

Utlåtande 2007:81 RI (Dnr 123-1495/2007)

Stockholms stads årsredovisning 2006

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Stockholms stads årsredovisning för 2006 godkänns.
2. Nämndernas redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag under 2006 godkänns.
3. Nämndernas redovisning av nyckeltal för 2006 godkänns.

Föredragande borgarrådet Kristina Axén Olin anför följande.

Ärendet

I detta ärende redovisas förutom stadens årsredovisning även nämndernas redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag för 2006 samt nämndernas nyckeltal för 2006.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret.

Mina synpunkter

Det går bra för Stockholm, jobben blir fler och stadens attraktionskraft är hög. Det övergripande resultatet om 132 miljoner med hänsyn taget till balanskravet är positivt, alla delar är tyvärr inte lika positiva. Allt för många var 2006 beroende av socialbidrag för att klara sin försörjning och budgeten för socialbidragen klarades inte. En del stadsdelsnämnder och en del centrala nämnder visar ett negativt resultat för helåret 2006 och budgethållningsåtgärder behöver vidtas i berörda nämnder för att säkerställa att budgeten för 2007 hålls.

I enlighet med beslut i budgeten för 2007 har vi i bokslutet för 2006 genomfört ett antal avsättningar. Avsättningar som möjliggjorts i och med försäljningen av stadens aktieinnehav i de kommunala bolagen till Stockholms Stadshuset AB; 2 550 miljoner avsätts för att klara de stora infrastrukturinvesteringar staden står inför, 300 mnkr avsätts för den fortsatta utbyggnaden av förskolor, 100 mnkr för utbyggnad av omsorgsboenden, 140 mnkr för pensioner till följd av det nya pensionsavtalet och 370 mnkr avsätts för omstruktureringar. Därutöver disponeras från eget kapital 650 miljoner för IT-utveckling i syfte att skapa en modern IT-infrastruktur i staden som kan möjliggöra och stödja det utvecklings- och valfrihetsarbete som pågår och 200 mnkr för en särskild satsning för ökad trygghet och integration i ytterstaden.

Sjukfrånvaron bland stadens anställda är hög. 8,9 % är en sjukfrånvaro som stämmer till eftertanke och samtliga nämnder bör arbeta än mer för att minska sjukfrånvaron.

2006 påbörjades 8 431 bostäder vilket gör att den förra mandatperiodens mål om 20 000 bostäder inte nåddes. 16 776 bostäder påbörjades under den förra mandatperioden, en hög och bra bostadsbyggnadstakt. För att Stockholm ska kunna växa krävs det att staden framgent har en snabb och bra bostadsbyggnadstakt.

Med avstamp i 2006 är det också dags att blicka framåt. De kanske tre största utmaningarna de närmsta åren är att minska byråkratin och förändra stadens arbetssätt för att kunna frigöra resurser att satsa på kärnverksamheterna, att samla regionen kring de för Stockholms framtida utveckling som världsstad nödvändiga infrastrukturinvesteringarna samt att se till så jobbtillväxten ökar och att alla stockholmare som kan arbeta också har ett jobb att gå till.

Kommande beslut om hur staden ska arbeta med att minska bidragsberoendet i kombination med det tydliga jobbfokus som den borgerliga regeringen har skapat och kommer att skapa fler jobb i vår stad.

Bilagor

Bilaga 1	Stockholms stads årsredovisning för 2006
Bilaga 2	Nämndernas redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag 2006
Bilaga 3	Nämndernas redovisning av nyckeltal för 2006

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Carin Jämtin* (s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

År 2006 var ett bra år för Stockholm. Stadens befolkning ökade snabbare än på 50 år samtidigt som arbetslösheten sjönk och det blev 7300 fler jobb. Bostadsbyggande var högre än på 30 år. Andelen stockholmare som behövde ekonomiskt bistånd var förra

året på den lägsta nivån sedan socialtjänstlagen trädde i kraft 1982. Andelen elever med gymnasiekompetens ökade och barngruppernas storlek på förskolan minskade. Utvecklingen under år 2006 var glädjande och borde ge en god grund till att bedriva en politik som ökar friheten och rättvisan i Stockholm.

Tyvärn bedriver moderaterna en politik som försämrar för dem som står längst borta från arbetsmarknaden, som innebär mindre resurser till skolan och som innebär mycket kraftigt minskade ambitioner på miljöområdet. Detta beklagar vi.

Vi har flera invändningar mot den genompolitiserade text som inleder Årsredovisningen för Stockholms stad. Låt oss bara i all ödmjukhet göra två enkla påpekande. Ett: regeringen avskaffar INTE fastighetsskatten. Två: avskaffad förmögenhetsskatt leder INTE till "lägre boendekostnader för många stockholmare" möjligen för några av de 3-4 procent av stockholmarna som idag betalar förmögenhetsskatt.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

2006 var ett mycket bra år för Stockholm, både vad avser stadens utveckling och den service som staden tillhandahåller kommuninvånarna.

Företagandet i Stockholm ökade och det tillkom mer än 7000 fler jobb. Andelen stockholmare med ekonomiskt bistånd fortsatte att minska. Gruppstorleken inom förskolan minskade och andelen elever med gymnasiekompetens ökade. Stockholms stad ökade investeringarna i miljöprojekt genom miljömiljarden och satsningar på alternativa energikällor. Det förebyggande miljöarbetet genom Agenda 21 ökade. Konsumentvägledningen fortsatte att utvecklas och byggas ut.

Den borgerliga koalitionen i Stadshuset tog efter valet över en stad med goda finanser och hög kvalitet i verksamheterna. Tyvärn ser vi nu allvarliga försämringar inom flera viktiga områden. Framför allt avser detta miljöområdet, där en tidigare sällan skådad nedrustning nu sker. Vi ser nu att stadens ambitioner inom klimatområdet sänks kraftigt, det förebyggande miljöarbetet nästan helt tas bort och att stadens vattenkvalitet långsiktigt kommer att äventyras. Försämringarna avser också konsumentvägledningen, som kraftigt skärs ner. Vidare håller den satsning inom skolan som utlovats på att helt utebli för att i stället präglas av en kaosartad omorganisation och minskade resurser. Listan kan göras lång och det är med oro vi ser de kommande åren an.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Stockholms stads årsredovisning för 2006 godkänns.
2. Nämndernas redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag under 2006 godkänns.

3. Nämndernas redovisning av nyckeltal för 2006 godkänns.

Stockholm den 30 maj 2007

På kommunstyrelsens vägnar:
KRISTINA AXÉN OLIN

Anette Otteborn

Särskilt uttalande gjordes av *Carin Jämtin, Tomas Rudin, Teres Lindberg* och *Malte Sigemalm* (alla s) och *Inger Stark* (v) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s) och (v) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Stefan Nilsson* (mp) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (mp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Stadsledningskontoret har i uppdrag att ta fram årsredovisningen för Stockholms stad för behandling i kommunfullmäktige. I detta ärende redovisas förutom stadens årsredovisning även nämndernas redovisning av kommunfullmäktiges uppdrag för 2006 samt nämndernas redovisning av nyckeltal för 2006.

BEREDNING

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 8 maj 2007 är i huvudsak av följande lydelse.

Kommunstyrelsen antog den 18 april 2007 redovisningen av bokslut 2006 för Stockholms stad med verksamhetsberättelse.

Stockholms stads årsredovisning omfattar kommunkoncernen Stockholms stad. I kommunkoncernen ingår staden och de kommunala bolagen. Med staden avses alla nämnder samt Finansförvaltning, dvs. den i huvudsak skattefinansierade verksamheten. Med de kommunala bolagen avses huvudsakligen stadens och koncernen Stockholms Stadshus AB:s majoritetsägda bolag. Årsredovisningen innehåller en detaljerad redovisning över stadens ekonomiska ställning och verksamhet under 2006. Den sammanställda redovisningen för kommunkoncernen omfattar således förutom stadens nämnder även den verksamhet som drivs i aktiebolagsform.

Nämndernas verksamhetsberättelser ligger till grund för analysen i bokslut och årsredovisning. I årsredovisningen presenteras en mer utförlig beskrivning av stadens ekonomi och verksamhet, måluppfyllelse samt det ekonomiska utfallet för varje nämnd.

Stadsledningskontoret har sammanställt stadens årsredovisning för år 2006 i bilaga 1.

Kommunfullmäktiges uppdrag 2006 - nämndernas svar

Kommunfullmäktige har under 2006 beslutat ge nämnderna ett antal uppdrag. Nämnderna ska senast i samband med verksamhetsberättelsen för budgetåret redovisa genomförda åtgärder eller förslag till åtgärder med anledning av uppdraget.

För att underlätta kommunfullmäktiges behandling av redovisningen av uppdragen, sker centralt en sammanställning av samtliga de uppdrag, som kommunfullmäktige lämnat till nämnderna avseende budgetåret. Detta sker i anslutning till att nämnderna inkommer med sina verksamhetsberättelser till kommunfullmäktige.

Stadsledningskontoret har sammanställt nämndernas svar på kommunfullmäktiges uppdrag år 2006 för redovisning i samband med stadens årsredovisning för 2006 i bilaga 2.

Nämndernas nyckeltal 2006

Basnyckeltalen för stadens kärnverksamheter skall utgöra ett verktyg för styrning, uppföljning och lärande inom ILS.

Nyckeltalen inklusive en analys av dessa skall vara en del i nämndernas rapportering till kommunfullmäktige och kommunstyrelsen och utgöra en bas i stadsledningskontorets ärenden där nyckeltalen skall presenteras och analyseras. Olika nyckeltal skall kunna lyftas fram i olika sammanhang beroende på bl.a. aktuella frågeställningar. Nyckeltalen skall samtidigt finnas tillgängliga kontinuerligt.

Stadsledningskontoret har sammanställt nämndernas nyckeltal för år 2006 i bilaga 3.

Stockholms stads årsredovisning 2006

Ett friare Stockholm.....	
Året i korthet.....	
Stadens kvalitetsarbete.....	
Detta hände under året.....	
Förskoleverksamhet och grundskola.....	
Gymnasie- och vuxenutbildning.....	
Äldreomsorg.....	
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning.....	
Ekonomiskt bistånd.....	
Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri.....	
Bostäder och boendemiljöer.....	
Trafik och infrastruktur.....	
Miljö.....	
Integration.....	
Kultur.....	
Idrott och hälsa.....	
Staden och dess medarbetare.....	
Så styrs staden.....	
Stadsdelsnämnderna.....	
Facknämnderna.....	
Stadens bolag.....	
Några stiftelsers verksamhet.....	
Staden som arbetsgivare.....	
Medarbetarna i siffror.....	
Kompetensfonden.....	
Stockholmarna.....	
Ekonomi och omvärlden.....	
Omvärldsanalys.....	
Uppföljning av målen i budgeten.....	
Ekonomisk och finansiell analys.....	
Årsbokslut.....	
Noter.....	
Nyckeltal för stadsdelsnämnder, facknämnder.....	
Siffror för nämnder, aktiebolag och stiftelser.....	
Femårsöversikt.....	

Ett friare Stockholm

Stockholm är på rätt väg. Allt fler stockholmare får jobb medan bidragsberoendet minskar. För sjunde året i rad uppfyller staden kommunallagens krav på en ekonomi i balans. Antalet lediga jobb ökar och stadens tillväxttakt är den högsta på fem år. Trots detta är vi inte nöjda. Vi anser att alla stockholmare som kan och vill ska ha ett arbete att gå till. Stockholm behöver växa ännu snabbare och fler få möjlighet att gå från bidrag till arbete.

Efter fyra år med en majoritet bestående av socialdemokraterna, miljöpartiet och vänsterpartiet skiftade makten vid kommunalvalet i september. Stockholmsalliansen, bestående av moderaterna, folkpartiet och kristdemokraterna tog över ansvaret för staden.

Under 2006 presenterades alliansens politiska plattform för mandatperioden. Utgångspunkten för vår politik är stockholmarna. Medborgarnas behov, intressen och möjligheter är vägledande för såväl det politiska arbetet som stadens verksamheter. Det innebär bland annat att enskilt drivna verksamheter välkomnas att erbjuda offentligt finansierad service och att nödvändiga anpassningar av stadens organisation måste genomföras. Plattformen vilar på sex tydliga uppdrag:

- **Staden ska vara en attraktiv plats för boende, företag och besök**
- **Valfriheten ska öka**
- **Skola för kunskap**
- **Högre kvalitet i omsorgen**
- **En trygg och säker stad**
- **Ekonomisk hushållning och sänkt skatt**

Staden ska vara en attraktiv plats för boende, företag och besök

Ett växande Stockholm kräver en hög bostadsbyggnadstakt. Tillgången till bostäder har en direkt koppling till förutsättningarna för ekonomisk tillväxt i näringslivet och därmed också nya arbetstillfällen. Under mandatperioden ska staden planera för 15 000 bostäder. Idag betalar stockholmaren en mycket stor andel av sin inkomst efter skatt för sitt boende. Staden ska ta sitt ansvar för att sänka boendekostnaderna, bland annat genom att tillåta bebyggelse på mark som inte är förenad med höga grundkostnader. Alliansregeringen avskaffar fastighetsskatten och förmögenhetsskatten. Det leder till lägre boendekostnader för många stockholmare.

Ett växande Stockholm ställer ökade krav på regionens infrastruktur. De kommande åren kommer flera stora infrastruktursatsningar att genomföras, såsom Norra Länken, Citybanan/Mälartunneln, utbyggnad/överdäckning av E18, nord-sydaxeln, Slussen och Norrbro. Senast 2008 ska staden fatta beslut om Förbifart Stockholm och en östlig förbindelse.

Det ska märkas att man är i en europeisk metropol och Sveriges huvudstad när man är i Stockholm. Stockholmsregionen omfattar över tre miljoner invånare och är idag det

geografiska, finansiella och kulturella centrat i Skandinavien och Östersjöregionen. År 2010 ska Stockholmsregionen vara Norra Europas ledande tillväxtregion.

Valfriheten ska öka

Medborgarnas behov, intressen och möjligheter ska stå i förgrunden för stadens mål och ambitioner. De enskilda medborgarna kan bättre själva avgöra vilken förskola, skola eller vård- och omsorgsgivare de vill ha, oavsett om verksamheten bedrivs i offentlig eller privat regi.

Stockholmarna erbjuds möjligheten att äga sitt boende när hyresgäster hos de kommunala bostadsbolagen får möjlighet att ansöka om att friköpa sina lägenheter. Särskilt viktiga är ombildningar i ytterstaden där de allmännyttiga bolagen alltfjämt har en alltför dominerande ställning. Jobb, en väl fungerande skola och goda språkkunskaper i svenska är förutsättningar för integration. Möjligheten att äga sin bostad genom friköp av kommunala hyresrätter är ett viktigt medel för att skapa en mer integrerad stad.

Skola för kunskap

Barnen i Stockholm ska erbjudas Sveriges bästa förskola och skola. Kraven måste ställas höga på utbildningsväsendet att rusta barnen för sin framtid. Föräldrarnas valfrihet ska öka och fristående alternativ uppmuntras genom avknoppning och lika förutsättningar för fristående och kommunala verksamheter.

Högre kvalitet i omsorgen

Omsorg och socialtjänst ska präglas av personligt inflytande, trygghet och respekt. Respekten för människors integritet och självbestämmande kräver att den enskilde kan påverka utformningen av det stöd som ges. Äldre och personer med funktionsnedsättning som har behov av boende ska garanteras rätten att välja boende genom ett valfrihetssystem som införs under 2008.

En trygg och säker stad

För att skapa en ökad trygghet är det brottsbekämpande och brottsförebyggande arbetet av stor vikt. Staden ska agera gentemot staten för att få fler poliser till Stockholm. Belysningsprogram, klottersanering och städning av det gemensamma rummet är viktiga åtgärder för att skapa ett tryggare och vackrare Stockholm. Arbetet med att bygga bort otrygga och brottsbelastade miljöer ska stärkas.

Ekonomisk hushållning och sänkt skatt

Det är viktigt med stabila finanser i staden. Det ger kommunfullmäktige rådighet att aktivt prioritera hur resurserna ska användas. Stadens verksamheter ska bedrivas så effektivt som möjligt. Medborgarna har rätt att kräva att vi använder varje skattekrona klokt, att vi inte slösar med deras pengar. Samtidigt är det viktigt att hålla skatteuttaget på en så låg nivå som möjligt, att stockholmarna får behålla en växande andel av sin inkomst. Alliansen har sänkt skatten med 30 öre under 2007. Målsättningen är att skatten ska sänkas med minst 50 öre under mandatperioden. Det långsiktiga målet är att ytterligare pressa skatteuttaget nedåt, dock inte på bekostnad av kvaliteten i skolan eller äldreomsorgen.

Medarbetarna

Stockholms stad är Sveriges största arbetsgivare. Vi utför nödvändig myndighetsutövning och service som är viktig för medborgarna i vardagen. Staden måste vara en attraktiv arbetsgivare där vi kan locka de bästa att vilja arbeta. Det kräver att medarbetare får inflytande över sin arbetssituation, att det finns möjlighet att gå vidare till andra befattningar för den som önskar, att vi satsar på kompetensutveckling av våra medarbetare. En av de viktigaste faktorerna för trivsel och goda resultat är ledarskap på alla nivåer därför satsar vi särskilt på chefsutveckling och stöd till stadens chefer.

Det är viktigt att staden säkerställer mångfald inte bara bland medarbetarna, där idag var fjärde medarbetare har utländsk bakgrund. Kommande år måste vi arbeta aktivt med rekrytering av ledare och chefer med minoritets- eller utländsk bakgrund. Det är även betydelsefullt att det finns en blandning av kvinnor och män bland våra chefer. Inom vissa sektorer innebär det att andelen kvinnor bör öka, men det finns även kvinnodominerade områden där det behövs fler män såväl bland medarbetare som bland chefer.

Stadens medarbetare utför ovärderliga insatser för att ge stockholmarna den service och de insatser som de har rätt att förvänta sig. Till er alla riktar vi ett stort och varmt tack för ert arbete under året.

Vi bygger nu framtidens Stockholm

Framtiden för Stockholm är på många sätt ljus. En positiv konjunktur förstärks av den jobbpolitik som både regeringen och Stockholmsalliansen i Stadshuset bedriver. Utsikten att få ett jobb är nu bättre än på många år. Samtidigt finns det mycket som stadens nya majoritet tänker genomföra för att hjälpa de som står längst ifrån arbetsmarknaden till ett jobb och minska bidragsberoendet. Stockholm behöver växa ännu snabbare och fler få möjligheten att gå från bidrag till arbete. Utmaningen nu är att se till att den goda utvecklingen kommer alla stockholmare till del. Bara med fler nya jobb kan vår stad fortsätta växa och vara en plats för alla.

Kristina Axén Olin
Finansborgarråd

Irene Svenonius
Stadsdirektör

Året i korthet

Stockholms stad

Stockholms stads resultat enligt balanskravet uppgick till 132 mnkr. I resultatet ingår årets avsättningar samt ianspråktaga avsättningar. Resultatet visar att staden uppfyller kommunallagens krav på en ekonomi i balans. Staden har uppfyllt det kommunala balanskravet sedan det infördes år 2000.

Staden investeringar har fortsatt att öka under året. Investeringarna uppgick till 2 969 mnkr. Den ökade investeringstakten beror främst på bostadsbyggandet samt ökade trafik- och infrastrukturinvesteringar.

Utfallet för verksamheternas nettokostnader visar före resultatdispositioner ett nettoöverskott på 410 mnkr jämfört med budget. Beräknat för hela staden ger detta en budgetavvikelse på 1 %, vilket är i nivå med avvikelsen för 2005.

Stadsdelsnämnderna visar ett sammanlagt nettoöverskott med 134 mnkr, vilket är en förbättring med 47 mnkr jämfört med utfallet i bokslut för år 2005. Fyra stadsdelsnämnder redovisar underskott om totalt 33 mnkr. Fjorton stadsdelsnämnder redovisar överskott om totalt 167 mnkr. Trots att kostnaderna för ekonomiskt bistånd har minskat under 2006 visar ett flertal nämnder underskott inom detta anslag.

Facknämnderna visar ett sammanlagt nettoöverskott om 405 mnkr, vilket är 156 mnkr bättre jämfört med bokslut föregående år. Fyra nämnder redovisar ett underskott om totalt 45 mnkr. Trafiknämnden är den nämnd som visar störst underskott med 34 mnkr. Övriga nämnder redovisar överskott om totalt 450 mnkr.

Utvecklingen i korthet för Stockholms stad

	2002	2003	2004	2005	2006
Folkmängd	758 1000	761 700	765 000	771 000	783 000
Kommunalskatt, kr	17,58	18,08	18,08	18,08	18,08
Landstingsskatt, kr	10,32	11,62	12,27	12,27	12,27
Antal anställda, ca	45 000	45 500	45 500	45 500	46 900
Årets resultat enligt balanskravet, mnkr	398	11	2	7	132
Nettokostnader i förhållande till skatteintäkter, statsbidrag och skatteintäkter, %	97	100	102	101	99
Soliditet, %	61	62	63	57	55
Investeringsvolym i förhållande till avskrivningar, %	461	467	532	652	571

Kommunkoncernen

Staden redovisade en ökning av eget kapital om 855 mnkr och koncernen Stockholms Stadshus AB redovisade ett positivt resultat på 95 mnkr efter finansnetto. Efter att koncerninterna mellanhavanden eliminerats, inklusive reavinster och aktieutdelning,

har ett negativt resultat om 3 757 mnkr uppkommit för kommunkoncernen. Resultatet kan till stor del förklaras av att staden gjort avsättningar för den reavinst som uppstod vid aktieförsäljning till moderbolaget Stockholms Stadshus AB. Reavinsten har sedan blivit eliminerad i kommunkoncernen, medan avsättningarna kvarstår. Genom planerade försäljningar under 2007 kommer kommunkoncernens eget kapital att återställas.

Kommunkoncernens bruttoinvesteringar ökade med 2 015 mnkr jämfört med 2005 och uppgick till 10 955 mnkr. Nettoinvesteringarna ökade med 1 663 mnkr jämfört med 2005 och uppgick till 9 167 mnkr.

Stadens kvalitetsarbete

Medborgarna har rätt att få bästa möjliga verksamhet för skattepengarna. Den kommunala verksamheten måste därför hela tiden sträva efter att möta omvärldens och brukarnas behov.

För att klara denna utmaning har Stockholms stad utformat en kvalitetsstrategi som omfattar all verksamhet i Stockholms stad och fungerar som redskap för att på alla nivåer sträva efter att nå kommunfullmäktiges mål och systematiskt förbättra verksamheten. Genom att arbeta med bestämda åtaganden, och bedriva verksamhet på ett genomtänkt sätt, kan staden säkra att målen uppnås. Uppföljning och analys ger i sin tur svar på var kvaliteten kan bli ännu bättre. Kvalitetsstrategin ger verksamheterna nyckeln till rätt prioriteringar.

Förutom att möta brukarnas behov ska ett genomtänkt och strukturerat kvalitetsarbete även bidra till att attrahera framtidens medarbetare.

Cheferna har en nyckelroll

Ett målmedvetet och tydligt ledarskap är en viktig faktor för att nå goda resultat. Chefsutbildningar tillhörde därför de prioriterade insatserna under 2006. Dialog och stöd i kvalitetsarbetet har också anordnats för avdelningar och förvaltningsledningsgrupper. Under året har även information och kunskap om kvalitetsarbetet, utvecklingsstrategin samt ledarstrategin spridits inom de olika verksamheterna.

Kvalitetsutmärkelsen

För att stimulera enheternas kvalitetsarbete och lyfta fram goda exempel arbetar staden sedan 1995 med kvalitetsutmärkelsen. Detta har också visat sig vara ett framgångsrikt sätt att höja kvaliteten i verksamheten. För den som inte vinner fungerar examinerings utvärdering som vägledning för hur arbetet kan bli ännu bättre.

Under 2006 har insatser gjorts för att ytterligare stärka kvalitetsutmärkelsen. Totalt har 80 examinerings utbildats i utvärderingsmetodik och sammantaget nominerades 30 enheter till utmärkelsen.

Det som kännetecknat årets vinnare är att deras verksamheter präglas av helhetssyn, tydligt ledarskap, reellt medarbetar- och brukarinflytande, systematik i arbetet för att utveckla verksamheten och att arbetssätten tillämpas och utvärderas.

Vinnare av kvalitetsutmärkelsen 2006

I klassen förskola: Rågens förskolor Vantörs stadsdelsnämnd

I klassen äldreomsorg: Katarina-Eriksdals hemtjänst, Maria Gamla stans stadsdelsnämnd

I klassen övrig vård och omsorg: Ungdomsjouren, Maria Ungdomsenhet socialtjänstförvaltningen

Detta hände under året

Förskoleverksamhet och grundskola

Målet för förskolan har varit att minska antalet barn i barngrupperna. För grundskolan skulle andelen elever som lämnar grundskolan och uppnått kunskapsmålen öka.

Huvuddelen av verksamheten drivs i kommunal regi. Inom förskoleverksamheten bedrivs cirka 33 % i enskild regi. För grundskolan och skolbarnomsorgen har andelen som bedrivs i enskild regi ökat jämfört med 2005 och är nu 17 % respektive 21 %.

Nulägesrapport/problembeskrivning

Förskoleverksamheten har under de senaste åren arbetat för att minska antal barn i barngrupperna och uppfylla barnomsorgsgarantin. Garantin innebär att alla föräldrar har rätt till förskoleplats för sina barn inom tre månader efter att ansökan lämnats in. Samtidigt har antalet barn i förskoleålder ökat kraftigt. Sammantaget har detta medfört en stor utmaning för stadsdelsnämnderna att få fram nya förskoleplatser i tid och med bibehållen kvalitet.

Antalet elever som väljer fristående alternativ i grundskolan fortsätter att öka. En stor utmaning för stadsdelsnämnderna har därför varit att anpassa verksamhet och skollokalerna till det lägre elevantalet i kommunala skolor.

Vad har hänt under året

I flera stadsdelar öppnades nya förskoleavdelningar. Totalt ökade antalet avdelningar med 149 jämfört med 2005. Ett intensivt arbete har gjorts för att få fram lokaler till nya förskoleavdelningar. Detta har skett både genom nybyggnad och omstrukturering av befintliga lokaler.

Skolorna har använt individuella utvecklingsplaner som följs upp vid utvecklingssamtal där elever, lärare och föräldrar deltar. Skolorna har prioriterat arbetet med språkutveckling då elevens språkkunskaper kan påverka resultaten i flera ämnen. Flera skolor har startat ”matematikverkstäder” där eleverna kan fördjupa sig i logiskt tänkande och problemlösning. Extra stödinsatser som sommarskola, speciallärare och läxhjälp har erbjudits till de elever som riskerat att inte uppnå kunskapsmålen. Andelen lärare med formell kompetens ökade med 0,4 procentenheter jämfört med år 2005 till 97,2 %.

Integreringen av särskolan och skolbarnsomsorgen med grundskolan har fortsatt. Den vanligaste formen för samverkan med grundskolan är att fritidshemspersonalen närvarar i klassrummen under skoldagen. Vid flera skolor har särskoleelever deltagit i vissa av grundskolans aktiviteter när det varit möjligt.

Antalet förskolebarn kommer att fortsätta att öka de närmaste åren. Som en följd av detta finns behov av fler förskoleplatser. Framväxten av enskilt drivna förskolor och familjedaghem samt expansion av befintliga kommer därför att uppmuntras.

Bristen på förskollärare har medfört att andelen förskollärare i förskolorna har minskat från 41 % till 39 % under året. Andelen förskollärare i verksamheten ska öka, vilket blir en utmaning då det för närvarande råder brist på utbildade förskollärare.

Antal elever i den kommunala grundskolan beräknas minska ytterligare de kommande åren och den stora minskningen sker i de sista årskurserna. Detta kommer att kräva en anpassning av lokaler och verksamhet.

Faktaruta

Skolverkets statistik över den kommunala grundskolans resultat

	<i>Stockholms stad</i>		<i>Storstäder</i>	<i>Riket</i>
	2005/2006	2004/2005	2005/2006	2005/2006
Genomsnittligt meritvärde	218,8	218,2	212,1	205,3
Andel elever som är behöriga till gymnasieskolan	89,3 %	88,4 %	86,8 %	89,2 %
Andel elever som ej uppnått målen i ett ämne	8,6 %	9,1 %	9,0 %	8,6 %
Andel elever som ej uppnått målen i ett, flera eller alla ämnen	25,6 %	28,4 %	27,6 %	24,3 %

Så har målen nåtts

I jämförelse med mandatperiodens första mätning av antalet barn i förskolegrupperna som gjordes 2003, har antalet barn minskat med 1,2 till 14,8 per grupp. Då det inte gjordes någon mätning vid mandatperiodens början (år 2002) går det inte att säga om målet att barngrupperna ska minska med två barn per grupp har uppfyllts.

Av stadens 18 stadsdelsnämnder uppfyllde 13 barnomsorgsgarantin. Orsaken till detta var bland annat bristen på förskolelokaler. Totalt ökade antalet barn i den kommunala förskolan med cirka 1 400.

Kunskapsmålen i grundskolan har uppnåtts då andelen elever som är behöriga till gymnasieskolan ökat med 0,9 procentenheter i jämförelse med läsåret 2004/2005.

Gymnasie- och vuxenutbildning

Målet har varit att öka andelen gymnasieelever som uppnår behörighet för högskolestudier och att 80 % av eleverna inom de yrkesförberedande gymnasieprogrammen skulle få slutbetyg. För vuxenutbildningen har målet varit att 80 % skulle få godkända betyg.

Stockholm erbjuder stadens ungdomar ett stort utbildningsutbud genom 29 kommunala och 48 fristående gymnasieskolor. Gymnasieskolorna i Stockholm erbjuder alla nationella program utom industriprogrammet och energiprogrammet.

Stockholm erbjuder även omfattande utbildning för vuxna på grundläggande och gymnasial nivå samt utbildning för vuxna med utvecklingsstörning (särvox) och svenska för invandrare (SFI).

Nulägesrapport/problem beskrivning

Fler elever inom gymnasieskolan och vuxenutbildningen ska uppnå kunskapsmålen. Detta kräver omfattande insatser i det dagliga arbetet. Allt fler elever väljer fristående gymnasieskolor, vilket gör att den kommunala gymnasieskolan måste anpassas till ett minskat elevunderlag.

Vad har hänt under året

Att omdömen och betyg är rättvisa är den viktigaste frågan för att en skola ska fungera bra enligt eleverna i gymnasieundersökningen läsåret 2005/2006. Flera av stadens skolor deltog i projektet "Likvärdig bedömning och betygssättning" som avslutades under året. Skolorna kan nu kommunicera mål och betyg med eleverna på ett tydligare sätt och därmed stödja och utveckla elevernas förmåga till eget lärande. För att uppnå en likvärdig bedömning har dokument tagits fram för de generella betygskriterierna. I flera fall finns de framtagna betygskriterierna på skolornas hemsida.

Språkutveckling och matematikinläring har prioriterats i gymnasieskolan. På en del skolor finns läs- och skrivstudios där eleverna har tillgång till specialpedagoger. Dessutom har en del av de resurser som gymnasieskolan fått från kompetensfonden riktats till språkutveckling, exempelvis har lärare utbildats avseende flerspråkiga elevers språk- och kunskapsutveckling. De laborativa inslagen inom matematikundervisningen har ökat och flera skolor har minskat storleken på matematikgrupperna.

Två nya gymnasieenheter, som tidigare tillhörde Skärholmens gymnasium, startades. Dessa två är Stockholms RH-gymnasium som är anpassat för rörelsehindrade ungdomar och IB-skolan syd. som erbjuder "The International Baccalaureate Diploma Programme" som är ett internationellt gymnasieprogram på engelska.

Kungsholmens gymnasium startade omvårdnadsprogrammet i samarbete med Sophiahemmet högskola och Norra real startade barn- och fritidsprogrammet i samarbete med Pyslingen AB. Syftet med samarbetena med näringslivet är att höja statusen på programmen, öka elevernas motivation samt ge dem bra träning inför arbetslivet.

För att öka andelen vuxenstudier med godkända betyg gjordes en satsning för att säkra att de studerande valt rätt utbildning och nivå. Satsningen gjordes genom en ökad tydlighet avseende innehållet i olika kurser samt genom kartläggnings- och målsamtal med studerande vid inledningen av varje kurs.

Fler än väntat studerade SFI. Orsaken var den tillfälliga asyllagen, som innebar att gömda flyktingar fick möjlighet att träda fram för att stanna i Sverige. En satsning på yrkessvenska genomfördes för att ge eleverna ett levande språk för arbetslivet.

I oktober presenterade regeringen gymnasiereformen GY-09. Enligt GY-09 ska det finnas tre huvudinriktningar; gymnasieexamen med högskolebehörighet, yrkesexamen och lärlingsexamen. För de praktiska programmen ska det vara frivilligt att läsa in teoretisk högskolebehörighet och de som väljer bort detta på gymnasiet ska ha rätt att läsa in högskolebehörighet senare.

Allt fler elever väljer fristående gymnasieskolor vilket medför att den kommunala gymnasieskolans elevantal fortsätter att minska. Utöver detta prognostiseras det totala elevantalet att sjunka från och med 2008/2009. Detta kommer att kräva en anpassning av lokaler och verksamhet till färre elever inom den kommunala skolan.

En stor del av lärarkåren går i pension de närmaste fem åren. Hur den framtida lärarförsörjningen ska klaras är en strategisk fråga för gymnasieskolan. Framför allt inom de tekniska utbildningarna kommer rekryteringsbehovet att vara stort.

Faktaruta - Skolverkets statistik över den kommunala gymnasieskolans resultat

	<i>Stockholms stad</i>	<i>Storstäder</i>	<i>Riket</i>
	2005/2006	2004/2005	2005/2006
Genomsnittlig betygspoäng	14,8	14,7	14,4
Andel godkända i kärnämnen sv, ma och eng inom NV/SP/T	96 %	96 %	97 %
Andel godkända i kärnämnen sv, ma och eng inom övriga nationella program	82 %	80 %	80 %
Andel godkända i kärnämnen sv, ma och eng inom individuellt program	10 %	18 %	11 %
Andel med grundläggande högskolebehörighet	87 %	87 %	89 %

Så har målen nåtts

Andelen elever som gick ut gymnasieskolan med högskolebehörighet var 87 %, vilket är samma nivå som för 2005. Målet att andelen elever som uppnår behörighet för högskolestudier skulle öka har inte uppnåtts.

Andelen av avgångseleverna på de yrkesförberedande programmen som fick slutbetyg ökade från 71 % år 2005 till 75 %. Målet att 80 % av avgångseleverna skulle få slutbetyg har inte uppnåtts.

Inom grundläggande och gymnasial vuxenutbildning fick 62 % respektive 73 % godkända betyg. För 2005 låg andelen på 75 % respektive 71 %. Målet att 80 % av eleverna skulle ha godkända betyg har inte uppnåtts.

Äldreomsorg

Äldre har rätt till ett gott liv med god vård och omsorg, trygg tillvaro och social gemenskap. Målet har varit att öka livskvaliteten för omsorgstagarna. Målet för hemtjänsten har varit att utveckla verksamheten för att möta mer komplexa vårdbehov och höja medarbetarnas utbildningsnivå. Utöver detta skulle även stödet till anhöriga förbättras.

Nulägesrapport/problem beskrivning

Antalet äldre över 80 år minskar och denna trend förväntas fortsätta fram till 2020-talet. Däremot förväntas antalet yngre äldre mellan 65 och 79 år att öka i snabb takt. Utvecklingen kommer dock att se olika ut i olika delar av staden. I de södra stadsdelarna sker exempelvis en markant minskning även av antalet personer 65 till 79 år. Denna förändring leder till att de äldres omsorgsbehov kommer att vara annorlunda jämfört med dagens behov.

Vad har hänt under året

Under 2006 hade 15 165 personer över 65 år hemtjänst i eget boende eller servicehus, vilket är en ökning med 118 personer. Jämfört med föregående år har antalet boende i vård- och omsorgsboende med heldygnsoomsorg minskat med 48 personer till 6 879.

Arbetet med att anpassa stadens boenden efter behov och efterfrågan har fortsatt. Detta har skett bland annat genom en fortsatt omstrukturering av ålderdomshem, sjukhem, gruppboende och servicehus. Inga nya beslut om omvandling av servicehus till seniorboende har tagits under året.

Allt fler personer med hemtjänst beviljas utevistelse och promenader i sina biståndsbeslut. Även kostens näringsammansättning och måltidssituationen för både personer med hemtjänst och boende med heldygnsoomsorg är viktig. Därför har ett nutritionsprojekt startats. I projektet görs jämförelser inom hemtjänsten av matlådor, lagad mat i hemmet och matlagingsgrupper.

Inom staden har ett stort utbud av öppna dagverksamheter och träffpunkter erbjudits äldre. Utbudet har varit inriktat på sysselsättning och social samvaro.

Stadens samarbete med frivillig- och pensionärsorganisationerna har utvecklats kring aktiviteter för att bryta isoleringen hos äldre, exempelvis genom promenader, besök i hemmet, trygghetsringning och ledsagning samt studiecirklar. Många öppna dagverksamheter bygger på medverkan från organisationer och frivilliga. Stadens nämnder ger varje år bidrag till frivilligorganisationer som bedriver uppsökande och social verksamhet för äldre. Några stadsdelsnämnder har genomfört en gemensam utbildningsdag för föreningarnas hjälpare i väntjänst och kontaktverksamhet.

Kompetensutvecklingen av äldreomsorgens medarbetare har fortsatt. Framförallt har grundläggande vård- och omvårdnadsutbildningar anordnats för att öka andelen utbildad vård- och omsorgspersonal. Andra utbildningar har gällt anhörigombud och IT-baserad dokumentation samt kostlära och måltidens betydelse för de äldres välbefinnande.

Ett nytt dokumentationssystem (Vodok) för hälso- och sjukvårdspersonal har introducerats under året. Vodok ska användas inom äldreomsorgen i hela Stockholms stad. Varje brukare kommer att ha endast en journal. I denna görs noteringar av alla inblandade yrkeskategorier vilket ger en bra helhetsbild av brukarens behov och insatser. De som arbetar med Vodok är arbetsterapeuter, sjukgymnaster och sjuksköterskor.

Det finns många faktorer som påverkar den framtida äldreomsorgen, exempelvis demografiska förändringar, förändrade attityder och vårdstrukturer liksom anhörigas och frivilligas insatser. Tillgången på lägenheter såväl i ordinärt boende som i vård- och omsorgsboende med tillräcklig standard, tillgänglighet och närservice är också viktig.

Faktaruta

Äldreombudsmannen ger råd och stöd i frågor som rör äldre och deras närstående. Över 1 200 frågor och synpunkter gällande äldreomsorgen har under året lämnats från brukare och anhöriga. Äldreombudsmannen har också vid 43 tillfällen gett råd och stöd vid personliga besök. Äldreombudsmannen har medverkat vid 98 sammankomster för att informera om stadens äldreomsorg, svara på frågor och delta i diskussioner om äldres vardag.

Så har målen nåtts

Målet om att livskvaliteten för de äldre ska öka är uppfyllt visar genomförda brukarenkäter. Staden har arbetat med utveckling inom främst tre områden under året. Ett av dessa har varit att erbjuda kultur, utevistelse och aktiviteter. Även den sociala samvaron har uppmärksammats. Staden samarbetar med frivilligorganisationer och pensionärsföreningar kring aktiviteter och samvaro för äldre. Det finns också ett stort utbud av öppna dagverksamheter och träffpunkter för de äldre att besöka utan biståndsbedömning.

Målet om att hemtjänsten ska utvecklas är uppfyllt. Utveckling har gjorts för att möta mer komplexa behov genom utveckling av kompetens, arbetsorganisation, specialisering och genom att använda ny teknik.

Målet om att öka utbildningsgraden bland medarbetarna är uppfyllt. Allt fler har genomgått vårdbiträdes- och undersköterskeutbildning.

Anhörigstödet har utvecklats då medarbetarna fått ökad kunskap och förståelse för anhörigas situation, hur anhörigvårdarnas erfarenheter och kunskap kan tas tillvara och hur ett bra bemötande skapar trygghet. Allt fler stadsdelsnämnder bildar anhöriggrupper där anhöriga får träffa andra i liknande situation. Målet om att fler anhöriga ska uppleva att de får ett bra stöd är inte uppfyllt då stödet till de anhöriga inte är fullt utvecklat.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Målet har varit att garantera en bra service, omsorg och vård för alla barn och vuxna som har en funktionsnedsättning samt att alla har rätt till en likvärdig bedömning oavsett var i staden de bor. Insatserna ska ha utgått från den enskildes behov och önskemål för att möjliggöra ett så normalt liv som möjligt.

Nulägesrapport/problembeskrivning

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning har under en lång tid haft en kraftig kostnadsutveckling, till stora delar beroende på ett ökat antal insatser. Stadens resursfördelningssystem har bidragit till en rättvisare medelsfördelning inom staden. Under året har översynen fortsatt med resursfördelningens nivåer för boende och dagliga verksamheter. Förslag till ny fördelningsmodell kommer att föreläggas kommunfullmäktige under 2007.

Vad har hänt under året

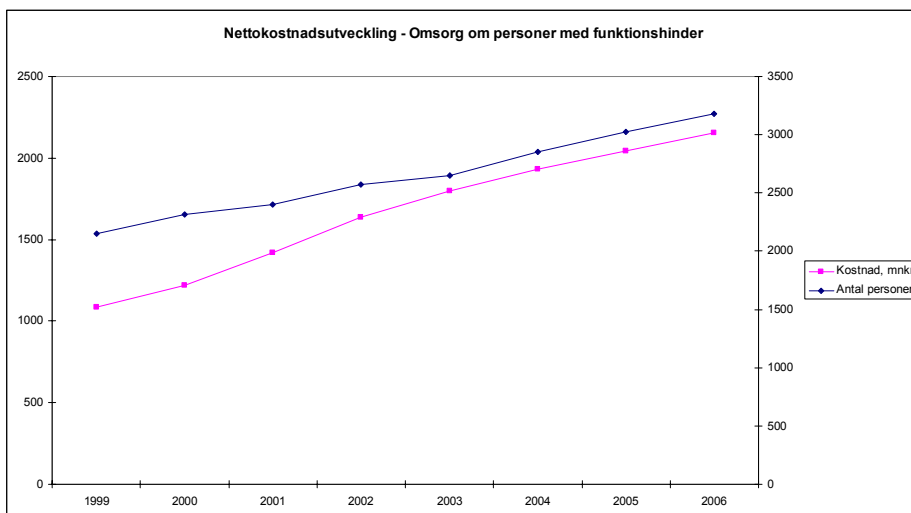
Arbetet för att genomföra stadens handikappolitiska program har fortsatt inom ramen för det ordinarie utvecklingsarbetet. För att öka medvetenheten och kunskapen om programmet har omsorgspersonal och chefer inom stadsdelsnämnderna informerats och utbildats.

Satsningen på förbättrad tillgänglighet inom stadens fastigheter och i den offentliga miljön har fortsatt. Hänsyn till tillgängligheten tas vid all planering av verksamhetslokaler. Utöver detta har fortsatt anpassning skett av t.ex. lekparker, friluftsområden och strandpromenader samt genom kontrastmarkeringar, bländfri belysning och hörseltek-niska åtgärder.

Alla stadens verksamheter har ett individinriktat arbetssätt som utgår från den enskil-des behov med målet att ge en bra omsorg. Under året har de individuella genomfö-randeplanerna fortsatt att utvecklas, med mål och delmål för den enskilde som bidrar till ett mer självständigt liv.

Under året har 72 lägenheter färdigställts för personer med funktionsnedsättning. Av nyttillskottet är 27 lägenheter ersättning för lägenheter som inte uppfyller dagens krav på standard, vilket innebär att nettoökningen är 45 lägenheter.

Stadens funktionshinderombudsman (FO) har fungerat som en kunskapsresurs för stadens alla förvaltningar och bolag och bevakat stadens verksamheter utifrån funk-tionshinderaspekter. FO har samarbetat med handikapporganisationer och gett rådgiv-ning och vägledning till enskilda. Under år 2006 har FO fokuserat särskilt på tillgäng-lighetsarbetet och deltagit i implementeringen av stadens handikappolitiska program.

Under perioden 1999-2006 har kostnadsutvecklingen varit betydande. Orsaken till detta är främst att ett ökat antal personer har efterfrågat fler insatser. Kostnads- och efterfrågeutvecklingen har sedan varit 2003 samstämmig. Denna utveckling har fortsatt även under året. Staden har köpt boendeplatser i andra kommuner för att klara den ökade efterfrågan på bland annat gruppboenden. Kostnadsansvaret för personer med funktionsnedsättning överförs successivt till boendekommunen. Stadens kostnader för köp av platser i andra kommuner minskar därmed.

Under året betalade staden 230,8 mnkr till det nationella utjämningsystemet för verksamhet enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, vilket var betydligt mer än vad som var budgeterat.

Trots de senaste årens utbyggnad av bostäder för personer med funktionsnedsättning finns det fortfarande stora behov av nybyggnation eftersom många fortfarande står på väntelista. Därtill kommer nya ansökningar allteftersom barn och ungdomar växer upp och får behov av eget boende. Hittills har utbyggnaden koncentrerats kring gruppbo-städer med heldygnsoomsorg men efterfrågan på alternativa boendeformer ökar, särskilt inom de yngre åldersgrupperna. Alternativa boendeformer är till exempel serviceboende och trapphusboende där den boende bor mer självständigt med boendestöd.

Faktaruta

Kommunfullmäktige har beslutat om att inrätta en inspektörsfunktion för stöd och service till personer med funktionsnedsättning. Inspektörsfunktionen blir ett komplement till övriga granskningfunktioner och ska bidra till att stärka kvalitetsuppföljningen inom verksamhetsområdet.

Så har målen nåtts

Inom verksamheterna sker en ständig dialog i vardagen med brukare/boende och deras anhöriga om hur de uppfattar utförarens stöd, service och omsorg. Uppföljning sker

inom stadsdelsnämnderna genom enkäter och strukturerad uppföljning av inkomna synpunkter och klagomål på verksamheten. Det går inte att säga om målet om att barn och vuxna med funktionsnedsättning garanteras en bra behovsbaserad omsorg och service, oavsett var i staden de bor är uppfyllt då det inte görs någon samlad måluppföljning.

Det går inte att säga om målet att brukarnas inflytande ska stärkas för att de ska kunna påverka sitt liv är uppfyllt då det inte görs någon samlad måluppföljning. Staden har arbetat med att stärka den enskildes inflytande och självständighet utifrån personens individuella förutsättningar genom upprättande av individuella genomförandeplaner för samtliga brukare, med mål och delmål för den enskilde som bidrar till ett mer självständigt liv. Planerna upprättas tillsammans med brukarna och där utreds även behovet av hjälpmedel. Under året har fokus legat på att utveckla de individuella planerna.

Original

Ekonomiskt bistånd

Målet har varit att fler personer ska få arbete och egen försörjning och att beroendet av ekonomiskt bistånd ska minska. Antalet bidragstagare skulle halveras med utgångspunkt från 1999 till och med 2004. Då målet inte uppnåddes vid utgången av 2004 förlängdes målet till och med 2006. För flyktingmottagandet har målet varit att öka andelen nyanlända flyktingar som har eget arbete under introduktionsperioden.

Nulägesrapport/problembeskrivning

Antalet bidragstagare i staden har minskat kontinuerligt sedan 1999, men 2004 bröts den positiva utvecklingen. Trots en förbättrad arbetsmarknad och en ökning av antalet lediga arbeten i länet ökade antalet bidragstagare i staden. Under 2006 minskade bidragstagarna åter, främst med anledning av den förbättrade arbetsmarknaden.

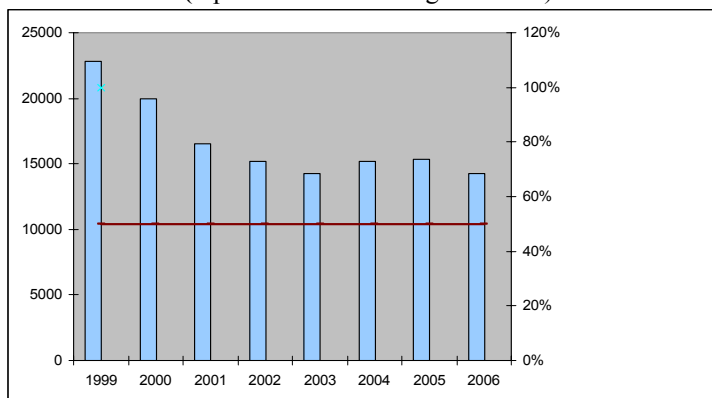
I december var 15 146 personer eller 2,9 % av befolkningen i åldrarna 16-64 år öppet arbetslösa, en minskning med 15,4 % jämfört med samma tidpunkt året innan. Antalet personer i arbetsmarknadsprogram ökade däremot under 2006 och utgjorde 1,2 % av befolkningen vid årsskiftet. I Stockholm stod totalt 4,1 % av invånarna i åldrarna 16-64 år utanför den ordinarie arbetsmarknaden den 31 december 2006.

Vad har hänt under året

I genomsnitt fick 14 276 vuxna personer ekonomiskt bistånd varje månad under året. Detta är en minskning med drygt 7 % jämfört med 2005. I samtliga stadsdelsnämnder har antalet vuxna bidragstagare minskat. Trots detta har endast fyra av de arton stadsdelsnämnderna uppnått målet att halvera antalet bidragstagare till och med utgången av året.

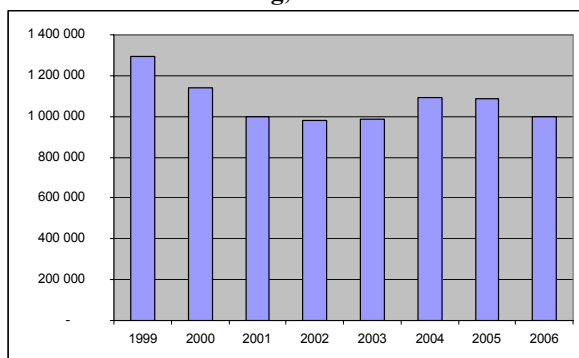
Totalt tog 21 234 hushåll emot bidrag under året vilket var en minskning med cirka 10 % jämfört med 2005. Antalet hushåll som fick ekonomiskt bistånd i mer än nio månader uppgick till 31 %, vilket var samma nivå som 2005.

Antal vuxna bidragstagare i staden 1999-2006 och resultat i relation till 1999, målvärde 50 % (löpande 12 månaders genomsnitt)

Kostnaden för utbetalt ekonomiskt bistånd var cirka 998 mnkr 2006. Detta är en minskning med drygt 86 mnkr, eller 8 %, jämfört med 2005. I jämförelse med 1999 har kostnaderna minskat med ca 303 mnkr. Under perioden 1999-2002 minskade kostnaden för ekonomiskt bistånd med ca 313 mnkr. Under perioden 2003-2006 ökade kostnaden med ca 10 mnkr.

Nettokostnadsutveckling, utbetalt ekonomiskt bistånd 1999-2006, mnkr

Stadsdelsnämnderna har arbetat för att minska behovet av ekonomiskt bistånd. Särskilt prioriterade har gruppen ungdomar och de som står närmast arbetsmarknaden varit. Denna satsning har, tillsammans med den förbättrade arbetsmarknaden, lett till att andelen biståndstagare med arbetslöshet som försörjningshinder har minskat med 14 %. Andelen biståndstagare med invandrarrelaterade försörjningshinder samt med sociala/medicinska hinder har minskat med ca 8 %. Det finns flera exempel på verksamheter som möjliggjort att deltagare kunnat gå till annan försörjning. I Farsta stadsdelsnämnd har antalet bidragshushåll minskat med 16 % jämfört med föregående år. Resultatet har bland annat berott på att den enskildes eget ansvar betonats och genom att individuella handlingsplaner upprättats för flertalet av alla sökande. Sökande som stått

långt från arbetsmarknaden har fått stöd i Jobb 2007, ett samarbetsprojekt med arbetsförmedlingen.

En annan typ av sysselsättningskapande åtgärder är nyföretagartjänsten i Spånga-Tensta. Under året har cirka 200 personer besökt rådgivningen och drygt 100 deltagit i introduktionskurser i att starta och driva företag. Tack vare rådgivningen har åtta nya företag startats.

För att minska biståndet för övriga grupper och länka dem till rätt typ av försörjning har stadsdelsnämnderna arbetat med att utveckla samverkan med andra myndigheter som försäkringskassan, arbetsförmedlingen och landstinget. En viktig åtgärd för att minska biståndet är att motverka vräkningar. Stadsdelsnämnderna har därför utvecklat samarbetet med bostadsbolagen och kronofogdemyndigheten.

Faktaruta

Liljeholmens stadsdelsnämnd är en av de stadsdelsnämnder som nästan halverat antalet bidragstagare jämfört med 1999. Framgången har främst berott på samarbetet med Jobbcentrum i Skärholmen. På Jobbcentrum tillämpas ett lösningsfokuserat förhållningssätt, det är deltagarnas egna lösningar som är i fokus och besöken hos Jobbcentrum har sedan legat som grund för handläggningen av försörjningsstödet.

Så har målen nåtts

Staden har haft som mål att halvera antalet vuxna bidragstagare till utgången av 2006 med utgångspunkt från 1999. Målet har inte uppfyllts då i genomsnitt 14 276 vuxna personer hade ekonomiskt bistånd varje månad 2006 jämfört med 22 822 personer 1999, en minskning med drygt 37 %.

Målet att öka andelen flyktingar som efter introduktionsperiodens slut hade egen försörjning har inte uppnåtts under året. Andelen har minskat från ca 52 % 2005 till ca 49 % 2006.

Individ- och familjeomsorg inklusive socialpsykiatri

Målet har varit en socialtjänst som präglas av respekt för den enskilde, där individen har inflytande i hur stödet utformas. Särskild vikt har getts uppsökande och förebyggande arbete, insatser för barn till föräldrar med missbruksproblem eller psykisk funktionsnedsättning. Livssituationen för personer med psykisk funktionsnedsättning skulle förbättras genom utbyggnad av olika boendeformer och dagverksamheter för hemlösa.

Nulägesrapport/problembeskrivning

I mars 2006 fanns det 3 231 hemlösa personer i staden. Detta är något färre än vid räkningen i april 2004. I slutet av 2006 fanns det sammanlagt 2 331 boendeplatser inom lågtröskelverksamheter och drogfria verksamheter. Boendena drivs av socialtjänstnämnden, stadsdelsnämnder, privata entreprenörer, Stiftelsen Hotellhem och frivilligorganisationer med ekonomiskt stöd från socialtjänstnämnden. Målet har varit att öka antalet boendeplatser under året.

Vad har hänt under året

Flera stadsdelsnämnder har utarbetat lokala handlingsprogram med utgångspunkt i STAN-programmet (Stockholms stads Tobaks-, Alkohol- och Narkotikapolitiska program). Målet har varit att minimera missbruk genom förebyggande arbete. Stadsdelsnämndernas samordnare för det brotts- och drogförebyggande arbete har bland annat utövat tillsyn av ställen som säljer folköl och tobak och genomfört inköpsstudier. För att tidigt få kontakt med ungdomar i riskzon har stadsdelsnämnderna samarbetat med skolor, fritidsgårdar, ungdomsmottagning och närpolis. Flera stadsdelsnämnder har använt sig av ÖPP (Örebro preventionsprogram) för att stödja tonårsföräldrar när det gäller frågor kring alkohol. Ungdomsmottagningarna och skolans elevhälsovård har varit särskilt viktiga i arbetet för att uppmärksamma flickor i riskzon för missbruk.

För att nå fler personer med psykisk funktionsnedsättning som är i behov av stödinsatser har stadsdelsnämnderna samverkat med olika aktörer inom socialtjänsten, landstinget, brukarorganisationer och bostadsbolag.

Staden har tillsammans med landstinget bedrivit flera projekt som delfinansierats via statliga bidrag omfattande bland annat utveckling av stödformer i boende, sysselsättning och uppsökande verksamhet. Personer med både psykisk funktionsnedsättning och missbruksproblematik har varit en målgrupp som särskilt uppmärksammats.

Hemlöshetsmässan ”Gemensamma krafter mot hemlöshet” genomfördes under året. Fokus låg på samarbetet mellan staden, landstinget, frivilligorganisationerna och de privata entreprenörerna. Ett viktigt steg i samarbetet med landstinget har varit samlokaliseringen av stadens uppsökarenhet för vuxna med S:t Görans psykiatriska mobila team.

Antalet barn och ungdomar som anmäls till socialtjänsten då misstanke finns om att de far illa har ökat jämfört med föregående år med 677 barn/ungdomar till totalt 7 560 barn/ungdomar. Detta kan delvis förklaras av befolkningsökningen i åldersgruppen. Samtidigt har antalet anmälda barn/ungdomar per 1 000 invånare 0-19 år minskat från 45 till 42. Det genomsnittliga antalet utredningar har minskat från 25 till 23 och det genomsnittliga antalet beslut om insats har minskat från nio till sju.

Antalet vårddygn för barn och ungdomar i staden har minskat med 5 800 dygn jämfört med föregående år till totalt 414 337 vårddygn. Genomsnittskostnaden för vården per invånare 0-19 år har minskat från 2 505 till 2 440 kronor. Antalet vårddygn för vuxna i dygnetruntvård har minskat från 66 761 till 64 523 vårddygn. Genomsnittskostnaden har ökat med 16 % jämfört med 2005 till 138 989 kr per person. Per vuxen invånare har genomsnittskostnaden för vården ökat från 1 106 till 1 198 kr/vårddygn.

För de hemlösa har antalet boendeplatser inom lågtröskel- och drogfria verksamheter ökat. Utbyggnad har skett bland annat inom projektet Stockholmsmodellen, där antalet boendeplatser ökade från 18 till 24. Övrig utbyggnad under året har varit 12 nya platser på omvårdnadsboendet Hamnvikshemmet, 3 på stödboendet Basboendet och 72 respektive 31 platser på referensboenden i Älvsjö och Räcksta.

Faktaruta

Medborgarkontoret för hemlösa, Grimman, invigdes under sommaren. Verksamheten erbjuder råd och stöd till de hemlösa allt efter behov. Socialsekreterare finns på plats alla vardagar. De som söker sig dit har också fri tillgång till datorer.

Så har målen nåtts

Stadens mål att utöka antalet alternativa boendeformer för hemlösa har uppfyllts. I slutet av 2006 fanns 2 331 boendeplatser inom lågtröskelverksamheter och drog fria verksamheter, vilket är en ökning med 153 platser jämfört med 2005.

Målet att minska totalkonsumtionen av alkohol och narkotika i skolår 9 och skolår 2 på gymnasiet med 20 % jämfört med 2004 har inte uppnåtts. Den totala alkoholkonsumtionen är i princip oförändrad. Andelen ungdomar som någon gång har använt narkotika har minskat med 10 % för elever i år 2 på gymnasiet men är oförändrad för elever i skolår 9.

Bostäder och boendemiljöer

Under perioden 2002-2006 har målet varit att 20 000 bostäder ska påbörjas.

Nulägesrapport/problembeskrivning

Många mindre stadsutvecklingsplaner får allt större vikt för stadens bostadsbyggande. De tre stadsutvecklingsområdena Hammarby Sjöstad, Liljeholmen och nordvästra Kungsholmen har under de senaste åren stått för merparten av bostadsproduktionen i Stockholm. Under 2005 svarade dessa stadsutvecklingsområden för nära 40 % av bostäderna i nya planer, 2006 sjönk andelen till 20 %. Ett stort antal mindre bostadsprojekt har under året planlagts, bland annat vid Blåsut, Farsta Strand (Ågesta Broväg), Fruängen (Gyllene Ratten) samt Telefonplan.

Vad har hänt under året

Bostadsprojekten har haft högsta prioritet. Arbetet nådde sin kulmen under andra halvåret och kommer att vara fortsatt hög under 2007. Under året påbörjades 8 431 lägenheter (exklusive ombyggnader), varav cirka 70 % byggs av externa aktörer. Antalet påbörjade lägenheter är mer än dubbelt så många som år 2005. Totalt var nytillskottet 4 194 lägenheter exklusive ombyggnader.

Arbetet med att omvandla Skatteskrapan till studentbostäder fortsatte. Totalt färdigställs 600 studentbostäder i "skrapan" och de första hyresgästerna kan flytta in hösten 2007.

En rad faktorer påverkar boendekostnaderna; konkurrensituationen, konjunkturen, avgifter, krav på byggherren, graden av kommersiellt byggande, produktionsmetoder. Genom bland annat entreprenad- och markanvisningstävlingar har staden både lyckats öka konkurrensen genom att få fler aktörer på marknaden och få en viss utveckling av byggteknik.

Projektet "Stockholm Ren och Vacker" har samordnat de aktörer som har ansvar för att hålla staden ren och snygg och arbetat för en ambitionshöjning. Extra renhållnings-

insatser har skett under året. Några exempel är extra tömning av papperskorgar sommartid och extra städning under dagtid. Även externa aktörer har varit inblandade, exempelvis genomförde SL en storrengöring av tunnelbanestationer. De kommunala bostadsbolagen har varit föredömen mot andra fastighetsägare avseende klottersanering och återvinning av sopor. En informationskampanj genomfördes för att påverka allmänheten att inte skräpa ner stadsmiljön. Kampanjens tema var ”Det är aldrig långt till närmaste papperskorg”. Arbetet fortsätter och utvecklas under 2007.

I stort sett samtliga av de specificerade investeringsprojekten för parker och grönområden färdigställdes under 2006, varav upprustning av Vasaparken tillhör ett av de större investeringsprojekten. Arbetet med lokala parkplaner påbörjades under året. Parkplaner för Vantör och Tensta-Hjulsta har slutförts under 2006 och planer för Norrmalm och Liljholmen påbörjades.

Vid upprustning av stadsmiljön har fokus lagts på säkerhets- och trygghetsperspektivet. Utglesning och röjning har utförts längs gångstråk m.m. som upplevts som otrygga. Säkerhetsinventeringar har genomförts på lekplatser, bollplaner och parklekar. Under året har vissa stadsdelsnämnder även genomfört projekt med säkra skolvägar. Målet har varit att minska skaderiskerna runt skolor.

Under året förmedlades var tionde lägenhet till hushåll med mindre än ett års kötid, vilket är något högre jämfört med 2005. Vidare är tendensen att det blir allt lättare att få tag på studentlägenheter. Enligt byggbranschen är marknadsläget fortsatt starkt för bostadsrätter i Stockholm.

Inflyttningen till Stockholm ökade kraftigt under året. En stor utmaning staden står inför är att bygga för en fortsatt befolkningsökning och samtidigt så att staden blir allsidigt attraktiv. Bostadsbyggandet kommer därför att vara fortsatt högt. Målsättningen är att under perioden 2007-2010 ska 15 000 lägenheter påbörjas, varav 1 000 i innerstaden. Staden ska även vara pådrivande i arbetet med att sänka boendekostnaderna. Erfarenheter som hittills har gjorts ska tas tillvara och staden ska fortsätta att driva utvecklingsprojekt inom de mest kostnadsdrivande områdena.

Faktaruta

Bostadsbestånd och bostadsbyggande

	2002	2003	2004	2005	2006
Ökning av bostadsbestånd ¹	2 909	2 715	1 684	1 693	4 194
Påbörjade nya lägenheter ²	2 751	1 112	3 594	3 639	8 431*

¹ färdigställda nybyggnationer exklusive ombyggda lägenheter

² enligt SCB:s definition, som utgår från gjutning av källargolv eller bottenplatta

* varav 5 428 påbörjades under november-december

Så har målen nåtts

Mellan 2003 och 2006 har 16 776 bostäder påbörjats, exklusive ombyggnader. Antalet markanvisningar är 23 373 bostäder under samma period. Av dessa markanvisningar är cirka 46 % hyresrätter. Målsättningen att under perioden 2003-2006 påbörja 20 000 bostäder har inte uppfyllts.

Nya rutiner för grönmarkskompensation vid exploatering har tagits fram i staden. Tre nya naturskyddsområden inrättades under året: Nackareservatet och Sätterskogens naturreservat samt Igelbäckens kulturresevat. Det finns nu sammanlagt åtta natur- eller kulturresevat i Stockholm.

Trafik och infrastruktur

Målet har varit att skapa ett trafiksystem och en trafikmiljö som tar hänsyn till olika trafikantgruppers behov och leder till en mer tillgänglig, säker och framkomlig stad. Insatserna som främjar övergång från bil till kollektiva färdmedel, cykel eller gångtrafik skulle öka.

Nulägesrapport/problembeskrivning

Biltrafiken i och kring Stockholm växer år från år. Stadens nya majoritet har slagit fast att staden ska vara drivande i processen för att öka framkomligheten såväl i Stockholm som i regionen och verka för en utbyggd väg- och kollektivtrafik. De kommande åren står staden inför flera stora investeringar i statliga projekt. Några exempel är Norra Länken, ombyggnaden av E18, Förbifart Stockholm och byggandet av en östlig förbindelse. Omförhandling av avtalet om Bromma flygplats ska genomföras.

Vad har hänt under året

De återstående detaljplanerna för Norra Länken, delen Norrtull-Roslagstull, vann laga kraft 2006. Staden ansvarar för utgifterna för anslutning från Norra Länken mot Värthamnen och Frihamnen. Totalkostnaden för Norra Länken är beräknad till 9 mdkr varav Stockholms stad betalar 1,8 mdkr. Detaljplaneläggning och projektering har påbörjats.

E18 ska ges en ny sträckning från Hjulsta till Kista med två överdäckningar vid Tensta respektive Rinkeby. Under året vann detaljplanen för E 18-projektet laga kraft och arbetsplanen godkändes.

Vägverket beslutade 2006 att förorda alternativet Förbifart Stockholm. Det innebär en 16 km lång tunnel av den totalt 21 km långa förbindelsen från E4 vid Kungens Kurva till E4 vid Häggvik i Sollentuna.

Citybanan, pendeltågstunneln under centrala Stockholm, är en del av Mälartunneln mellan Älvsjö och Kallhäll. Regeringens utredare har förordat ett genomförande av Citybanan. Investeringsutgifterna bedöms till totalt 15,9 mdkr. Staten har huvudansvaret för projektet men staden och landstinget är medfinansierare och projektet förutsätter även medfinansiering från övriga regionen. Hur stor stadens andel blir har inte fastställts ännu.

En stor del av trafiknämndens investeringar är reinvesteringar. Nord/sydaxeln, omfattande sträckningen från Norra Länken till Nynäsvägen, är ett exempel på ett stort reinvesteringsprojekt. En noggrann genomgång av projektet gjordes under året i syfte att bromsa den kraftiga kostnadsutvecklingen. Detta medförde att vissa delar av projektet har senarelagts.

För Slussen har förstärknings- och skyddsåtgärdsarbeten pågått under året. På delar av de åtgärdade ytorna har kollektivtrafik och tung trafik återförts.

Sedan 1999 har 100 mnkr årligen investerats i tillgänglighetsskapande åtgärder för att uppnå målet att Stockholm ska vara världens mest tillgängliga huvudstad senast år 2010. Tillgänglighetsåtgärder som genomförts under året är ombyggnad av övergångsställen, kontrastmarkeringar för synskadade vid trappor, förbättring av belysningar med bländfria armaturer och utplacering av räcken vid trappor eller parkvägar med stor lutning.

Faktaruta

Bättre belysning på utsatta platser har prioriterats i ytterstaden. Vid tunnelbanestationer och parkvägar har belysningen förbättrats. Även i innerstaden har ett flertal belysningsprojekt genomförts, exempelvis kring Centralstationen och Sergels torg. Projektet Nattljusvisionen har pågått sedan 2000 med syftet att skapa trivsel och trygghet. Under det gångna året har Kungsträdgårdsgatan, Slottskajen, Stadshusbron, Katarinavägen och Katarinaberget fått ny belysning. Trafiknämnden har tagit fram ett förslag till övergripande belysningsplan för Blasieholmen tillsammans med berörda fastighetsägare och intressenter.

Så har målen nåtts

Under året har arbetet med att förbättra framkomligheten i staden fortsatt. Stadens enskilt största pågående trafikprojekt är Nordsydaxeln, dvs. sträckningen från Norra Länken-Klarastrandsleden-Blekholtstunneln-Centralbron-Söderleden till Nynäsvägen.

Satsningar som främjar övergång från bil till kollektiva färdmedel, cykel eller gångtrafik har också genomförts under året. Detta har bland annat resulterat i fler nya cykelbanor och cykelfält. Antalet cyklister ökade med 16 % jämfört med 2005. Samtidigt minskade cykelolyckorna med nästan 20 % på de gator där cykelåtgärder utförts. Arbetet med att skapa ett sammanhängande cykelvägnät fortsatte. Detta resulterade i ett flertal nya cykelbanor och cykelfält. Under året startades ett system med låncyklar. Systemet med låncyklar är i huvudsak reklamfinansierat. Inom kollektivtrafiken ökade antalet påstigande en vanlig vardag med 4,6 % jämfört med 2005.

Tillgänglighetsprojektet har fortsatt med syftet att Stockholm ska bli "Världens mest tillgängliga stad år 2010".

Miljö

Målet har varit att stärka miljöarbetet på lokal och central nivå och att miljöprogrammets sex mål skulle vara styrande. De sex målen är miljöeffektiva transporter, giftfria varor och byggnader, hållbar energianvändning, hållbar användning av mark och vatten, miljöeffektiv avfallshantering och sund inomhusnivå.

Nulägesrapport/problembeskrivning

Miljö- och hälsoskydds nämnden har en viktig uppgift i att svara för det övergripande miljö- och hälsoskyddsarbetet i staden och därmed bidra till att upprätthålla skydd av människors hälsa och miljö. Nämndens tillsynsverksamhet omfattar bland annat miljöfarlig verksamhet, livsmedelshantering, inomhusmiljö, offentliga lokaler och djurhållning.

Vad har hänt under året

Av miljöprogrammets sex mål har i huvudsak miljöeffektiva transporter, energianvändning, avfallshantering och användning av mark och vatten uppmärksammats under året.

Ett förslag till energiplan har tagits fram. Ett tiotal frågor av strategisk betydelse föreslås ingå i stadens energiarbete. Förslaget kommer att föreläggas kommunfullmäktige under 2007. Stadens utmaning består i att klara den framtida energiförsörjningen med fortsatt befolkningsökning och samtidigt uppnå de nationella miljökraven.

Stockholmarna lämnade farligt avfall vid stadens fasta miljöstationer och genom fyra mobila insamlingar på 96 platser. Under året samlades 336 ton farligt avfall in exklusive elavfall, bil- och småbatterier. Detta motsvarar 0,4 kg per invånare. Motsvarande siffra för år 2005 var 0,5 kg.

Ett försök med skatteuttag på vägtrafik till och från Stockholms innerstad genomfördes. Försöket startade i augusti 2005 med utökad kollektivtrafik. Försöket med trängselskatt pågick i sju månader, från den 3 januari 2006 till och med den 31 juli 2006. Under försöksperioden minskade biltrafiken till och från innerstaden och restiderna blev kortare. Vägverket ansvarade för att upphandla och driva det tekniska systemet för uttag av trängselskatt. Staden ansvarade för att informera om och utvärdera försöket, genomföra vissa gatuombyggnader och bygga fler infartsparkeringar. Staten finansierade kostnaderna för Stockholmsförsöket. Den 17 september 2006 genomfördes en folkomröstning i frågan om trängselskatt ska permanentas i Stockholm. En majoritet av stockholmarna röstade ja. Som en följd av detta avser regeringen att införa trängselskatter permanent i Stockholm från och med den 1 juli 2007. Intäkterna avses användas till satsningar i vägnätet i Stockholmsregionen, som till exempel Förbifart Stockholm.

Miljömiljarden bildades 2003 och totalt har staden avsatt 1,1 mdkr för miljöinriktade insatser inom stadens nämnder och bolag. De största åtgärderna har varit marksanering i samband med exploateringsprojekt, inrättande av mobilt reningsverk för spillvatten och arbetet inom projektet Stockholm Mobilitet som ska stimulera företag och individer till att använda sig av miljövänligare transporter.

Faktaruta – Miljömiljardens projekt

Kategori (mnkr)	2006	Andel i %
Marksanering	19,0	9,8
Sjöar och vattendrag	47,2	24,3
Energi	20,5	10,6
Avfall	38,3	19,7
Övriga miljöprojekt	69,3	35,7
Summa	194,3	100,0

I gruppen övriga miljöprojekt finns bland annat projekt inom biologiskt mångfald, transporter/luft och informationsinsatser.

Andelen miljöbilar i stadens fordonsflotta ökade under året från 45 % till 54 %. Antalet miljöbilar i trafiken ökar kraftigt. Jämfört med 2005 har andelen miljöbilar av den totala nybilsförsäljningen i Stockholms stad ökat från 7,5 % till 17 %.

Stadens miljöarbete har rönt stort internationellt intresse, bland annat arbetet med SLB-analys (Stockholm Luft och Buller) som ger råd om hur partikelproblematiken i Stockholm ska klaras av. Utöver detta belönades Stockholms trafikmiljöarbete med EU-priset Civitas Award för Miljöbilsprojektet och Stockholmsförsöket.

För att minska luftföroreningarna genomfördes ett försök med halkbekämpning med hjälp av kalciummagnesiumacetat (CMA). Fördelen jämfört med traditionell halkbekämpning är att CMA binder vägdamm. För att vara pådrivande i arbetet med att förbättra luftkvaliteten har staden och Vägverket genomfört informationskampanjer om miljöeffekterna vid dubbdäcksanvändning.

Så har målen nåtts

Stockholms miljöbarometer redovisar olika nyckeltal som beskriver hur miljöarbetet utvecklas relaterat till delmålen inom ramen för Stockholms miljöprogram 2002-2006. Nyckeltalen uppdateras inte kontinuerligt, vilket medför att vissa av resultaten inte visar 2006 års resultat. Av de 43 delmålen har 33 haft en positiv utveckling, 14 kommer att nås, medan 19 bara uppnås till viss del. Åtta delmål har en negativ utveckling. Bland de nyckeltal som utvecklas positivt är bland annat att allt fler reser kollektivt eller cyklar och att stadens andel miljömärkt el har ökat till 58 % jämfört med 46 % år 2002.

Målet om att 60 % av den egna verksamhetens fordon ska vara miljöbilar uppnåddes inte då andelen ökade till 54 %. Detta kan delvis förklaras med att lämpliga miljöbilar inte funnits på marknaden.

Integration

Målet har varit att skapa förutsättningar för ökad hållbar tillväxt och ekonomisk utveckling genom insatser i ytterstaden som rör boende och bostadsförsörjning, nya arbetsplatser och goda näringslivsvillkor samt fysisk och elektronisk infrastruktur. Skillnaderna mellan olika delar av staden skulle minska avseende sysselsättnings- och

utbildningsnivåer, hälsa, trygghet och trivsel samt tillgång till service, kultur och fritidsaktiviteter. Fördomar, rasism och diskriminerande strukturer skulle synliggöras.

Nulägesrapport

Jämlikhet – alla människors lika värde och varje människas okränkbarhet – är utgångspunkten för stadens integrations- och demokratiarbete. Alla invånare ska ha samma rättigheter oavsett kön, ålder, hudfärg, sexuell identitet och trosuppfattning. Angelägna frågor för stadens verksamheter är att öka medborgarnas insyn och möjlighet att delta i de politiska beslutsprocesserna. Att utveckla mångfalden och synliggöra, motverka och bryta fördomar, rasism och diskriminerande strukturer är frågor som stadsdelsnämnderna och även några facknämnder arbetat med under året.

Vad hände under året

Stadsdelsnämnderna har naturliga kontaktytor genom olika former av brukar- och medborgarinflytande. Sammanträden har inletts med en öppen del där medborgarna ställt frågor till politikerna. Exempel på barn och ungdomars inflytande är deltagandet i upprustningen av en lekpark i Älvsjö där de påverkat utformningen. I Maria-Gamla stan har träffar skett mellan representanter för skolornas elevråd och stadsdelsnämnden. Marknämnden och stadsbyggnadsnämnden har utvecklat formerna för samråd om nya planer genom s.k. öppet husmöten.

För att öka valdeltagandet genomfördes insatser som stöd till lokala föreningar, annonser, utställningar och broschyrer, uppsökande verksamhet och paneldebatter. Flera stadsdelsnämnder deltog också i en vykortskampanj för att öka valdeltagandet bland förstagångsväljarna.

Stockholms stad och de kommunala fastighetsbolagen har investerat 638 mnkr under perioden 2003-2006 i satsningen på Stadsdelsförnyelsen. Stadsdelsförnyelsen har varit ett utvecklingsarbete mot utanförskap i nio stadsdelsområden i ytterstaden. Framtids-scenarier och handlingsplaner har utarbetats för att hitta de åtgärder som bäst bidrar till en positiv förändring på längre sikt.

Stadsdelsförnyelsen, utfall 2003-2006

Stadsdelsnämnd	Totalt mnkr	kr/invånare
Kista	66	2 188
Rinkeby	89	5 895
Spånga-Tensta	82	2 381
Hässelby-Vällingby	84	1 407
Enskede-Årsta	23	500
Skarpnäck	56	1 407
Farsta	94	2 031
Vantör	64	1 820
Skärholmen	69	2 229
Utvärdering	11	
Summa:	638	

Ett stort antal integrationsprojekt och nationella minoritetsprojekt har fått ekonomiskt stöd från kulturnämnden. Marknämnden har medverkat i projektet Urban Turntable som syftar till att skapa kunskap om jämställdhet, mångfald och tillgänglighet i samhällsplaneringen. Utbildningsförvaltningens medarbetare har deltagit i seminarieriet ”Attityder, värderingar och beteenden i en mångkulturell värld – Att leda mångfald”. Kyrkogårdsnämnden har skapat förutsättningar för ceremonier och gravsättningar av personer med annan etnisk bakgrund.

Flera stadsdelsnämnder har upprättat likabehandlingsplaner inom de pedagogiska verksamheterna. En prioriterad fråga har varit vikten av att ge alla barn en god språkutveckling. Förskolorna och skolorna i Rinkeby och Kungsholmens stadsdelsnämnder har särskilt arbetat med värdegrundsfrågor i verksamheten. Första stadsdelsnämnds tre största kultursatsningar under året har genomförts i samarbete med Romskt kulturcentrum.

De nationella minoriteterna i Sverige omfattar fem befolkningsgrupper; judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. Som ett led i att värna och utveckla kunskapen om de nationella minoriteterna trycktes en särskild informationsskrift i 29 000 exemplar som har delats ut till skolor och bibliotek.

Stadsdelsnämnderna, som ansvarar för introduktionen av flyktingar, har aktivt samarbetat med arbetsförmedlingen och det lokala näringslivet. Utbildningsnämndens undervisning i svenska för invandrare (SFI) har erbjudits på olika nivåer för att bättre svara mot personens utbildnings- och yrkesbakgrund. Flera yrkesinriktade SFI-utbildningar har startat och särskilda insatser har genomförts i samverkan med företag, organisationer och myndigheter.

Järvalyftet är en långsiktig satsning i stadsdelsområdena Tensta, Spånga, Rinkeby och Kista för en hållbar social och ekonomisk utveckling som inleddes efter valet 2006. Satsningen syftar till att häva utanförskapet och bejaka integrationen för de boende i Järvaområdet samt att öka områdets attraktivitet. Flera delområden har identifierats. Det är boende, trygghet, arbetsmarknad/ sysselsättning, stadsplanering, näringsliv samt utbildning.

Faktaruta

Stockholms stad delar varje år ut Nelson Mandela-priset för insatser inom föreningslivet, näringslivet eller kulturlivet som leder till att Stockholm blir en mer öppen och integrerad stad. Årets pristagare blev Elisabet Aguado för hennes arbete med att motverka fördomar och diskriminering av den finsk-romska minoriteten.

Faktaruta

Under året har cirka 2 900 flyktingar fått uppehållstillstånd och bosatt sig i Stockholms stad. Det är 2 000 fler än 2005. Orsaken är framförallt den tillfälliga asyllagen under november 2005 till mars 2006. Det är främst stadsdelsnämnderna Kista, Rinkeby, Spånga-Tensta, Hässelby-Vällingby, Vantör och Skärholmen som tagit emot flyktingar. Den individuella introduktionsplan som upprättas i samråd med flyktingen är inrik-

tad på att individen snarast ska vara självförsörjande och delaktig i samhället. Andelen som efter avslutad introduktion hade egen försörjning var 45 %.

Så har målen nåtts

Stadens nämnder och styrelser har under året genomfört olika insatser för att minska skillnaderna mellan olika delar av staden bland annat genom den särskilda satsningen i ytterstaden. Då de av kommunfullmäktige beslutade målen inte är mätbara går det inte att säga om målen verkligen har uppfyllts.

Kultur

Målet har varit en stad med ett rikt, varierande och levande kulturliv. Särskilt fokus skulle ligga på insatser för barn och ungdomar.

Nulägesrapport/problembeskrivning

Träffpunkter med utrymme för musik, dans, film och tillfälliga kulturevenemang placeras högst på ungdomars önskelista. För att skapa fler möjligheter för alla unga i Stockholm har den öppna fritidsverksamheten utvecklats och nya träffpunkter för unga med möjlighet till egna kreativa aktiviteter har etablerats både centralt och lokalt i staden.

Vad har hänt under året

Under året deltog nästan 40 000 personer i Kulturskolans verksamheter (inklusive prova-på-verksamheter), vilket är en ökning med cirka 27 % jämfört med föregående år. Olika prova-på aktiviteter, kulturvecka och gruppundervisning har varit några av inslagen och samverkan har skett med bland annat förskolor, skolor, kulturinstitutioner och andra organisationer.

Ungdomar har getts möjlighet att ha lokala festivaler där de kan mötas, synas och skapa innehållet själva. Exempel på detta är *Pre Summer Tour* och *Barnens kulturfestival*. Biblioteken har skapat utrymme för delaktighet och ett eget skapande.

Festival Ung08 genomfördes i augusti. Omkring 150 000 ungdomar deltog vid 200 programpunkter, Ung08-passet delades ut till 90 000 elever och webbportalen Ung08 nådde 1 000 000 besök. Ung08 fick även uppdrag av Rymdstyrelsen att ansvara för och producera projektet Rymdbas Stockholm i samband med Sveriges första astronauts rymdäventyr.

Stockholms kulturfestival genomfördes i augusti i samarbete med en lång rad kulturinstitutioner, organisationer och nämnder. Festivalen var välbesökt, cirka 250 000 personer deltog i de 400 programpunkterna på ett trettiotal olika scener och platser i staden.

Nationaldagsfirandet samordnades av kulturnämnden med ett omfattande och brett program med musikalisk huvudinriktning och ett tydligt mångkulturtema.

Mångkulturåret inleddes med en invigningsfest i Skärholmen. Syftet med mångkulturåret var att öka den kulturella mångfalden vad gäller uttryck, utövare och publik. Re-

sultatet blev att det totala stödet till kulturverksamheter med mångkulturell inriktning ökade med drygt 20 % jämfört med 2005.

Stadsmuseet och medeltidsmuseet införde fri entré under året. Trenden med vikande besökssiffror bröts vid medeltidsmuseet och båda museerna redovisade rekord i antal besök. Den fria entrén på Kulturhusets utställningar medförde fler besökare.

Planeringsarbetet har fortsatt för det nya stadsbiblioteket/tillbyggnaden vid Odenplan. Ett programunderlag har tagits fram som grund för den arkitekttävling som utlystes under året. Totalt lämnades 1 170 tävlingsbidrag in.

Utvecklingen av stadens virtuella bibliotek, www.biblioteket.se, har fortsatt. Målet är att använda dagens teknik för att göra bibliotekets tjänster tillgängliga för stockholmarna på ett enkelt och tillgängligt sätt.

Tabell - Antal besök/deltagare

	2004	2005	2006
Stadsbiblioteken	4 760 561	5 617 954*	6 350 638**
Kulturhuset	1 239 000	1 296 911	1 542 758
Kulturskolan	27 762	31 243	39 634
Stockholms stadsmuseum	145 693	151 126	233 029
Medeltidsmuseet	60 338	59 536	121 139
Liljevalchs konsthall	126 312	88 501	86 552

* Av antalet besökare hänförs ca 1 200 000 till besök via Internet

** Av antalet besökare hänförs ca 1 600 000 till besök via Internet

Faktaruta

Genom projektet *Tid för tillväxt* har samtliga bibliotek utrustats med utlånings- och/eller återlämningsautomater. Vid årsskiftet hanterades 68 % av bibliotekens utlåning via automat och 72 % av återlämning sker via automat.

Så har målen nåtts

Deltagandet i Kulturskolans verksamheter har ökat kraftigt, men målet att fördubbla antalet deltagare under perioden 2002-2006 har inte uppnåtts. Vid en jämförelse med 2002 har antalet deltagare i Kulturskolans verksamheter (exklusive prova-på-verksamheter) ökat med 67 %.

Kulturnämnden och stadsdelsnämnderna har tillsammans andra aktörer fortsatt att utveckla och erbjuda många olika aktiviteter inom kulturområdet.

Idrott och hälsa

Målet har varit att öka möjligheterna för alla stockholmare oavsett kön, ålder, etnisk och social bakgrund att kunna utöva idrott och motion utifrån egna önskemål och förutsättningar.

Nulägesrapport/problembeskrivning

Flera studier har visat att många barn och ungdomar rör sig för lite. Barn och ungdom med sämre ekonomisk situation idrottar mindre än genomsnittet och flickor idrottar mindre än pojkar. Att kunna erbjuda dessa ungdomar olika former av fysisk aktivitet är en angelägen uppgift, både ur hälsomässig och social synvinkel.

Vikten av motion och rörelse för äldre har på senare tid uppmärksammats, vidare har motion blivit en allt vanligare behandlingsform vid sjukdom och skada.

Vad har hänt under året

De senast fem åren har staden genomfört en särskild satsning på konstgräsplaner. Ytterligare 24 planer färdigställdes under året.

Fler anläggningar bokas, under året var antalet bokningar 10 000 fler än förra året på de cirka 2 300 bokningsobjekt som finns. Samtidigt minskade hallanvändandet, då nyttjandegraden minskade, från 86 % till 81 % för stora hallar och från 56 % till 55 % för övriga hallar.

Friskvårdverksamheten på stadens sim- och idrottshallar har lockat allt fler kvinnor till att idrotta. Antalet gruppträningspass och tillfällen har ökat under året och det har funnits schemalagda pass enbart för kvinnor. Även i gymmen sker riktade insatser med kvällar endast för kvinnor. Tensta och Skärholmens sim- och idrottshallar har haft speciella badtider för kvinnor.

Projektet Handslaget är en satsning där Riksidrottsförbundet fördelar en miljard kronor under 2004-2007 till barn- och ungdomsverksamhet över hela Sverige. Pengarna ska användas för att stötta och uppmuntra idrottsföreningar, få fler barn och ungdomar att idrotta, hålla nere avgifterna, satsa på flickors idrottande, arbeta mot droger och öka samarbetet med skolor. Inom ramen för Handslaget har anläggningar för spontanidrott och parklekar iordningställts runt om i staden. Den enskilt största aktiviteten är samarbetet mellan idrottsföreningar och skolor där elever mellan 7-12 år får prova på olika sporter. Under året medverkade 87 skolor och 127 idrottsföreningar i Handslaget. En stor succé var när prova-på-aktiviteter genomfördes i Globens annex för stadens låg- och mellanstadieskolor under höstlovet 2006 då 4 000 barn kom för att åka skridskor och prova på andra idrotter.

På olika idrottsanläggningar har energiutredningar utförts för att hitta sätt att effektivisera värme-, vatten- och luftförsörjningen. Exempelvis har solcellsanläggning för elproduktion köpts in till Åkeshovs sim- och idrottshall samt Älvsjö- och Nälstabaden.

Under hösten fattades beslut om att köpa Beckomberga sim- och idrottshall med tillträde den 1 januari 2007. Förstahandshyresgäst är Stockholms Handikappidrottsförbund och verksamheten ska inriktas i huvudsak mot handikappidrott. Vid Skärholmens sim- och idrottshall och Eriksdalsbadet har tillgänglighetsåtgärder i form av gymserie utarbetade för personer med funktionsnedsättning köpts in. Utöver detta har dörrinstallation och omklädningsrum för personer med funktionsnedsättning färdigställt.

Vid planering av nya stadsdelar ska områden för spontanidrott och lek integreras i stadsplaneringen. Idrottens betydelse ska uppmärksammas ur ett integrationsperspektiv och hälften av alla nyinvesteringar i anläggningar ska satsas på flickors och kvinnors idrottande.

Faktaruta

Besöksutveckling sim- och idrottshallar	2004	2005	2006
Antal besök i simhallar	2 938 000	2 985 000	3 188 000
Antal besök i gym- och gruppträningsverksamhet	1 089 000	1 179 000	1 336 000
Antal deltagare i simskolan	18 900	20 200	22 100
Antal bidragsberättigade föreningar	536	541	557
Antal bidragsberättigade medlemmar i dessa föreningar	91 850	93 849	95 881
Andel flickor i dessa föreningar, %	39	39	40
Antal medlemsaktiviteter i dessa föreningar	4 615 000	4 593 000	4 582 000

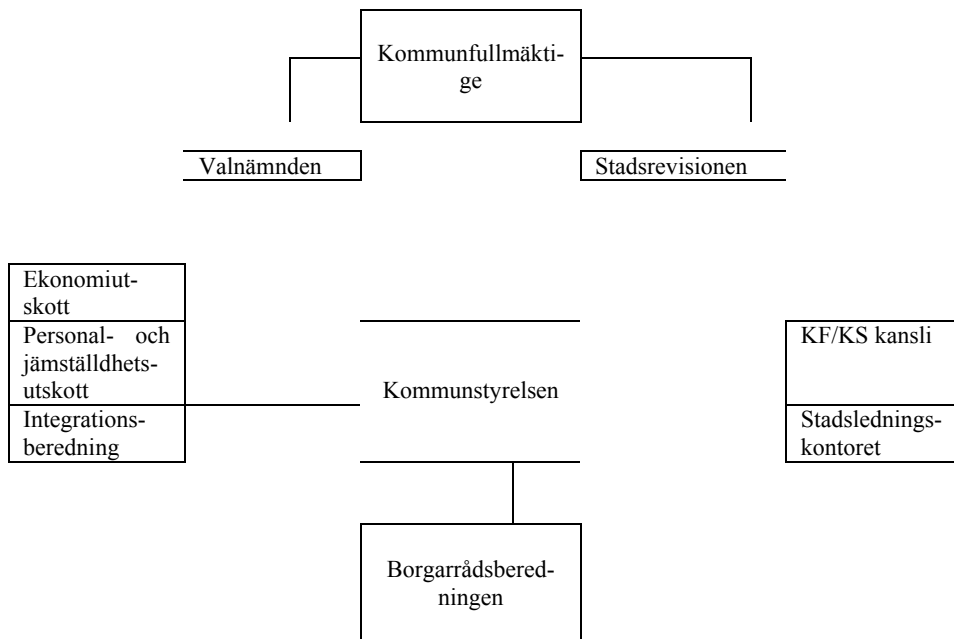
Så har målen nåtts

Verksamhetsutvecklingen vid stadens sim- och idrottsanläggningar har bidragit till att locka fler kvinnor till anläggningar. Målet om att tider ska fördelas jämställt mellan kvinnor och män har inte följts upp. En undersökning av tre idrottsföreningar visade dock att fördelningen av tider mellan pojkar och flickor var lika i förhållande till andelen aktiva. Bristfällig måluppfyllelse finns avseende att stadens anläggningar ska vara tillgängliga för alla.

Stadens satsning på att bygga konstgräsplaner fortsatte, då 24 planer färdigställdes under året.

Staden och dess medarbetare

Så styrs staden

1

Finansroteln

Borgarråd: Kristina Axén Olin (m), kommunstyrelsen, ekonomiutskottet, personal- och jämställdhetsutskottet², exploateringsnämnden, valnämnden, stadsdelsnämnder – övergripande ekonomi, Stockholms Stadshus AB, Stockholm Business Region AB, AB Fortum Värme Holding samt övriga bolag som inte tillhör något annat borgarråd

Stadsbyggnads- och trafikroteln

Borgarråd: Mikael Söderlund (m), stadsbyggnadsnämnden, trafik- och renhållningsnämnden³, Stockholms Stads Parkerings AB

Miljö- och fastighetsroteln

Borgarråd: Ulla Hamilton (m), miljö- och hälsoskyddsnämnden, fastighetsnämnden, brand- och räddningsnämnden, kyrkogårdsnämnden, Stockholms Hamn AB, Stockholm Vatten AB

¹ Organisationen beskrivs som den ser ut fr.o.m. den 1 januari 2007.

² Inrättades fr.o.m. den 1 januari 2007.

³ Den 1 januari 2007 överfördes renhållningsverksamheten till trafik- och renhållningsnämnden i samband med att renhållningsnämnden avvecklades.

Skolroteln

Borgarråd: Lotta Edholm (fp), utbildningsnämnden, stadsdelsnämnder – förskola, Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB)

Bostads- och integrationsroteln

Borgarråd: Kristina Alvendal (m), integrationsberedningen, AB Svenska Bostäder, AB Familjebostäder, AB Stockholms hem, Stockholms Stads Bostadsförmedling AB, Centrum Kompaniet i Stockholm AB

Äldreroteln

Borgarråd: Ewa Samuelsson (kd), äldrenämnden⁴, stadsdelsnämnder – äldreomsorg, Micasa Fastigheter i Stockholm AB,

Socialroteln

Borgarråd: Ulf Kristersson (m), socialtjänstnämnden, överförmyndarnämnden, handikapprådet, pensionärsrådet

Kultur- och idrottsroteln

Borgarråd: Madeleine Sjöstedt (fp), kulturnämnden⁵, idrottsnämnden, skönhetsrådet, Stockholms Stadsteater AB, Stockholm Globe Arena Fastigheter AB

Kommunfullmäktige

Kommunfullmäktige är Stockholms stads högsta beslutande organ, Stockholms egen "riksdag". De 101 ledamöterna utses efter allmänna val som genomförs samtidigt som riksdags- och landstingsvalen. Vid det senaste valet i september 2006 fick moderaterna, folkpartiet och kristdemokraterna majoritet i kommunfullmäktige med 54 mandat mot oppositionens 46 och det oberoende borgerliga centerpartiets enda mandat.

Mandatfördelning i kommunfullmäktige efter valet i september 2006

Moderaterna (m)	41
Socialdemokraterna (s)	27
Folkpartiet liberalerna (fp)	10
Miljöpartiet de gröna (mp)	10
Vänsterpartiet	9
Kristdemokraterna (kd)	3
Centerpartiet (c)	1
Totalt	101

Av de totalt 101 ledamöterna är 52 kvinnor och 47 män.

Kommunfullmäktige fastställer mål och riktlinjer för kommunens verksamhet. De ärenden kommunfullmäktige fattar beslut om beredes av nämnder och styrelser. Kommunfullmäktige beslutar om skatteuttag, taxor och avgifter samt fastställer budget

⁴ Inrättades fr.o.m. den 1 januari 2007.

⁵ Stadsmuseinämnden har avvecklats och uppgår i kulturnämnden från den 1 januari 2007.

och avkastningskrav för stadens nämnder och aktiebolag. När de politiska besluten sedan verkställs, görs detta av stadens nämnder och bolag.

Kommunfullmäktige sammanträder för närvarande var tredje måndag och sammanträdena är öppna för allmänheten. Kommunfullmäktige har egna revisorer som granskar hela den kommunala verksamheten som underlag för ansvarsprövningen.

Kommunstyrelsen

Om kommunfullmäktige fungerar som stockholmarnas ”riksdag”, så är kommunstyrelsen Stockholms ”regering”. Kommunstyrelsen yttrar sig i alla ärenden som kommunfullmäktige beslutar om. Styrelsen har även det övergripande ansvaret för att besluten verkställs, följs upp och utvärderas. Till styrelsens uppgifter hör stadens ekonomiska förvaltning och långsiktiga utveckling. Kommunstyrelsen har 13 ledamöter som representerar både majoriteten och oppositionen i kommunfullmäktige.

Under kommunstyrelsen finns ett ekonomiutskott, ett personal- och jämställdhetsutskott och en integrationsberedning. Utöver detta finns även ett handikapp- och ett pensionärsråd.

Kommunstyrelsen har två förvaltningar med anställda tjänstemän. Den ena, kommunfullmäktiges och kommunstyrelsens kansli, utför främst sekretariatsuppgifter åt kommunfullmäktige och kommunstyrelsen samt svarar för registraturet och arkivet i Stadshuset. Den andra, stadsledningskontoret, har en central strategisk roll i styrningen av staden. Kontoret styr, följer upp och utvecklar stadens ekonomi och verksamhet samt ansvarar för att de politiska besluten genomförs. Stadsdirektören är chef för stadsledningskontoret och har stöd i ledningsfunktionen av två biträdande stadsdirektörer.

Rotlar och borgarråd

Till den politiska organisationen hör åtta styrande borgarråd. De är politiker på heltid och väljs av kommunfullmäktige. Varje borgarråd är chef för ett kansli som kallas rotel. Det finns också fyra oppositionsborgarråd. Borgarråden bildar tillsammans borgarrådsberedningen. Det gemensamma arbetet leds av finansborgarrådet, som är ordförande i både borgarrådsberedningen och kommunstyrelsen. Kristina Axén Olin (m) är stadens finansborgarråd sedan oktober 2006.

Den dagliga verksamheten

Den dagliga verksamheten utförs av stadens nämnder och bolagsstyrelser vilka har samma proportionella mandatfördelning som kommunfullmäktige. Det är kommunfullmäktige som utser ledamöterna. Nämnderna har förvaltningar med anställda tjänstemän

Facknämnderna sköter kommunövergripande verksamheter. Stadsdelsnämnderna ansvarar för stora delar av kommunens verksamhet inom så kallade mjuka områden som till exempel äldreomsorg och socialtjänst. I många frågor som rör kommunal service kan allmänheten vända sig direkt till respektive stadsdelsförvaltning. Några stadsdelsnämnder har också medborgarkontor.

Sammanträdena i stadsdelsnämnderna är öppna för allmänheten. I telefonkatalogens Gröna Sidor och på www.stockholm.se finns information om sammanträdena. Mötena annonseras även i lokalpressen.

En del av verksamheten inom Stockholms stad drivs som bolag. Bolagen samordnas genom koncernstyrelsen i Stockholms Stadshus AB.

Det finns även ett antal verksamhetsstiftelser som samarbetar med staden och bedriver verksamhet till nytta för staden och dess medborgare.

Inriktningsmål

Majoriteten i kommunfullmäktige har fastställt sex inriktningsmål som ger vägledning åt stadens nämnder och bolagsstyrelser. Inriktningsmålen är verksamhetsövergripande och syftar till att tydliggöra vad som är viktigt att samtliga nämnder och bolagsstyrelser uppfyller.

Följande inriktningsmål gäller:

- Staden ska vara en attraktiv plats för boende, företag och besök.
- Valfriheten ska öka.
- Skola för kunskap.
- Högre kvalitet i omsorgen.
- En trygg och snygg stad.
- Ekonomisk hushållning och sänkt skatt.

De övergripande inriktningsmålen bryts ned och förtydligas i kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdena och i nämndernas egna mål för sina verksamhetsområden. Nämndernas verksamhetsplaner måste rymmas inom fastlagd budget. Inriktningsmål och mål för verksamhetsområdena samt budget följs sedan upp i tertial- och delårsrapporter.

Stadsdelsnämnderna

Stadsdelsnämnderna ansvarar för betydelsefulla delar av kommunens verksamhet inom sitt geografiska område och utifrån de mål och riktlinjer samt budget som kommunfullmäktige fastställer. De har dock frihet att välja organisation och form för driften av verksamheten.

Stadsdelsnämndernas ansvarsområden⁶

Stadsdelsnämnderna har under 2006 ansvarat för följande:

- förskoleverksamhet, grundskola och skolbarnsomsorg samt obligatorisk särskola
- fritidsverksamhet för barn och ungdomar
- ekonomiskt bistånd, budgetrådgivning och skuldsanering
- flyktingmottagning
- lokala näringslivs- och arbetsmarknadsåtgärder
- miljö och lokalt Agenda 21-arbete

---

⁶ Fr.o.m. 1 juli 2007

- renhållning och snöröjning av gator, parker och torg samt lokal torghandel
- service och omsorg om personer med funktionsnedsättning
- social service och omsorg, stöd och behandling till barn, ungdomar och vuxna samt familjerätt
- äldreomsorg
- konsumentvägledning.

Från och med den 1 juli 2007 minskas antalet stadsdelsnämnder från 18 till 14 genom att några av de befintliga stadsdelsnämnderna slås samman. Ansvaret för grundskola, skolbarnsomsorg, obligatorisk särskola och mellanstadieverksamhet flyttas till utbildningsnämnden. Vidare överflyttades ansvaret för drift och underhåll av gator, städning och snöröjning samt enklare bygglov och markupplåtelser till trafik- och renhållningsnämnden från och med den 1 januari 2007.

Stockholms stads stadsdelsnämnder

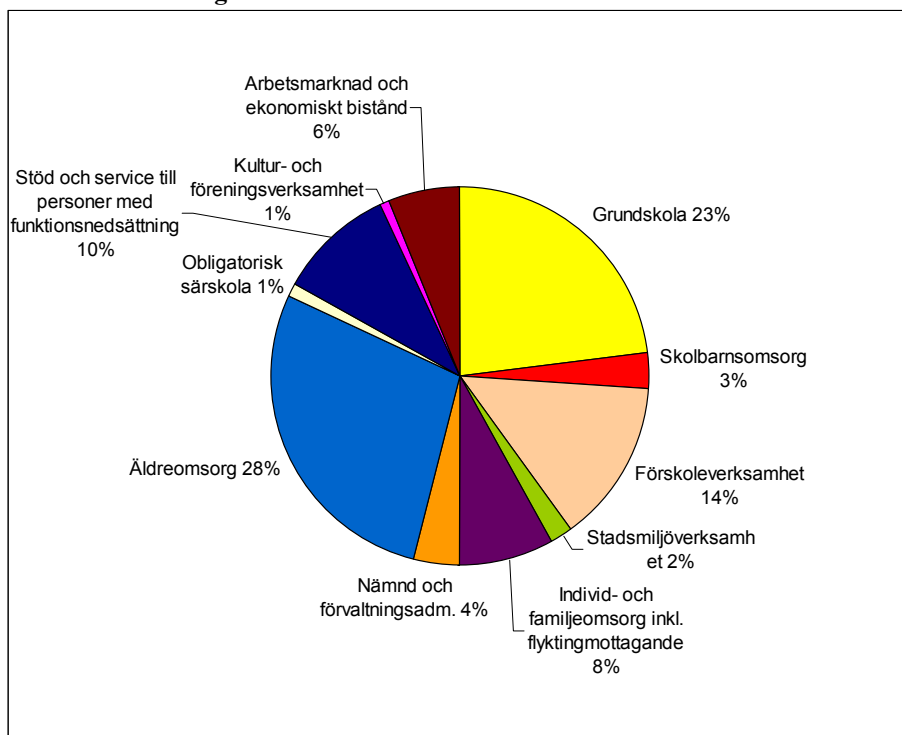

Resursfördelningssystemet

I budgeten fördelas medel till stadsdelsnämnderna genom ett resursfördelningssystem som beslutats av kommunfullmäktige. Resursfördelningssystemet utgår från stadsdelsnämndernas verksamhetsansvar och befolkningens struktur. Stadsdelsnämnderna får resurser i relation till det beräknade behovet av kommunal service och inte till sina faktiska kostnader. Detta ger stadsdelsnämnderna full frihet att själva välja sin organisation, så länge de följer de mål och riktlinjer som fastställs av kommunfullmäktige.

Totalt tilldelas stadsdelarna ungefär två tredjedelar av stadens budget. Verksamheten finansieras huvudsakligen genom kommunalskatt och statsbidrag, men också till en mindre del av avgifter och taxor.

Kostnadsfördelning av en stadsdelsnämnds verksamhet

Facknämnderna

Ett antal verksamheter drivs kommunövergripande av särskilda nämnder. Varje nämnd har en förvaltning med tjänstemän som sköter det dagliga arbetet. Nämnden är politiskt tillsatt och står för besluten samt bär det yttersta ansvaret för verksamheten. Följande facknämnder har bedrivit verksamhet under 2006:

Brand- och räddningsnämnden ansvarar för räddningstjänst, förebyggande brandskydd och riskhantering, befolkningsskydd i fred och under höjd beredskap.

Fastighets- och saluhallsnämnden ansvarar för lokaler som inte naturligt passar in i stadens fastighetsförvaltande bolag, omfattande främst förvaltningsbyggnader, kommersiella fastigheter, kulturfastigheter, lantegendomar, partihandelsområden och saluhallar.

Idrottsnämnden ska främja stadens idrotts- och friluftsliv samt administrera stadens bidragsgivning och stöd till idrottsföreningar.

Konsumentnämnden ansvarar för den övergripande konsumentverksamheten och ska främja och stödja konsumentvägledningen i staden.

Kulturnämnden ansvarar för delar av stadens kulturverksamhet samt är arkivmyndighet och ansvarar för Stockholms stadsarkiv.

Kyrkogårdsnämnden ansvarar för förvaltningen av stadens egna och åt staden upplåtna begravningsplatser samt för frågor som rör begravningsverksamheten enligt begravningslagen.

Marknämnden har ett samlat ansvar för förvaltning och exploatering av stadens mark.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ska följa tillståndet och utvecklingen av miljön och hälsoskyddet i staden. Nämnden fullgör stadens uppgifter enligt miljöbalken som tillsynsmyndighet.

Renhållningsnämnden har övergripande ansvar för stadens avfallshantering.

Socialtjänstnämnden ansvarar för socialjour, skyddade boenden för våldsutsatta kvinnor, uppsökande arbete, bidragsgivning till frivilligorganisationer inom det sociala området samt har ett övergripande ansvar för stadens arbetsmarknadsfrågor.

Stadsbyggnadsnämnden har två förvaltningar; stadsbyggnadskontoret samt utrednings- och statistikkontoret (USK). Stadsbyggnadskontoret ansvarar för fysisk planering i staden. Häri ingår ansvar för övergripande planering avseende bland annat bostadsförsörjning, arbetsplatser, miljö och trafik. USK svarar för statistik, prognoser, utredningar och undersökningar på uppdrag av stadens nämnder och bolag.

Stadsmuseinämnden ansvarar för att bevara, levandegöra och förmedla stadens kulturhistoriska värden till stadens invånare, till stadens besökare och till framtida generationer.

Trafiknämnden har ansvar för strategisk trafikplanering, för utveckling av trafiksäkerhet och för trafikövervakning.

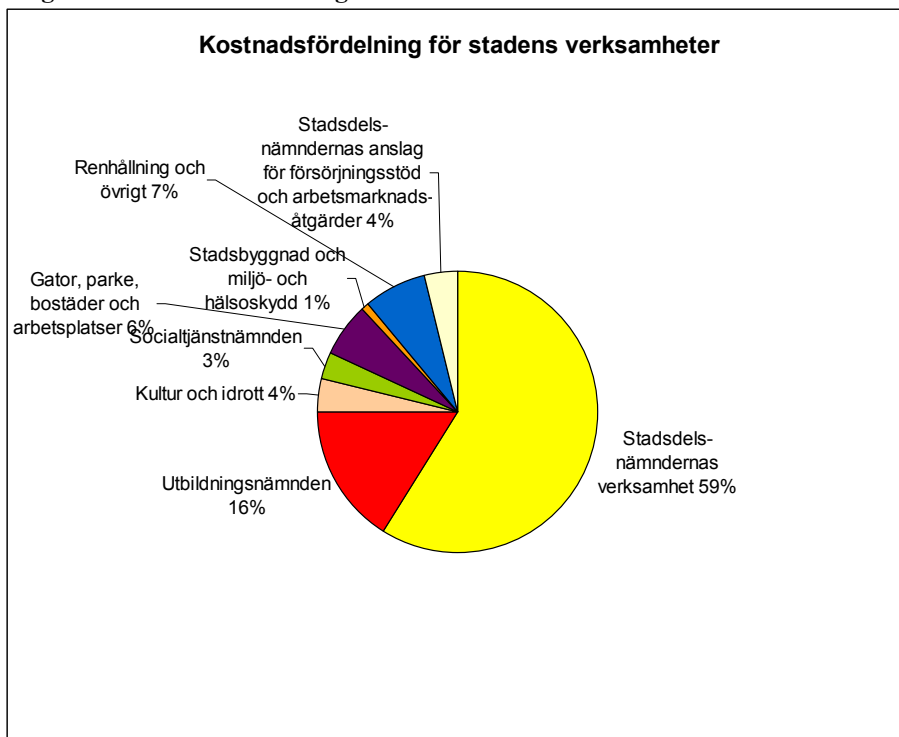
Utbildningsnämnden ansvarar för drift av kommunal verksamhet inom gymnasieskola, gymnasiesärskola, vuxenutbildning, svenska för invandrare (SFI), enheterna inom S:t Örjans rektorsområde, skolhälsovården och elevvårdsenheten samt administrerar utbetalningar till fristående verksamheter. Nämnden har även hand om all hantering av enskilt driven förskola och fristående skola. Nämnden ansvarar för att lika villkor gäller mellan egenregiverksamheter och enskilda drivna verksamheter.

Valnämnden svarar för organisation och genomförande av val till riksdagen, landstingsfullmäktige, kommunfullmäktige, EU-parlamentet och ska dessutom genomföra eventuella extra val och folkomröstningar.

Överförmyndarnämndens uppgifter är att garantera rättstrygghet för personer som inte själva kan sköta sin ekonomi, bevaka sin rätt eller sörja för sin person.

Från och med den 1 januari 2007 har antalet facknämnder minskats från 16 till 14. Konsumentnämnden och stadsmuseinämnden har avvecklats varav den senare har uppgått i kulturnämnden. Trafik- och renhållningsnämnden har skapats genom en sammanslagning av trafiknämnden och renhållningsnämnden. Äldrenämnden har inrättats, fastighets- och saluhallskontoret har bytt namn till fastighetskontoret och marknämnden har bytt namn till exploateringsnämnden.

Diagram – kostnadsfördelning för stadens verksamheter

Stadens bolag

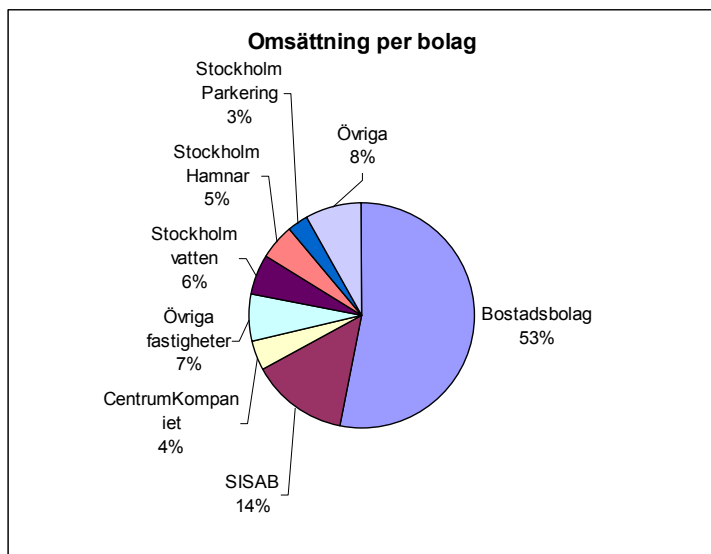
Koncernen Stockholms Stadshus AB

Stockholms stad har valt att organisera vissa verksamheter i bolagsform. Stadens koncern består av 18 aktiva och ett tiotal vilande bolag med Stockholms Stadshus AB som moderbolag. Bolaget ägs till 100 % av Stockholms stad och ska verkställa kommunfullmäktiges beslut för koncernens inriktning och samtidigt vara en sammanhållande länk för bolagen.

Koncernens verksamheter omfattar såväl bostäder, vatten- och avloppshantering, hamnverksamhet, förvaltning av skolfastigheter som parkering, turism och kultur. Kommunfullmäktige fattar beslut om de ramar för taxor och avgifter som bolagen tar ut för sin verksamhet, till exempel för vatten, avlopp och parkering.

Stockholms Stadshus AB svarar för koncernens övergripande utveckling och strategiska planering, likväl som för styrningen av de ekonomiska och finansiella resurserna. Den strategiska utvecklingen och de operativa besluten i moder- och dotterbolag ska ha kommunmedborgarnas långsiktiga intressen som utgångspunkt.

Dotterbolagens styrelser och verkställande ledningar har det operativa ansvaret för att kommunfullmäktiges beslut verkställs. Flera av aktiebolagen som ingår i koncernen Stockholms Stadshus AB är också egna koncerner. Koncernen leds av en koncernstyrelse, vars representanter utses av kommunfullmäktige. Finansborgarrådet är ordförande för koncernstyrelsen, stadsdirektören är VD och koncernchef för Stockholms Stadshus AB.

Koncernens omsättning under 2006 var drygt 12 504 mnkr, vilket är en ökning på drygt 220 mnkr jämfört med 2005. De tre bostadsbolagen AB Svenska Bostäder, AB Stockholmshem och AB Familjebostäder svarade för 53 % av omsättningen. Resultatet för koncernen efter finansnetto uppgick till 95 mnkr. Antalet anställda i koncernen var drygt 3 090. För närmare information om koncernen och de bolag som ingår hänvisas till Stockholms Stadshus AB:s årsredovisning.

Stadens fastigheter utvecklas efter stockholmarnas behov

Under året har byggandet varit i fokus och bostadsbolagen har påbörjat 2 500 lägenheter. Utöver detta finns projekt om cirka 9000 nya bostäder i bolagens projektportföljer från år 2007 och framåt.

Fler och fler lägenheter kommer ut på marknaden. Antalet förmedlade lägenheter ökade för femte året i rad från 9 000 till 9 800 lägenheter, av vilka 1 400 var nyproducerade lägenheter. På tre år har antalet förmedlade lägenheter fördubblats. Antalet

personer i bostadskön har ökat med 50 000 och uppgick vid årsskiftet till drygt 180 000 personer. De senaste två åren har antalet personer i bostadskön ökat med 80 000.

Stora upprustningsprojekt pågår i centrumanläggningar runt om i staden. Centrumkompaniet bygger om Skärholmens centrum och Svenska Bostäder rustar upp Vällingby centrum. S:t Erik Markutveckling har omvandlat Pripps Bryggeri i Bromma till en handelsplats. Området ska enligt plan senare bebyggas med bostäder.

Bostadsbolagen, SISAB och Centrumkompaniet har fortsatt arbetet med stadsdelsförnyelsen i stadens ytterområden.

SISAB har under året färdigställt Sjöstadsskolan i Hammarby Sjöstad samt fem förskolor. Bolaget har också genomfört en sammanslagning av regionkontoren och huvudkontoret som ett led i effektiviseringsarbetet. Efterfrågan på förskolelokaler har varit stor och flera utbyggnadsprojekt har genomförts.

Förberedelser för försäljning av Centrumkompaniet har gjorts under året och avsikten är att bolaget ska säljas under våren 2007.

Micasa har under året genomfört stora upprustningar av bolagets fastigheter för att klara dagens krav på standard. I samband med upprustningen av Reimersuddes servicehus har bolaget byggt om tidigare gemensamhetsytor till 18 äldreboende.

Detta hände i övriga bolags verksamheter under året

Stokab och de tre bostadsbolagen har börjat arbetet med bredbandsutbyggnad i de områden som ännu inte har bredband. Detta gäller främst stadens ytterområden. Stokabs orderingång uppgick till 350 mnkr, exklusive avtalen med de kommunala bostadsbolagen, och är den högsta hittills.

Stockholms Hamn inledde avvecklingen av oljehamnen i Loudden genom att transporterna av flygbränsle flyttades till Gävle hamn. Kommunfullmäktige har tagit beslut om en ny hamnstrategi för att tillgodose regionens behov av hamnkapacitet. Arbetet med utbyggnaden av hamnområdet i Norvik i Nynäshamn och utvecklingsprojekten Värtan/Frihamnen samt Kapellskär har fortsatt enligt den nya strategin. I mars år 2007 tog fullmäktige beslut om utbyggnaden av Norvik.

Stockholms Parkerings utbyggnad av parkeringsanläggningar har fortsatt. I samband med starten av trängselavgiftsförsöket öppnades sju infartsparkeringar och i maj 2006 öppnades P-hus Kölnan i Hammarby Sjöstad. Den första september genomfördes det första sprängskottet för det nya garaget i berget under Högalidsparken. Av bolagets parkeringshus är 17 nu Q-märkta, vilket innebär att de är tillgänglighetsanpassade och ska upplevas som trygga att besöka.

Verksamheten för Globens arenor har utvecklats mycket positivt. Antalet evenemang har slagit alla rekord och uppgick till 299, vilket är 42 fler än det tidigare rekordet från 2003 på 257 evenemang. Ökningen beror bland annat på en stark konserthöst, flera

nya familjeevenemang samt fler ishockeymatcher. Under året har också förutsättningarna för en ny träningshall för Djurgården utretts.

Stockholm Business Region har arbetat med att etablera stadens varumärke; Stockholm the Capital of Scandinavia. Stockholm Business Alliance bildades under året tillsammans med 42 kommuner i Mälardalsområdet med målsättningen att år 2010 ska Stockholm – Mälarenregionen vara norra Europas ledande tillväxtregion. Stockholm Business Region har även samordnat arbetet med att ta fram en vision för utvecklingen av Norra Stationsområdet tillsammans med universiteten, näringslivet, Solna Stad och Stockholms läns landsting

Kommunfullmäktige har under hösten fattat beslut om att bilda ett livbolag, Stockholm Livförsäkring AB. Syftet är att samordna och effektivisera hanteringen av koncernens samlade pensionskulda. Samordningen av dotterbolagens pensionsåtaganden kommer att ske i början av år 2007.

Aktiebolagen i koncernen

KONCERNEN STOCKHOLMS STADSHUS AB

Majoritetsägda aktiebolag

AB Svenska Bostäder (k)	Stockholm Vatten AB (98 %)	Stockholms Stadsteater AB
AB Familjebostäder	Stockholms Hamn AB (k)	S:t Erik Försäkrings AB
AB Stockholmshem (k)	AB Stokab	Stockholm Business Region AB (k)
Stockholms Stads Bostadsförmedling AB	Stockholms Stads Parkerings AB (k)	S:t Erik Livförsäkring AB
Skolfastigheter i Stockholm AB, SISAB	<u>Stockholm Globe Arena Fastigheter AB (k)</u>	
Centrum Kompaniet i Stockholm AB		
S:t Erik Markutveckling AB (k)		
Micasa Fastigheter i Stockholm AB		

I bilden anges ägarandelen i de fall den är mindre än 100 %. (k) dotterkoncern.

AB Svenska Bostäder är Sveriges största fastighetsföretag med drygt 43 000 lägenheter och 5 400 lokaler. Bolaget har även ett särskilt ansvar för produktion av studentbostäder i staden.

AB Familjebostäder äger och förvaltar 22 500 bostäder och nästan 200 000 kvm lokaler.

AB Stockholmshem är Sveriges näst största bostadsföretag med drygt 31 200 bostäder och 3 600 lokaler.

Stockholms Stads Bostadsförmedling AB ansvarar för förmedling av hyreslägenheter, evakuering och förmedling av förturslägenheter inklusive försöks- och träningslägenheter.

Skolfastigheter i Stockholm AB (SISAB) äger, förvaltar och hyr ut skollokaler och barnstugor till stadens grund- och gymnasieskolor. Bolagets fastighetsbestånd omfattar skolor och förskolor om totalt 1,7 miljoner kvm.

Centrum Kompaniet i Stockholm AB äger och förvaltar fastigheter med i huvudsak kommersiella inslag i Stockholm. Fastighetsbeståndet omfattar 247 000 lokaler, ca 4 000 garage- och parkeringsplatser samt 1 200 bostäder.

S:t Erik Markutveckling AB ska äga och förvalta fastigheter på ekonomiskt bästa sätt i avvaktan på fastigheternas omvandling till bostäder, arbetsplatser m.m.

Micasa Fastigheter i Stockholm AB äger eller förvaltar 132 fastigheter om totalt 832 000 kvm och är specialiserat på vård- och omsorgsboende.

Stockholm Vatten AB ansvarar för vattenförsörjning och avloppsrening.

Stockholms Hamn AB:s verksamhet omfattar hamnarna i Stockholm, Kapellskär och Nynäshamn. Bolaget sköter drift och underhåll av stadens inre kajer och hamnplaner, ansvarar för slussar, upplåter mark och lokaler i anslutning till hamnområdena samt reglerar vattennivån i Mälaren.

AB Stokab ansvarar för utbyggnad och drift av ett optiskt kommunikationsnät i Stockholmsregionen samt uthyrning av fiber. Bolagets nät består av 5 200 km kabel eller ca 1,1 miljoner fiberkilometer och är ett av världens största operatörsneutrala fibernät.

Stockholms Stads Parkerings AB ska svara för allt från projektering och byggande till drift, underhåll och övervakning av parkeringsanläggningar. Bolaget ansvarar för totalt 110 000 parkeringsplatser.

Stockholm Globe Arena Fastigheter AB äger, förvaltar, driver och marknadsför Globen, Hovet, Annexet och Söderstadion.

Stockholms Stadsteater AB ska erbjuda god teater av hög kvalitet, tillgänglighet och med bredd i repertoaren så att alltfler kommer och återkommer som publik till teatern. Verksamheten består av sju fasta scener, repetitionslokaler och verkstäder.

S:t Erik Försäkrings AB ger staden och dess bolag service och rådgivning i försäkrings- och riskhanteringsfrågor. Bolaget hanterar årligen försäkringar för egendomsvärden på över 200 miljarder kronor.

Stockholm Business Region AB har till uppgift att utveckla och marknadsföra Stockholm som etablerings- och besöksregion. Målet är att Stockholm ska utvecklas till Sveriges och norra Europas ledande tillväxtregion.

St Erik Livförsäkring AB har till uppgift att samordna och effektivisera hanteringen av koncernens samlade pensionsskuld. Bolaget bildades under hösten efter beslut i kommunfullmäktige.

Aktiebolag utanför Stockholms Stadshus AB

Majoritetsägda aktiebolag

Mässfastigheter i Stockholm AB (50,4 %) (k) äger och förvaltar mässlokaler i Älvsjö.

Fastighets AB Bangårdsposten äger och förvaltar postterminalen vid Stockholms centralstation.

Intressebolag

Stockholms Terminal AB (20 %) har till uppgift att bedriva bussterminalverksamhet vid Cityterminalen.

AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad (49,9 % av rösterna, 9,9 % av kapitalet) bedriver verksamhet inom fjärrvärme, fjärrkyla och stadsgas i Sverige.

Bolag som är icke verksamhetsdrivande eller under avveckling

AB Glasbrukskvarteret Saluhall

Stockholms Näringslivskontor AB (fd AB Glasbrukskvarteret SML)

AB Glasbrukskvarteret SWF

AB Stockholms-Turisten

Great European Duck Races AB

Stockholm 2004 AB *direktägt av staden*

Stockholm Event AB

Stockholm MFO AB

Stockholm Water Action AB

Svenska Teknologföreningens Fastighets AB *direktägt av staden*

Några stiftelsers verksamhet

Här presenteras några verksamhetsstiftelser där Stockholms stad utser minst hälften av styrelseledamöterna. Dessa stiftelser samarbetar med staden och bedriver verksamhet som har betydelse för staden och stockholmarna.

Stiftelsen Hotellhem i Stockholm

Stiftelsen Hotellhem i Stockholm är en viktig aktör och samverkanspartner för socialtjänstnämnden och stadsdelsnämnderna i arbetet med att få fram bostäder åt de hemlösa i staden. Stiftelsen tillhandahåller även genomgångsbostäder för personer med sociala och/eller ekonomiska problem, för bostadssökande ungdom under 25 år och för flyktingar som är i behov av en tillfällig bostad. Stiftelsen driver och förvaltar sammanlagt 17 bostadsanläggningar med 2 016 bostadsenheter och 819 platser i genomgångsbostäder.

Stiftelsen Barnens Dag

Stiftelsen Barnens Dag äger och förvaltar Barnens Ö på Vaddö i Norrtälje och Fiskeboda i Julita, Katrineholms kommun. Stiftelsen ska i samarbete med Stockholms stad och Stockholms läns landsting utveckla sommargårdsverksamhet och allmän fritids- och friluftsverksamhet på Barnens Ö och Fiskeboda. Stiftelsen driver också kolloverksamhet i egen regi.

Stiftelsen Stockholm Water Foundation

Stiftelsen Stockholm Water Foundation har som syfte att främja intresset för forskning och utveckling kring vatten. Stiftelsen delar årligen ut Stockholm Water Prize, ett internationellt vattenpris som tilldelas en enskild person, institution, organisation eller ett företag, som genom forskning eller konkreta resultat lämnat ett väsentligt bidrag till bevarandet av världens vattenresurser. Årets pris gick till professor Asit K. Biswas, Third World Centre for Water Management, Mexico.

Stiftelsen delar också ut Stockholm Junior Water Prize i syfte att motivera ungdomar upp till 20 år att engagera sig i vattenfrågor och Stockholm Industry Water Award för att stimulera näringslivet att bidra till en hållbar utveckling inom vattenområdet. Stockholm Junior Water Prize gick till Wang Hao, Weng Jie och Xiao Yi, tre kinesiska ungdomar från Shanghai Nanyang Model High. Stockholm Industry Water Award gick till vattenverket Sydney Water Corporation, Australien.

Stiftelsen Strindbergsmuseet

Stiftelsen Strindbergsmuseet är en stiftelse med Stockholms stad, Strindbergssällskapet och Nordiska Museet som huvudmän. Stiftelsen belyser August Strindbergs liv och verk genom utställningar och dokumentation samt upplåter lokaler till forskning och annan verksamhet i samma syfte. Strindbergs Intima teater som ingår i museets organisation ska användas för sceniska kulturhändelser i Strindbergs anda.

Vid årsskiftet 2005/2006 införde Strindbergsmuseet fri museientré. I februari stals Strindbergsmålningen Svartsjukans natt. På grund av detta har museets Strindbergsmålningar ersatts av kopior, i väntan på nya säkerhetsåtgärder. Repertoaren på Intima teatern har omfattat talteater, opera, litterära salonger och andra genrer.

Staden som arbetsgivare

Trivsel och utveckling

Stadens medarbetarenkät genomfördes för andra gången under året. Drygt 22 000 medarbetare vid 38 förvaltningar fick möjlighet att besvara frågor om organisation, ledarskap, medinflytande, trivsel och mångfald.

Resultatet visar att stadens medarbetare anser att deras arbete är viktigt och meningsfullt. De trivs med arbetsuppgifterna och känner sig respekterade på sin arbetsplats. Många vill ta ett större ansvar i arbetet och medverkar aktivt i att göra sin arbetsplats bättre. Viljan att utveckla sig själv och arbetsplatsen är hög.

Enkäten visar också att det finns områden kvar att utveckla. Vissa grupper har begränsade möjligheter att hinna med arbetsuppgifter och hitta tid till återhämtning. Ett annat område som kan förbättras är hälsa och friskvård.

Framtidens medarbetare

Under 2006 slutförde kompetensfonden sitt arbete för att stärka och utveckla medarbetarnas kompetens. Detta arbete beskrivs på sidan xx-xx.

Arbetet med att ta fram prognoser för vår framtida kompetensförsörjning har fortsatt. Detta har resulterat i förslag till insatser för att hantera kompetensförsörjningen till förskolan. För att underlätta kompetensförsörjningen inom de pedagogiska verksamheterna är samarbete med lärarutbildningarna viktigt. Informationsmaterial för att få studenter på lärarutbildningen att söka sig till Stockholms stad har tagits fram och en särskild webbsida med information till förskollärare och fritidspedagoger har byggts upp.

Arbetet för att utveckla den verksamhetsförlagda delen i lärarutbildningen har fortsatt. Utbildningar av praktikhandledare har genomförts för att öka förutsättningarna att ta emot praktikanter, studenter och elever samt medarbetare som varit sjukskrivna under längre perioder.

Stöd till chefer

Under våren 2006 genomfördes konferenser med förvaltnings- och bolagsledningar för att förankra och fördjupa diskussionen kring stadens ledarstrategi. Vidare har kompetensfondens insatser för avdelnings- och enhetschefer och nämndernas arbete med att genomföra ledarstrategin i den egna organisationen pågått.

Olika informations- och utbildningsinsatser har genomförts med anledning av den nya arbetstidslagen. Effekterna på stadens verksamhet blir relativt begränsade jämfört med för andra offentliga verksamheter.

En webb-baserad personalhandbok har tagits fram för hela staden. Handboken som finns på stadens intranät ger en gemensam bas för chefer i stadens alla verksamheter när det gäller PA-frågor.

Under året beslutade kommunstyrelsen att anta ett nytt kollektivavtal avseende pension och försäkring, KAP-KL, för stadens räkning. Utbildnings- och informationsinsatser har genomförts avseende detta nya avtal. Under året har också en upphandling av ny pensionsadministratör genomförts. Resultatet blev att SPP fortsätter sitt uppdrag för staden.

När förändringar krävs

Den 1 januari 2006 trädde stadens omställningsavtal i kraft. Avtalet styr hur övertalighet vid arbetsbrist ska hanteras. Vid arbetsbrist erbjuds medarbetaren två alternativa lösningar. Antingen en förvaltningsöverskridande omplacering som resulterar i uppsägning om inget arbete går att finna, eller en frivilliglösning där medarbetaren, efter egen uppsägning, erbjuds hjälp att söka nytt arbete under en avtalad tid.

Under 2006 har 153 övertaliga medarbetare aktualiserats för insatser enligt avtalet. Av dessa har 67 medarbetare valt frivilliglösningen. Av de som valt förvaltningsöverskridande omplacering har 33 medarbetare fått ny anställning i staden. För 37 medarbetare pågår arbete med att finna ny anställning och för 4 medarbetare har arbetet gått vidare för ställningstagande till uppsägning på grund av arbetsbrist.

Arbetet för jämställdhet, mångfald och mot diskriminering

Information om jämställdhets-, mångfalds- och antidiskrimineringsarbete inom medarbetarområdet sker via utbildningar, konferenser och nätverk. I juni deltog diskrimineringsfunktionären i Metropolis jämställdhetskongress i Toronto samt i Europarådets 6:e ministerkonferens i Stockholm. Nätverket för jämställdhets- och mångfaldshandläggare vid förvaltningar och bolag har arbetat för erfarenhetsutbyte och utveckling av jämställdhets- och mångfaldsarbetet i stadens verksamheter.

Stadens jämställdhetsråd har tagit fram förslag till ”Etiska regler för upplåtelse av reklamplats”. Jämställdhetspriset 2006 ställdes in på grund av för få nomineringar.

Stadens jämställdhets- och mångfaldsplaner för 2006 har granskats av Ernst & Young och resultatet har återkopplats till förvaltningar och bolag. Slutsatsen av granskningen är att stadens planer har god kvalitet och merparten följer stadens centrala direktiv, vilket innebär att de uppfyller lagarnas krav.

Faktaruta - Stockholms stads diskrimineringsfunktionär

Diskrimineringsfunktionären är pådrivande i arbetet mot diskriminering inom det personalpolitiska området. Ingen anställd eller arbetssökande ska bli diskriminerad utifrån kön, etnisk tillhörighet, religion, ålder, sexuell läggning eller funktionsnedsättning. Diskrimineringsfunktionären finns sedan år 2000 på stadsledningskontoret.

Medarbetarna i siffror

Antalet anställda

I december 2006 var totalt 49 900 personer anställda i Stockholms stad. Av dessa var 46 864 anställda i stadens förvaltningar. Detta innebär att antalet anställda i förvaltningarna ökat något jämfört med föregående år.

Antal anställda (månadsavlönade) fördelade på verksamhetsområden

	2005	2006	Kv	Män
Central förvaltning	650	869	451	238
Teknisk service	1 330	1 307	705	602
Samhällsservice	6 906	7 096	4 407	2 689
Övrig kommunal service	1 028	1 019	235	784
Stadsdelsförvaltningar	35 581	36 753	29 566	7 187
Totalt	45 495	46 864	35 364	11 500
Årsarbetare	42 810	44 092	33 152	10 940

Dessutom har timavlönad personal arbetat motsvarande 5 806 årsarbeten som korttidsvikarier, huvudsakligen inom vård- och omsorgsverksamhet i stadsdelsförvaltningarna. Detta är en minskning med 2 % jämfört med 2005.

Fördelningen mellan kvinnor och män bland stadens medarbetare har inte förändrats under året, 76 % av de anställda är kvinnor. Medelåldern bland stadens medarbetare har fortsatt att öka, men även detta år var ökningen marginell. Bland de tillsvidareanställda har medelåldern ökat till 46,4 år. Kvinnornas medelålder är nu 46,5 år medan den för männen är 46,2 år.

I september 2006 var 25 % av stadens medarbetare utrikes födda, vilket är en ökning med drygt en procentenhet jämfört med 2005. Av de förvärvsarbetande på den totala arbetsmarknaden i Stockholm är andelen utrikes födda 18 %. Bland kvinnor anställda i staden var 25 % utrikes födda och de största grupperna var födda i Norden, övriga Europa eller Asien. Bland männen var 28 % utrikes födda och de största grupperna var födda i Afrika, Asien eller övriga Europa.

Av stadens medarbetare har 19 763 (49 %) varit anställda i mer än 15 år, vilket är en ökning med nästan 5 procentenheter jämfört med 2005. Orsaken till den kraftiga ökningen är att vid Ädelreformen som genomfördes 1992 fördes personal över från landstinget till staden. Dessa har nu varit anställda i staden i mer än 15 år. Nästan en tredjedel av de anställda, 12 768 (32 %), har en anställningstid på mer än 20 år och 26 895 (67 %) har varit anställda mer än 10 år. Statistiken ser likadan ut oavsett kön.

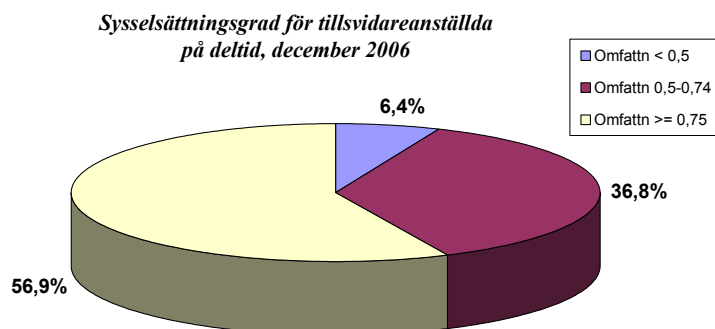
Av samtliga månadsavlönade var 86 % (40 342) tillsvidareanställda, vilket var en minskning med 2 procentenheter jämfört med 2005. Andelen män var högre (31 %) bland tidsbegränsat anställda än bland tillsvidareanställda (24 %).

Bland de tillsvidareanställda ökade andelen deltidsanställda marginellt till 19 % (7 725 personer). Den genomsnittliga sysselsättningsgraden för deltidsanställda var oförändrat 70 % av heltidsmättet.

Inga större förändringar av sysselsättningsgraden hos stadens medarbetare har skett under året. Bland deltidsanställda hade mer än hälften en sysselsättningsgrad på mellan 75 och 99 % av heltidsmättet. Drygt 6 % av de tillsvidareanställda hade en sysselsättningsgrad som var lägre än halvtid.

Deltidsanställda utgjorde en större andel bland kvinnorna (21 %) än bland männen (14 %). För båda grupperna var ökningen marginell.

Diagram – Sysselsättningsgrad för tillsvidareanställda på deltid, december 2006

Personalkostnader

Medellönen bland månadsavlönade tillsvidareanställda i staden ökade med 596 kronor (2,6 %) och var i december 23 131 kronor. Det innebär en något mindre ökning än under 2005. Männens medellön var 24 051 kr och kvinnornas var 22 847 kr. Kvinnornas medellön ökade med 81 kr mer än männens. Männens och kvinnornas löner ökade med 2,3 resp. 2,8 %.

Den totala kostnaden för löner, exklusive ersättning till uppdragstagare, var 11 949 mnkr. I resultaträkningens not 3 redovisas lönekostnaden inklusive ersättning till uppdragstagare. Drygt 60 000 löner betalades ut varje månad.

Den inrapporterade övertiden och mertiden omräknat till årsarbetare motsvarar 383 årsarbetare. Motsvarande omräkning gav för 2005 377 årsarbetare. Kostnaden uppgick till 132 mnkr eller 1 % av den totala lönesumman, vilket är samma nivå som för 2005.

Lönekostnader 2003-2005, mnkr

	2004	2005	2006
Direkta löner			
Löner kommunala avtal	11 061	11 603	11 949
Pensioner kommunala avtal	493	504	519
Summa direkta lönekost.	11 554	12 107	12 468
Lönebikostnader*	4 273	4 246	4 234
Totalt	15 827	16 353	16 702

* Arbetsgivaravgifter, socialavgifter och löneskatt

Semesterlöneskulden avser den del av intjänad semester som personalen inte tagit ut vid årsskiftet och vid årets slut var den 595 mnkr. Skulden för okompenserad övertid var 55 mnkr.

Friskare medarbetare

Vid årsskiftet var sjukfrånvaron i staden 8,9 % (9,4 % 2005). Nivån var lägre än Göteborg stads 9,6 %, men högre än Malmö stads 8,5 %. Sjukfrånvaron har minskat på 29 av stadens 38 förvaltningar.

Sjukfrånvaron var högst bland vårdbiträden (15,5 %), undersköterskor (12,1 %), barnskötare (10,5 %) och förskollärare (9,7 %). Under året minskade sjukfrånvaron mer för vårdbiträden än för staden totalt, från 16,4 % till 15,5 %.

Bland långtidssjukskrivna är de vanligaste diagnoserna (enligt Afas preventionsregister) skelettets och rörelseorganens sjukdomar och mentala sjukdomar. Cirka 70 % av alla som är sjukskrivna mer än 90 dagar har någon av dessa diagnoser. Kostnaden för sjuklön ökade till 196 mnkr under året, 2005 var kostnaden 185 mnkr. Den särskilda sjukförsäkringsavgiften sjönk till 32 mnkr under året, 2005 var kostnaden 35 mnkr. Till detta kommer kostnader för sjukvikarier, rehabiliteringsinsatser, rekrytering, företagshälsovård och sjuklön.

Det är svårt att avgöra om och i vilken omfattning orsakerna till sjukfrånvaron är arbetsrelaterad. Det finns dock stora möjligheter att inom ramen för arbetet erbjuda förebyggande stöd i syfte att minska utsattheten för skador och onödig belastning.

Mycket arbete görs för att förbättra medarbetarnas fysiska och psykiska förmåga att möta de belastningar som arbetet medför. Insatser görs i ett brett spektrum från rygggymnastik, stavgång och massage till stöd inför svåra samtal och krishantering.

Under året har en modell för en gemensam rehabiliteringsprocess tagits fram. Syftet är att säkra att alla medarbetare erbjuds samma stöd och möjligheter i de sammanhang då rehabilitering krävs för att helt eller delvis återfå sin arbetsförmåga.

Av den totala tidsanvändningen utgjorde sjukfrånvaron närmare 9 % vilket är en minskning med 0,5 procentenheter jämfört med år 2005.

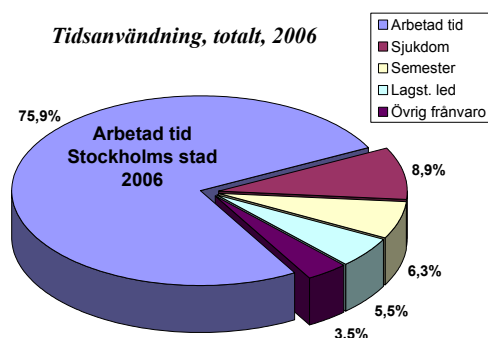
Lagstadgad sjukfrånvaroredovisning 2006-01-01—2006-12-31

Sjukfrånvaro i procent av ordinarie arbetstid	Kvinnor	Män	Totalt
Varav fördelat per kön	10,8	6,1	9,5
	-29 år	30-49 år	50— år
varav fördelat per åldersgrupp	5,4	9,3	11

Andel av total sjukfrånvaro som varat 60 dagar eller mer 70,1 %. Differensen i utfall, jämfört med stadens egen sjukfrånvaroredovisning, beror på skilda populationer och tidpunkter vid mätningen.

Andelen arbetad tid ökade 2006, främst som en följd av att sjukfrånvaron minskade men även på grund av ett minskat uttag av lagstadgade ledigheter. Andelen arbetad tid låg under året på ungefär samma nivå som 1997 -98.

Personalerörlighet

Extern rekrytering	2005	2006	Kv	Män
Lärare grundskola	73	118	100	18
Lärare gymnasium	32	75	41	34
Sjuksköterskor	22	34	29	5
Undersköterskor	99	122	107	15
Vårdbiträden	164	115	93	22
Förskollärare	211	268	253	15
Barnskötare	139	197	176	21
Övriga	466	581	390	191
Totalt	1 206	1 510	1 189	321

Externa avgångar	2005	2006	Kv	Män
Lärare grundskola	243	292	227	65
Lärare gymnasium	59	108	53	55
Sjuksköterskor	61	63	61	2
Undersköterskor	166	148	134	14
Vårdbiträden	313	292	238	54
Förskollärare	186	262	253	9
Barnskötare	220	230	191	39
Övriga	1 217	1 227	828	399
Totalt	2 465	2 622	1 985	637

Avgångarna för de flesta yrkesgrupper har ökat jämfört med 2005. Statistiken ger en bild av underskott i rekrytering av flera yrkesgrupper. Trots detta har stadens totala antal anställda faktiskt ökat under året. Ökningen beror till stor del på en ökning av arbetsmarknadsåtgärder, PLUS-jobbare etc. Skälet är också att många timavlönade

registreras som internrekryterade vid övergång till månadslön och tidsbegränsade månadsavlönade registreras som stadsinternt rekryterade när de får en tillsvidareanställning på annan förvaltning.

Externa avgångar	2005	2006
/avgångsorsak		
<i>Pension</i>	793	831
<i>Avknoppning</i>	0	1
<i>Verksamhetsövergångar</i>	24	1
<i>Övriga</i>	1 648	1 789
Totalt	2 465	2 622

Gruppen övriga består till 93 % av de som sagt upp sig på egen begäran, men även av de som avlidit och de vars visstidsanställningar som har upphört.

Pension

Totalt 831 tillsvidareanställda avgick med pension (ålderspension, förtidspension eller särskild ålderspension) under året. Av dessa var 77 % kvinnor. Andelen avgångar med förtidspension/särskild ålderspension har minskat till från 48 % år 2005 till 44 %. Antalet avgångar med särskild ålderspension var 124 personer.

Den genomsnittliga åldern för pensionsavgång var 62,1 år, vilket är en något högre nivå än för 2005 då åldern var 61,8 år. År 2004 var motsvarande nivå 60,7 år. Medelåldern för när den anställda faktiskt slutar att arbeta är dock lägre på grund av att många är långtidssjukskrivna i direkt anslutning till pensioneringen. Medelåldern vid pensionering ökade för kvinnor från 61,7 år till 62 år och för män från 62 år till 62,6 år.

Medelålder vid pension, utvalda yrkesgrupper

	Ålder för pension		Antal	
	2005	2006	2005	2006
Barnskötare	59	60	54	42
Förskollärare	62	61	28	42
Sjuksköterska	64	63	11	19
Undersköterska	58	60	28	20
Vårdbiträde	60	60	109	97

År 2006 hade 46 % uppnått 65 års ålder vid pensionsavgången, vilket är en ökning jämfört med 2005, då motsvarande andel var 44 %.

Pensionsskulden ökade med 1 115 mnkr till 12 561 mnkr. Avsättningen till pensioner inklusive löneskatt var 1 523 mnkr. Den pensionsskuld som har tjänats in till och med år 1997 utgör en ansvarsförbindelse och uppgick till 10 471 mnkr. Under året intjänade pensionsförpliktelser inklusive löneskatt uppgick till 577 mnkr.

Kompetensfonden

Stockholms stads kompetensfond inrättades i maj 2003 för att genomföra en omfattande satsning på kompetens- och metodutveckling. Två miljarder kronor från stadens försäljning av Birka Energi avsattes för detta ändamål under perioden 2003-2006.

Kompetensfondens uppdrag

Kompetensfonden fick i uppdrag att underlätta för stadens nämnder och bolag att utveckla och pröva nya metoder i verksamheterna för att sänka kostnader, sänka sjukfrånvaron och utveckla ledarskapet. Fonden fick också ett 40-tal direkta uppdrag att genomföra, till exempel att införa modern teknik i de stora omsorgsverksamheterna och att erbjuda stadens cirka 1 300 vårdbiträden grundutbildning.

Kompetensfondens mål - faktaruta

1. Tillgodose stadens behov av att rekrytera och utbilda medarbetare, så att staden kan anställa och behålla rätt utbildad personal till alla typer av arbeten.
2. Finansiera långsiktiga utvecklingsprojekt i den kommunala verksamheten avseende framför allt arbetsorganisation och ledning.
3. Bidra till en ökning av sysselsättningsgraden bland människor som står utanför, eller har svårt att komma in på arbetsmarknaden.
4. Att allmänt främja näringslivet genom utbildning av arbetskraft, inom vissa bristyrken.

Genomförda projekt

Under 2003-2006 startade stadens nämnder och bolag 572 projekt i kompetensfondens regi och 420 000 utbildningsdagar genomfördes.

Närmare 2 500 anställda inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning har genomfört så kallade kompetensanalyser och därefter erbjudits en mängd olika utbildningar. Drygt 1 300 medarbetare inom äldreomsorgen har utbildats till undersköterskor och vårdbiträden. En 5-poängs utbildning i kognitiv beteendeterapi har genomförts för 1 800 medarbetare inom individ- och familjeomsorgen genom Karolinska Institutet. För att öka kunskaperna i projektledning har kompetensfonden utbildat cirka 400 personer till projektledare. Drygt 100 projektledare har också utbildats i EU-projektledning. Som en del av satsningen på kompetensutveckling för personal inom förskolan har bland annat barnskötarutbildningar genomförts.

Över 400 chefer har deltagit i en form av grupphandledning som kallas Utvecklingsgrupper. Karolinska Institutet följer projektet och en forskningsrapport presenteras sommaren 2007.

Stöd har getts till uppbyggnad/utveckling av fem lokala arbetssökarverksamheter i områden med låg förvärvsfrekvens. Av de ungdomar som deltagit i och avslutats från något av ungdomsprojekten behövde 73 % inget försörjningsstöd alls två månader efter avslutat projekt. Av dessa hade cirka 58 % fått arbete eller börjat studera.

Ungas yrkesrevansch var ett samverkansprojekt mellan Hantverksföreningen och utbildningsförvaltningen kring bristyrkesutbildningar. Målgruppen var unga som sakna-

de gymnasieexamen och drygt 90 % av dem hade försörjningsstöd. Hälften av de 100 deltagarna fullföljde hela utbildningen, 17 av dem som hoppade av gick direkt till arbete eller andra studier. Vid projektets slut hade 43 av ungdomarna fått arbete och elva studerade vidare.

Kompetensfonden lades ned vid årsskiftet 2006/2007. Institutet för Kommunal Ekonomi vid Stockholms universitet genomför en utvärdering av kompetensfonden som presenteras 2007. Utöver detta har projekten utvärderats löpande, dessa utvärderingar finns samlade på kompetensfondens webbplats.

Stockholmarna

Nästan var tolfte svensk bor i Stockholms stad. Totalt bor 783 000 invånare i staden, vilket gör den till Sveriges största kommun. Av Stockholms stads invånare bor 37 % i innerstaden och 63 % i ytterstaden.

Under året ökade Stockholms befolkning med 11 847 personer. Ökningen berodde främst på att det föddes många barn under året, 12 120 stycken. Det är det största antalet födda de senaste 50 åren. Det höga barnafödandet ledde till ett födelseöverskott på 4 408 personer, vilket är större än förra året. Ytterligare en orsak till Stockholms befolkningsökning var det stora flyttöverskottet, i synnerhet från utlandet, vilket delvis berodde på den tillfälliga asyllagen.

Den vanligaste bostadsformen är en lägenhet i flerbostadshus, 84 % av stockholmarna bor i lägenhet och 16 % i småhus. Av lägenheterna är 58 % upplåtna med hyresrätt och 42 % med bostadsrätt. Den ”vanligaste” bostaden är på 2 rum och kök.

Faktaruta

	Stockholm	Riket
Invånare 65 år eller äldre	14,3 %	17,3 %
Invånare 0-15 år	16,8 %	18,4 %
Invånare med utländsk bakgrund*	27,0 %	16,7 %
Medelålder för förstföderskor	30,5 år	29,0 år
Medelantal barn per barnfamilj	1,79 barn	1,83 barn
Barn med utländsk bakgrund*	27 %	15 %
Barn 1-5 år i barnomsorg, totalt	84 %	83,5 %
Andel platser i privat regi	24 %	17 %
Elever i årskurs 9 med behörighet till gymnasieskolan	88 %	89 %
Betygspoäng (genomsnitt) i årskurs 9	218,8	206,8
Gymnasieelever 16-19 år av totala antalet invånare 16-19 år	75 %	77 %
Lågutbildade 25-64 år (ej gymnasium)	11 %	17 %
Högutbildade 25-64 år (högskola)	50 %	34 %
Förvärvsarbetande 16-64 år	69 %	71 %

Sysselsatta efter näringsgren

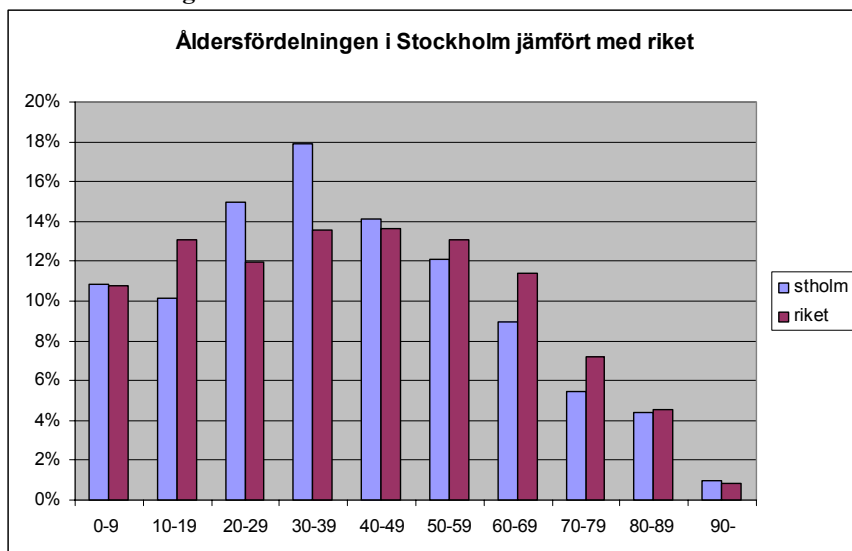
Finansiell verksamhet, företagstjänster	25 %	14 %
Handel och kommunikationer	19 %	19 %
Vård och omsorg, socialtjänst, veterinärer	12 %	16 %
Medellivslängd, män	78,1 år	78,7 år
Medellivslängd, kvinnor	83,0 år	82,9 år
Medelålder	39,6 år	40,9 år

*Med utländsk bakgrund avses att personen är född i utlandet eller född i Sverige med två utrikes födda föräldrar

Stockholm har en ung och mångkulturell befolkning

Ungefär hälften av stockholmarna är mellan 18 och 50 år, vilket är en större andel än för övriga landet. Orsaken till detta är den stora inflyttningen till Stockholm under 1990-talet. Stockholm har därför en mindre andel barn och vuxna mellan 50 och 79 år än riket i övrigt. Stockholms befolkning har genomgått en föryngring och beräknas fortsätta så under de närmaste tio åren. Andelen barn väntas öka, medan andelen 30-åringar blir färre. Andelen personer i åldern 65 år och äldre är i dag drygt 14 %, 1995 var andelen 20 %. Om tio år beräknas andelen vara något högre än i dag, 15 %. De alla äldsta pensionärerna kommer då att vara betydligt färre än de är i dag.

Åldersfördelning

- Den vanligaste åldern var 31 år, antalet 31-åringar var 16 109.
- Det fanns 1 056 kvinnor på 1 000 män.
- 202 stockholmare var 100 år eller äldre, 22 män och 180 kvinnor.
- De vanligaste namnen bland stockholmarna var Anna och Lars.

- Sex av tio stockholmare är födda utanför staden

Stockholm är en mångkulturell stad, cirka en femtedel av invånarna är födda utomlands. Nästan 200 nationaliteter är representerade i staden. Andelen utrikes födda ökar. Stockholm tog år 2006 emot 12 000 utrikes födda immigranter från ca 160 länder varav 4 500 från Asien, 1 500 från Afrika, 900 från Norden och 4 400 från övriga Europa. De vanligaste enskilda länderna var Irak, Polen, Somalia och Kina.

Cirka 1 900 personer födda i Sverige återinvandrade för att bosätta sig i Stockholm, efter att tidigare ha utvandrat.

Barn

Flest barn bor på Södermalm och i Enskede-Årsta-Vantör, drygt 17 500 barn bor i vardera stadsdelsnämnd. Störst andel barn bor i Spånga-Tensta, Rinkeby-Kista och i Älvsjö. I dessa stadsdelsnämnder är mer än var fjärde invånare ett barn.

Minst antal barn bor på Kungsholmen och i Älvsjö. Lägst andel barn bor i stadsdelsnämnderna i Stockholms innerstad. Av dessa har Södermalm högst andel barn, nästan 16 % av befolkningen.

Äldre

Östermalm och Farsta är de stadsdelsnämnder där högst andel äldre bor, över 7 % av befolkningen är 80 år eller äldre. I Rinkeby och Spånga-Tensta finns mycket få äldre, andelen av befolkningen som är 80 år eller äldre uppgår till drygt 2 respektive 3 %.

Stockholmare flyttar mycket

Nästan 140 000 stockholmare flyttade under 2006, vilket är en minskning jämfört med 2005 då 180 500 flyttade. Till Stockholm flyttade 56 700 personer och från Stockholm flyttade 49 500 personer. Dessutom bytte drygt 90 000 stockholmare bostad inom stadens gräns. De flesta som flyttar från Stockholm, flyttar till en annan kommun i Stockholms län. Fler flyttar ut än in från länet, medan förhållandet är det omvända när det gäller övriga Sverige.

Den vanligaste inflyttaren var 26 år och hälften av alla inflyttare var i åldern 19-30 år. Den vanligaste utflyttaren var 31 år och hälften av alla utflyttare var i åldern 25-36 år. Det är vanligare att barnen och föräldragenerationen flyttar ut än in. Flyttningarna ger därför ett underskott av förskolebarn och vuxna i åldern 31-44 år, samt ett stort överskott i åldrarna 20-30 år. De yngsta barnkullarna är oftast större än de äldre barnkullarna.

Ekonomi och omvärlden

Omvärldsanalys

Fortsatt stark internationell konjunktur

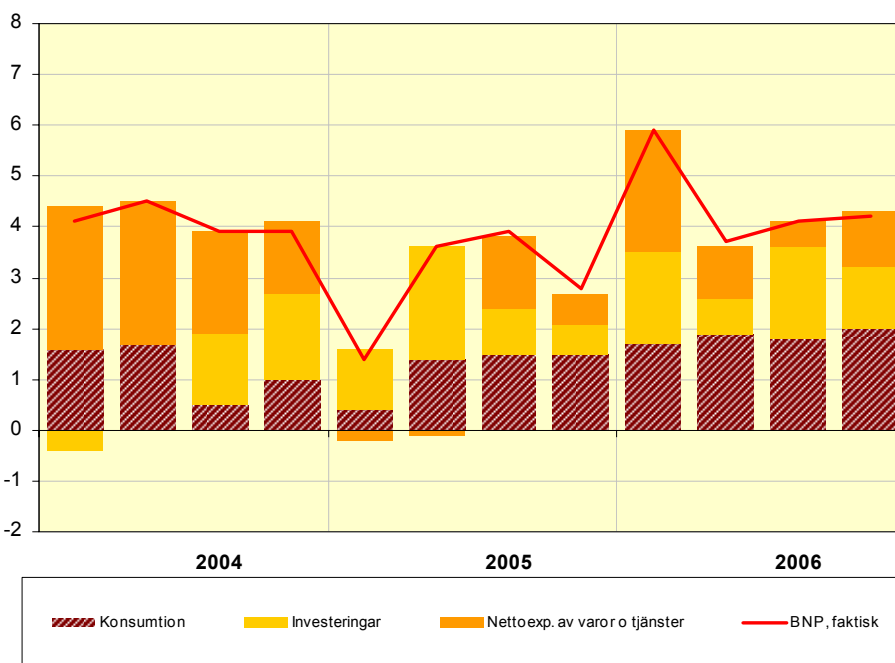
Den internationella konjunkturen har varit fortsatt stark under 2006. Den globala ekonomin växte med drygt 5 %. Tillväxten var särskilt hög i Kina och Indien, men även i flertalet OECD-länder. Världsekonomin förväntas fortsätta att växa snabbt under 2007 och 2008, även om tillväxttakten dämpas något. En måttlig inbromsning i USA och

ljusare utsikter i euroområdet samt fortsatt stark tillväxt i Asien präglar den internationella konjunkturbilden.

Goda tider för Sveriges ekonomi

2006 utvecklades till Sveriges starkaste år sedan millennieskiftet. BNP ökade med 4,4 %, vilket överträffade tillväxten i både USA och euroländerna. De flesta bedömare menar att den svenska tillväxten passerade sin topp under 2006, men att ekonomin kommer att växa i god takt också under 2007. Konjunktoren förväntas drivas av hemmamarknaden medan omvärldens efterfrågan utvecklas svagare. Sedan 2005 har den inhemska efterfrågan efter hand tagit över som främsta draglok.

Den svenska BNP-tillväxten per kvartal fördelat på bidragande faktorer, inklusive importinnehåll (procentenheter)

Källa: SCB

Allt bättre arbetsmarknad

Under 2006 blev efterfrågan på arbetskraft i Sverige tillräckligt stark för att minska den öppna arbetslösheten. Tidigare har den starka ekonomin och den ökade sysselsättningen inte haft någon större effekt på arbetslösheten, eftersom utbudet av arbetskraft samtidigt ökat kraftigt. Men under 2006 minskade den öppna arbetslösheten till i genomsnitt 5,4 %, vilket motsvarar 246 000 personer. Därutöver var ca 138 000 personer sysselsatta i olika konjunkturberoende program.

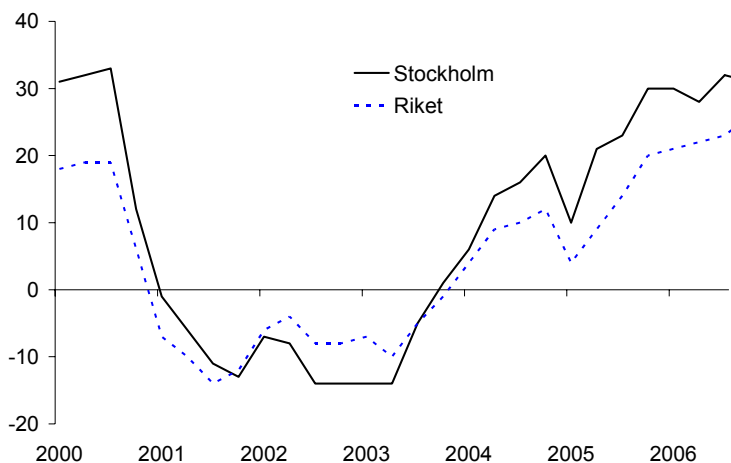
Arbetslösheten bland ungdomar i åldern 16-24 år var fortsatt hög och uppgick till 13,7 % av arbetskraften. Arbetslösheten för inrikes födda var 4,6 % och för utrikes födda 10,4 %⁷.

I genomsnitt var 4 341 000 personer sysselsatta under 2006. En ökning med 78 000 personer eller 1,8 % jämfört med 2005. Det var inom den privata sektorn som antalet sysselsatta ökade.

Stockholmskonjunkturen...

Konjunkturen i Stockholm fortsatte att förstärkas under 2006. Stockholmsföretagen visar på god lönsamhet och jobbtillväxten är kraftig. Framförallt företagstjänster eller uppdragssektorn drar upp konjunktursiffrorna. Uppdragssektorn utgör en femtedel av Stockholmsregionens arbetsmarknad och att den går bra betyder mycket för både den totala konjunkturen och tillväxten av nya jobb. Inom byggsektorn finns redan påtagliga överhettningstendenser. Byggandet fortsätter att öka och anbudspriserna stiger. Närmare 60 % av företagen inom byggindustrin ökade antalet anställda under fjärde kvartalet samtidigt som nästan 70 % anger arbetskraftsbrist som det främsta hindret för ett ökat byggande

Konjunkturindikator för Stockholms län i jämförelse med riket

Källa: Stockholms Handelskammare och Konjunkturinstitutet

Under 2006 förbättrades Stockholms arbetsmarknad betydligt. Sysselsättningen steg och den öppna arbetslösheten i förhållande till arbetskraften minskade till 5,1 %. Sysselsättningsintensiteten i Stockholms stad (andelen sysselsatta av befolkningen i åldern 16-64 år) har stigit stadigt de senaste kvartalen och ligger för helåret 2006 på strax

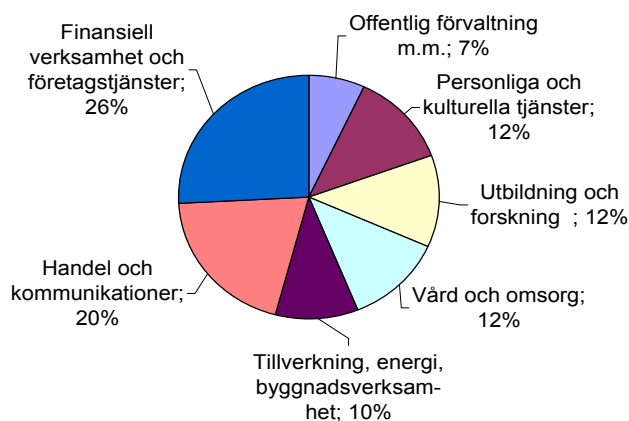
⁷ Källa: SCB, arbetskraftsundersökningarna

över 78 %. Utvecklingen i de övriga storstadskommunerna och i riket totalt sett är svagt positiv⁸. Det är tydligt att sysselsättningstillväxten varit starkast i Stockholm.

Länsarbetsnämnden bedömer att utsikterna på Stockholms arbetsmarknad 2007 är mycket goda och att den öppna arbetslösheten kommer att fortsätta minska. Sysselsättningen beräknas öka inom samtliga branscher i länet. Störst ökning kommer finans- och uppdragssektorn att få. En av de främsta utmaningarna inför 2007 och 2008 är att parera arbetskraftsbristen.

Fördelning av sysselsatta efter större näringsgrenar år 2006, Stockholm stad

---

Källa: SCB

Stockholm har Sveriges bästa entreprenörskapsklimat

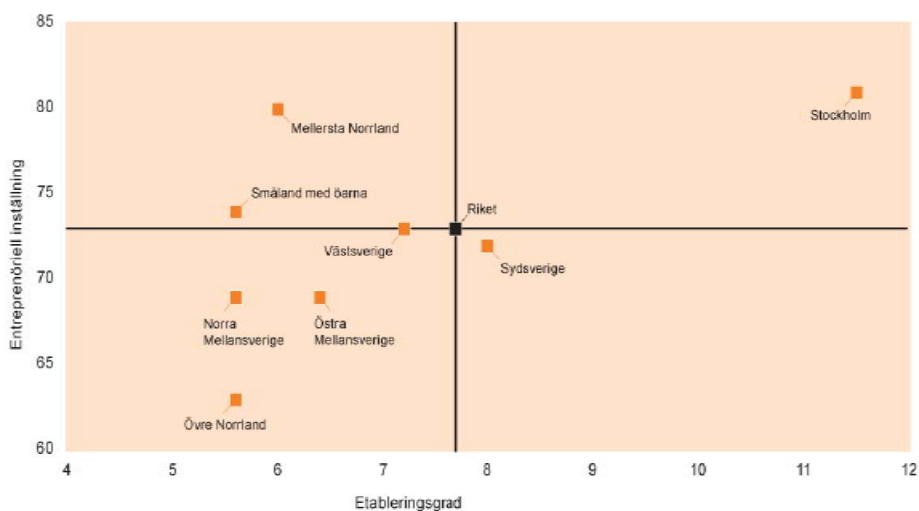
Under 2006 startades totalt 19 808 företag i Stockholms län, varav drygt hälften i Stockholms stad. Det är med undantag för toppåret 2000 den högsta nivån på 10 år. Stockholm har det i särklass bästa entreprenörskapsklimatet i Sverige. För att Sverige ska ha ett starkt och dynamiskt näringsliv krävs ett konstant tillskott av nya företag. De nya företagen skapar ökad konkurrens och bidrar till förnyelsen i näringslivet, vilket är viktigt för tillväxten.

Entreprenörskapsklimat

Entreprenörskapsklimatet i Sveriges riksområden (NUTS 2), 2005/2006 mätt som en kombination av entreprenöriell inställning och etableringsgrad

---

⁸ Källa: SCB, arbetskraftsundersökningarna

Stockholm-Mälardalenregionen kraftsamlar för tillväxt

Stockholm har ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv, men den ökade globaliseringen innebär att konkurrensen från omvärlden hela tiden ökar. Den stora utmaningen framöver ligger i att skapa goda förutsättningar för nya konkurrenskraftiga näringar att växa. Det ställer krav på ett bra företagsklimat, god förmåga att attrahera kunskap och kapital och förmåga till omställning. Under 2006 har ett partnerskap mellan kommuner i Stockholm-Mälardalenregionen bildats med namnet *Stockholm Business Alliance*. Syftet är att fördjupa och utveckla det näringspolitiska arbetet i Stockholm-Mälardalenregionen. Internationellt marknadsförs partnerskapet under det gemensamma budskapet "Stockholm – The Capital of Scandinavia". En viktig del i samarbetet är att verka för att få fler internationella investeringar till regionen och att skapa ett gemensamt arbetssätt kring både marknadsföring och företagsservice. Målet är att bli norra Europas ledande tillväxtregion 2010.

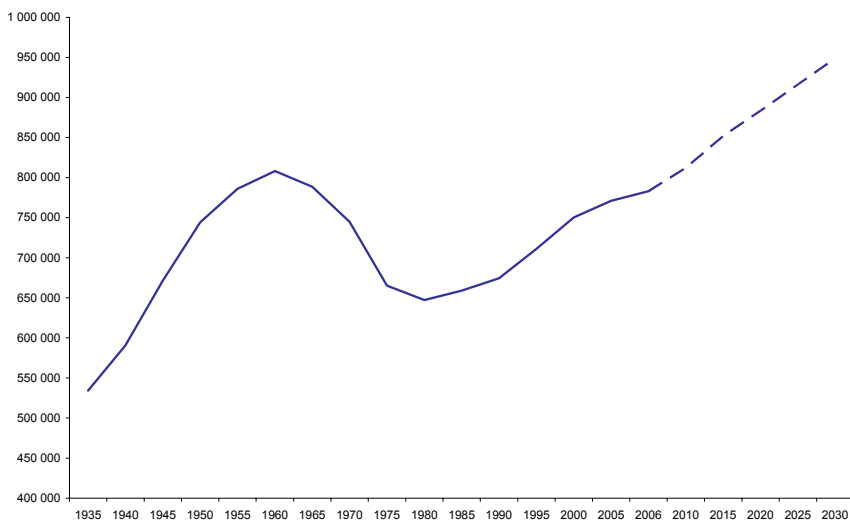
Stockholm behöver fortsätta växa

Under 2006 ökade Stockholms befolkning med nästan 12 000 personer till cirka 782 900 invånare. Enligt stadens långsiktiga befolkningsprognos⁹ beräknas folkmängden öka med i genomsnitt 7 000 personer årligen fram till 2030. En växande befolkning stimulerar ekonomisk tillväxt, men det krävs stora resurser för att finansiera investeringarna för en växande befolkning.

Stockholm är Sveriges ledande region och fungerar tillsammans med de övriga storstadsregionerna som utvecklingsmotor för hela riket. En av de stora utmaningarna för staden är att lösa de kapacitetsbrister som finns inom bostäder och trafiksystem i dag, samtidigt som staden behöver investeringar som möjliggör en befolkningstillväxt i framtiden.

⁹ Utrednings- och statistikkontoret (USK), underlag till Framtidsutredningen 2007

Befolkningsutvecklingen i Stockholms stad 1950-2006, prognos till år 2030

Källa: USK

Uppföljning av målen i budgeten

Detta avsnitt syftar till att ge en sammantagen bild av hur väl stadsledningskontoret anser att nämnderna har uppfyllt de mål som kommunfullmäktige beslutade om i 2006 års budget. Det finns betydande skillnader mellan nämndernas redovisning av resultat och måluppfyllelse. Även inom en förvaltning finns betydande skillnader mellan olika verksamhetsområden och den redovisning som gjorts av måluppfyllelse. Om måluppfyllelsen ökat under året avgörs ofta genom självvärdering i den egna förvaltningen, grunderna för bedömning är generellt sett vaga. Avsaknaden av mått och jämförelsetal försvårar bedömningen av måluppfyllelse såväl inom den egna förvaltningen som för staden som helhet. Ytterst beror problemen på att allt för många av målen inte är mätbara, vilket måste förändras.

Den centrala analysen försvåras av de skillnader som finns mellan nämndernas redovisningar. Generellt krävs systematisering och standardisering av stadens arbete med uppföljning, styrning och utvärdering.

Stadens verksamhetsuppföljning enligt ILS ska utvecklas under 2007. Under 2008 ska verksamhetsuppföljning ske fullt ut i ett nyutvecklat webb-baserat system. Uppföljningen kräver att alla nämnder har konkreta mål och uppföljningsbara nyckeltal. Nämnder som behöver utveckla sina mål för verksamhetsområdet kommer att fortsätta det arbetet under 2007.

För ett antal av målen är det inte möjligt att ange någon måluppfyllelse, då målen inte har mätts eller varit mätbara. Dessa mål har fått omdömet "Vet ej". De av målen som

ansetts vara mätbara har tilldelats bedömningen ”uppfyllt” eller ”ej uppfyllt”. Kommentarer har endast givits för att förklara orsakerna till att måloppfyllelsen inte nåtts.

Mål	Mål-uppfyllelse	Kommentar
God ekonomisk hushållning		
Målet är att stadens ekonomiska resultat ska uppgå till 0,1 mnkr.	Uppfyllt	
Andelen av stadens löpande driftskostnader som finansieras med skatteintäkter m.m. ska inte överstiga 100 %.	Uppfyllt	
Stadens soliditet ska uppgå till minst 60 % exklusive pensionsåtaganden.	Ej uppfyllt	Soliditeten uppgick i bokslutet till 55 %.
Andelen investeringsvolym i förhållande till avskrivningar ska anpassas till en långsiktigt hållbar nivå under planperioden.	Ej uppfyllt	På grund av fattade beslut om investeringar överstiger investeringsvolymen årets avskrivningar.
Målet är att budgetföljsamheten ska vara 100%. Metoderna för prognosframställning ska utvecklas under 2006.	Ej uppfyllt	I första hand ses negativa avvikelser som en belastning, men även stora positiva avvikelser kan ses som dålig följsamhet. Generellt sett råder god budgetföljsamhet.
I ett längre perspektiv utveckla ytterligare finansiella mål och mått.	Ej uppfyllt	Inga nya finansiella mål och mått har utarbetats under året.

Stadsledningskontoret		
Förse kommunfullmäktige och kommunstyrelsen med bättre beslutsunderlag som t.ex. djupare och mer långsiktiga ekonomiska och verksamhetsmässiga analyser	Vet ej	Inga mätningar har gjorts.
Stärka kommunstyrelsens kommunövergripande samordnande funktion.	Vet ej	Inga mätningar har gjorts.
Förskoleverksamhet		
Minska barngrupperna med i genomsnitt två barn per grupp under mandatperioden.	Vet ej	Ingen mätning av barngruppernas storlek gjordes 2002. Barngruppernas storlek har minskat med 1,2 barn 2003-2006.
Grundskola och skolbarnomsorg		
Andelen elever som lämnar grundskolan och har uppnått kunskapsmålen ska öka.	Uppfyllt	
Alla elever i skolår F-6 ska erbjudas en stimulerande och trygg skolbarnsomsorg.	Vet ej	Inga mätningar har gjorts.

Särskola och skolbarnomsorg för sårskoleelever		
Öka integreringen mellan särskolan och övrig skolverksamhet	Vet ej	Inga mätningar har gjorts. Vissa stadsdelsnämnder har ökat integreringen
Verksamhet för barn och ungdom		
Varje stadsdel ska erbjuda ungdomarna en icke-kommersiell träffpunkt och alla barn ska erbjudas någon form av verksamhet i närområdet.	Uppfyllt	
Unga människors inflytande över den egna vardagen ska förbättras genom konkreta insatser i stadsdelarna.	Vet ej	Vissa brukarundersökningar har gjorts, dock inte för alla insatser.
Kultur och föreningsverksamhet		
Det lokala kulturutbudet i staden ska stärkas och utökas för att öka tillgängligheten till kulturen.	Vet ej	Inga mätningar har gjorts.
Alla barn och ungdomar i stadsdelsnämndsområdet ska ges möjlighet att uppleva och själva utöva olika former av kultur.	Vet ej	Inga mätningar har gjorts.
Utveckla den lokala konsumentvägledningen för att främja stockholmarnas val av en hållbar och hälsosam livsstil.	Vet ej	Inga mätningar har gjorts. Konsumentnämnden har utfört kompetenshöjande insatser för nämnderna.
Äldreomsorg		
Livskvaliteten för de äldre inom vård- och omsorgsboenden samt för hemtjänstmottagare ska öka.	Uppfyllt	Enkäter på stadsdelsnämnds nivå har visat att omsorgstagarnas livskvalitet har ökat.
Hemtjänsten ska utvecklas för att kunna möta ett ökat behov av vård- och omsorgsinsatser i det ordinära boendet.	Uppfyllt	
Utbildningsgraden ska öka bland medarbetarna	Uppfyllt	
Fler anhöriga ska uppleva att de får ett bra stöd.	Ej uppfyllt	Anhörigstödet har utvecklats då personalen har fått ökad kunskap och förståelse för anhörigas situation, hur anhörigvårdarnas erfarenheter och kunskap kan tas tillvara och hur ett bra bemötande skapar trygghet. Fler anhöriggrupper har bildats. Målet anses inte uppfyllt då stödet till

		de anhöriga inte är fullt utvecklat.
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning		
Barn och vuxna med funktionsnedsättning garanteras en bra omsorg och service baserad på behovet, oavsett var i staden de bor.	Vet ej	Ingen samlad måluppföljning har gjorts. I enkäter och samtal med brukaren och dennes anhöriga får stadens omsorg och service positiv kritik
Brukarnas inflytande och självständighet ska stärkas för att de ska kunna påverka sitt liv.	Vet ej	Ingen samlad måluppföljning har gjorts.
Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri		
Antalet alternativa boendeformer för olika grupper av hemlösa ska öka	Uppfyllt	
Totalkonsumtionen av alkohol och narkotika ska jämfört med 2004 minska med 20 % för elever i skolår nio och skolår två i gymnasiet	Ej uppfyllt	Den totala alkoholkonsumtionen är i princip oförändrad. Andelen ungdomar som någon gång har använt narkotika har minskat med 10 % för elever i skolår 2 på gymnasiet men är oförändrad för elever i skolår 9.
Utbudet av fullvärdiga lägenheter i boende med särskild service och alternativa boendeformer samt utbudet av sysselsättning för personer med psykiska funktionshinder ska öka.	Uppfyllt	
Stadsmiljöverksamhet inkl. Agenda 21		
Öka medborgarnas inflytande över anslagna stadsmiljöfrågor	Vet ej	Ingen mätning har gjorts. De medborgarförslag som lämnas till stadsdelsnämnderna rör i huvudsak stadsmiljöfrågor. På nämndernas öppna sammanträden har teman som berör stadsmiljöfrågor presenterats. Dessa möten har haft flest besökare. Vissa stadsdelsnämnder har haft samrådsmöten och enkätundersökningar i samband med parkupp-

		rustningar.
Öka medborgarnas deltagande i hållbarhetsarbetet Agenda 21.	Vet ej	Ingen mätning har gjorts. Nämnderna deltar i olika samarbetsprojekt med syfte att öka medborgarnas deltagande i hållbarhetsarbetet, till exempel bilpoolsprojektet, grönskande levande gårdar. Internt miljöarbete pågår genom exempelvis sortering av matavfall från stadsdelarnas skolor, ekoköksutbildning till kökspersonal och inköp av ekologiska livsmedel.
Flyktningmottagande		
Öka andelen nyanlända flyktingar som har eget arbete under introduktionsperioden	Ej uppfyllt	Andelen har minskat från ca 52 % 2005 till ca 49 % 2006.
Ekonomiskt bistånd		
Antalet personer som har ekonomiskt bistånd ska halveras fram till 2007	Ej uppfyllt	Sedan 1999 har andelen minskat med 37 %, från 22 822 personer till 14 276.
Arbetsmarknadsåtgärder		
Öka förvärvsfrekvensen	Uppfyllt	
Minska arbetslösheten bland ungdomar, särskilt bland långtidsarbetslösa	Uppfyllt	
Öka antalet sommarjobb för ungdomar	Uppfyllt	
Brand- och räddningsnämnden		
Minimera och förebygga skador på människor, egendom och miljö vid bränder och andra olyckor.	Vet ej	Inga mätningar har gjorts.
Fastighets- och saluhallsnämnden		
Nämnden ska tillhandahålla ändamålsenliga lokaler för stadens verksamheter och externa hyresgäster	Vet ej	Inga mätningar har gjorts. Vartannat år görs en enkät som mäter hur nöjd kunden är. Nästa mätning görs 2007.
Nämnden ska vara en aktiv fastighetsförvaltare	Vet ej	Inga mätningar har gjorts.
Idrottsnämnden		
Öka möjligheterna för alla stockholmare oavsett kön, ålder, etnisk och social bakgrund att kunna utöva idrott och motion	Ej uppfyllt	Exempelvis ökar antalet anläggningar och verksamheten på sim- och

utifrån egna önskemål och förutsättningar.		idrottshallarna utvecklas. Bristfällig måluppfyllelse finns avseende att stadens anläggningar ska vara tillgängliga för alla.
Konsumentnämnden		
Främja och förstärka stockholmarnas val av en hållbar och hälsosam livsstil.	Vet ej	Inga mätningar har gjorts.
Kulturnämnden: kulturförvaltningen		
Nya grupper både bland publik och bland utövare ska nås	Uppfyllt	En utvärdering av projektet hiphopcenter/4elementen i Farsta visar att nya grupper nås.
Kulturskolan ska fördubbla antalet deltagare.	Ej uppfyllt	Sedan 2002 har antalet deltagare ökat med 86 %, från 21 359 deltagare till 39 634.
Förbättra förutsättningarna för unga att utöva och uppleva kultur på egna villkor.	Uppfyllt	En utvärdering av projektet hiphopcenter/4elementen i Farsta visar att kulturovana unga har utövat och upplevt kultur på egna villkor.
Verksamheterna inom de egna kulturinstitutionerna samt inom det fria kultur- och föreningslivet ska präglas av jämställdhet.	Vet ej	Inga mätningar har gjorts.
Kulturnämnden: stadsarkivet		
Öka tillgängligheten till stadsarkivet	Uppfyllt	
Kyrkogårdsnämnden		
Erbjuda stockholmarna rofyllda, vackra och miljömässigt hållbara begravningsplatser	Uppfyllt	
Marknämnden		
Möjliggöra en mångfald av boende och boendeformer i staden genom att skapa förutsättningar för ett långsiktigt bostadsbyggande i jämn takt.	Vet ej	Inga mätningar har gjorts. Av de markanvisade projekten var 34 % hyresrätter. Nämnden har också arbetat med en rad åtgärder för att sänka boendekostnaderna.
Genom effektiv, ekonomisk och miljövänlig markanvändning bidra till en tillgänglig och ekologiskt uthållig stad för alla.	Vet ej	Ingen mätning har gjorts. I samband med exploatering har en rad krav ställts på byggherren samt markundersökningar och efterbehandlingsåtgärder genom-

		förts. Nämnden har också tillämpat miljö- och trafik-säkerhetskrav för arbetsmaskiner och fordon som ingår i entreprenader.
Miljö- och hälsoskyddsnämnden		
Vara pådrivande i arbetet med att förbättra luftkvaliteten i Stockholm genom tillsyn, miljöövervakning, information och rådgivning.	Uppfyllt	
Bidra till en långsiktigt hållbar utveckling av staden genom sin expertkompetens.	Vet ej	Ingen mätning har gjorts. Miljöförvaltningen har aktivt bidragit till arbetet för att uppfylla målet att bygga 20 000 lägenheter 2003-2006 genom att tillföra miljöaspekter vid byggandet av bostäder och aktivt bidra med kreativa lösningar för att möjliggöra ett ökat bostadsbyggande.
Öka det nationella och internationella kunskapsutbytet i miljöfrågor.	Uppfyllt	
Renhållningsnämnden		
Öka arbetet med att integrera avfallshanteringen vid nybyggnation och i det befintliga bostadsbeståndet.	Uppfyllt	
Bidra till att genererat avfall per invånare minskar	Ej uppfyllt	Avfallsmängderna har ökat.
Mängden avfall som nyttiggörs ska öka	Uppfyllt	
Socialtjänstnämnden		
Fler utsatta kvinnor och barn ska nås av stadens insatser.	Vet ej	Ingen mätning har gjorts. Fler verksamheter och projekt riktade till utsatta kvinnor och barn har genomförts, bl.a. Barncentrum.
Antalet alternativa boendeformer för olika grupper av hemlösa ska öka	Uppfyllt	
Fler missbrukare ska förmås upphöra med sitt missbruk	Vet ej	Ingen mätning har gjorts. Den uppsökande verksamheten har ökat.
Stadsbyggnadsnämnden		
Uppfylla kommunfullmäktiges mål om	Ej uppfyllt	Mellan 2003 och 2006 har

20 000 påbörjade lägenheter under mandatperioden 2003-2006		16 776 bostäder påbörjats, exklusive ombyggnader.
Tillgodose behovet att skydda såväl ekologiska som rekreationsmässiga värden genom att flera naturreservat bildas	Uppfyllt	
Stadsmuseinämnden		
Stadens museiverksamhet ska även nå grupper som idag inte tar del av verksamheten	Uppfyllt	En publikundersökning visar att besökarna blivit något yngre.
Trafiknämnden		
Skapa ett trafiksystem och en trafikmiljö som tar hänsyn till olika trafikantgruppers perspektiv och leder till en mer tillgänglig, säker och framkomlig stad.	Uppfyllt	Under året har arbetet med de större vägprojekten fortsatt i syfte att förbättra tillgängligheten, säkerheten och framkomligheten i staden.
Öka antalet insatser som främjar övergång från bil till kollektiva färdmedel, cykel eller gångtrafik	Uppfyllt	
Arbeta med åtgärdsprogrammet ”partiklar och kväveoxider” så att staden klarar miljö kvalitetsnormerna.	Uppfyllt	
Utbildningsnämnden		
Öka andelen elever som lämnar gymnasieskolan med högskolebehörighet	Ej uppfyllt	Andelen var 87 % vilket var samma nivå som för 2005.
80 % av eleverna inom varje yrkesförberedande gymnasieprogram ska erhålla slutbetyg	Ej uppfyllt	Andelen som fick slutbetyg var 75 % 2006.
80 % av vuxenstuderande ska nå godkända betyg	Ej uppfyllt	Inom grundläggande vuxenutbildning fick 62 % godkända betyg, inom gymnasial vuxenutbildning fick 73 % godkända betyg och inom SFI fick 68 % godkända betyg.
Stadsövergripande frågor		
Tillgänglighet		
Stockholms stads mål är att vara världens mest tillgängliga huvudstad år 2010.	Vet ej	Mätbara nyckeltal håller på att tas fram.
Personer med funktionsnedsättning ska uppleva ett gott bemötande i alla verksamheter.	Vet ej	Ingen mätning har gjorts. Medarbetarna har haft kontinuerliga samtal kring etik och bemötande. Fortbildning i bemötandefrågor har anordnats. Av-

		stämning av hur bemötandet upplevs har gjorts i samband med anhörig- och brukarmöten, brukarundersökningar och inkomna klagomål.
Stadens miljöarbete		
Staden ska minska miljöbelastningen genom miljöanpassad upphandling och aktivt konsumentarbete	Vet ej	Ingen mätning har gjorts. Inköpen av ekologiska livsmedel har ökat. Miljökrav ställs även vid andra upphandlingar exempelvis städ, transporter och byggentreprenad.
Energiförbrukningen i staden ska minska och andelen förnybar energi ska öka	Ej uppfyllt	Energiförbrukningen i staden har ökat. En rad åtgärder för energieffektivisering och byte till förnyelsebara bränslen har påbörjats. Byte till mer energisnål maskinpark, miljöbilar, teknisk anpassning av stadens egna fastigheter sker successivt. Staden har ökat andelen miljömärkt el, från 46 % år 2002 till 58 % 2006.
Avfallshanteringen ska leda till minskade avfallsmängder och ökad återanvändning och återvinning	Ej uppfyllt	Avfallsmängderna har ökat. Mängden matavfall som samlats in och nyttiggjorts som biogas har ökat. Även andelen avfall som gått till förbränning för värmeproduktion i stället för till deponi har ökat. Mängden farligt avfall per invånare har minskat från 0,5 kg/inv 2005 till 0,4 kg/inv.
Demokrati, integration och diskriminering		
Skapa förutsättningar för ökad hållbar tillväxt och ekonomisk utveckling i hela staden genom insatser i ytterstaden som rör boende och bostadsförsörjning, nya arbetsplatser och goda näringslivsvillkor samt	Ej uppfyllt	Exempelvis svarar idrottsnämnden och miljö- och hälsoskyddsnämnden på planremisser vid planering av nya stadsdelar och

fysisk och elektronisk infrastruktur		exploatering av idrottsytor. Miljö- och hälsoskyddsnämnden bedömer att inte tillräcklig kompensation med likvärdig natur i närområdet har skett vid exploatering av obebyggda mark- och vattenområden.
Minska skillnaderna mellan olika delar av staden avseende sysselsättnings- och utbildningsnivåer, hälsa, trygghet och trivsel samt tillgång till service, kultur och fritidsaktiviteter.	Ej uppfyllt	Olika insatser har genomförts för att uppnå målet, exempelvis genom den särskilda satsningen i ytterstaden.
Synliggöra, motverka och bryta fördomar, rasism och diskriminerande strukturer.	Vet ej	Enbart vissa delar av målet har mätts. Staden har genom sitt arbete inom den europeiska koalitionen av städer mot rasism bedrivit ett arbete med att ta fram en tiopunktsplan med åtaganden för att motverka rasism och diskriminering. Målet är uppfyllt avseende den del av målet som gäller antidiskrimineringsarbete vad gäller medarbetarna.

Jämställdhet		
Alla kvinnor och män anställda i staden ska kunna förena förvärvsarbete och familjeliv	Ej uppfyllt	Enligt medarbetarenkäten är nästan 90 % av de anställda nöjda med sina möjligheter att förena arbete och privatliv. Problemet upplevs framförallt av medarbetare inom utbildning och äldreomsorg.
Resurser till kvinnor och män, flickor och pojkar, för exempelvis fritid, kultur, idrott, samhällsplanering ska fördelas rättvist.	Vet ej	Enbart vissa delar av målet har mätts. Vid utformningen av aktiviteter och verksamheter har utgångspunkten varit från barns/elevs önskemål och intressen som tilltalar både pojkar och flickor. Särskilda aktiviteter för flickor har

		<p>anordnats under lov.</p> <p>För projektet Världens Musik och Dans har ett av målen varit att skapa kreativa mötesplatser för såväl pojkar som flickor och bejaka kulturell, social och etnisk mångfald.</p> <p>Verksamhetsutvecklingen vid stadens sim- och idrottsanläggningar har bidragit att locka fler kvinnor till anläggningar. Speciella badtider för kvinnor har införts i vissa simhallar. En uppföljning av hur träningstiderna för fotboll fördelades (3 föreningar undersöktes), visade att fördelningen var lika mellan pojkar och flickor i förhållande till andelen aktiva.</p>
Arbetsmarknadspolitik		
Öka förvärvsfrekvensen	Uppfyllt	
Personalpolitik		
Stärka staden som en attraktiv arbetsgivare genom bland annat ökade möjligheter till utveckling, karriär och inflytande.	Vet ej	Inga mätningar har gjorts. Stadens medarbetarenkät mäter hur arbetsgivaren värderas. Årets resultat var positivt men flera utvecklingsområden finns.
Öka sysselsättningsgraden bland stadens anställda för de som så önskar	Uppfyllt	
Utgjämna osakliga löneskillnader mellan män och kvinnor och höja lönerna för de personalgrupper som har sämst betalt.	Uppfyllt	Männens och kvinnornas löner ökade med 2,3 resp. 2,8 %.
Minska sjukfrånvaron.	Uppfyllt	

Ekonomisk och finansiell analys

I nedanstående fyra avsnitt – Budgetuppföljning och årets budgetutfall, Ekonomisk analys för staden, Ekonomisk analys för kommunkoncernen samt Finansförvaltning – beskrivs och analyseras årets budgetutfall samt nämndernas och kommunkoncernens ekonomi och utfall.

Stockholms stads årsredovisning omfattar kommunkoncernen Stockholms stad. I kommunkoncernen ingår staden och de kommunala bolagen. Med staden avses alla förvaltningar, det vill säga den i huvudsak skattefinansierade verksamheten. Med de kommunala bolagen avses huvudsakligen stadens majoritetsägda bolag. För en mer utförlig beskrivning av bolagen hänvisas till årsredovisningen för Stockholm Stadshus AB som kan beställas via: www.s-husab.stockholm.se.

Kommunfullmäktige har beslutat om god ekonomisk hushållning och detta beslut innebär bland annat att finansiella mål ska anges i budgeten från och med 2006. En tydlig ambitionsnivå för stadens finansiella utveckling ska framgå och de mått som används ska ge en tydlig bild av den ekonomiska utvecklingen.

Budgetuppföljning och årets budgetutfall

Budgeten är det viktigaste instrumentet för styrning av stadens och kommunkoncernens verksamheter och ekonomi. Budgetföljsamhet och prognossäkerhet mäter hur väl staden svarar mot de finansiella mål och resultat som fastställts i budgeten och nämndernas verksamhetsplaner. I första hand ses negativa avvikelser från budgeten som en belastning, men även stora positiva avvikelser kan ses som dålig följsamhet. Målet är att budgetföljsamheten ska vara 100 %. Generellt sett råder god budgetföljsamhet bland stadens nämnder medan måluppfyllelsen varierar.

Prognossäkerhet

Prognossäkerheten är ett mått som visar hur ekonomistyrningen i staden bidrar till att en god ekonomisk hushållning upprätthålls. Nedan görs jämförelser mellan stadens sista prognos (tertiärrapport 2 2006) och det slutliga utfallet för året.

Differensen mellan nämndernas prognos i tertialrapport 2 och det i bokslutet redovisade faktiska utfallet var 558 mnkr.

Utfallet för nämndernas verksamheter

Utfallet för verksamheternas nettokostnader visar före resultatdispositioner ett nettoöverskott om 410 mnkr jämfört med budget. Detta ger en budgetavvikelse på 1 %, beräknat för hela staden. Avvikelsen är oförändrad jämfört med föregående år.

Stadsdelsnämnderna visar ett sammanlagt nettoöverskott med 134 mnkr, vilket är en förbättring med 47 mnkr jämfört med utfallet i bokslut för år 2005. Fyra stadsdelsnämnder redovisar underskott om totalt 33 mnkr. Fjorton stadsdelsnämnder redovisar överskott om totalt 167 mnkr. Trots att kostnaderna för ekonomiskt bistånd har minskat under 2006 visar ett flertal nämnder underskott inom detta anslag.

Facknämnderna visar ett sammanlagt nettoöverskott om 405 mnkr, vilket är 156 mnkr bättre än jämfört med bokslut föregående år. Fyra nämnder redovisar ett underskott om totalt 45 mnkr. Trafiknämnden är den nämnd som visar störst underskott med 34 mnkr. Övriga nämnder redovisar överskott om totalt 450 mnkr.

Utfallet för koncernen Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB visar ett resultat efter finansnetto på 95 mnkr. Utfallet efter finansnetto i bokslut 2005 visade ett resultat på 773 mnkr.

Ekonomisk analys för staden

Under detta avsnitt lämnas en analys av årets resultat och den ekonomiska utvecklingen.

Årets resultat

Stadens budget fastställs av kommunfullmäktige och följs upp i tertialrapporter och bokslut. Årets resultat är det mål som tydligast sammanfattar det ekonomiska läget. Årets resultat kan också mätas exklusive jämförelsestörande poster och/eller enligt det kommunala balanskravet¹⁰. För 2006 var målet att stadens ekonomiska resultat skulle uppgå till 0,1 mnkr.

Stockholms stad redovisade en positiv förändring av eget kapital under 2006 med 855 mnkr. Den positiva förändringen beror främst på att staden under året sålt sina minoritetsposter i Stockholms Stadshus AB, men också på att skatteintäkterna har ökat jämfört med föregående år. Resultatet inkluderar verksamhetens nettokostnader, skatteintäkter och finansnetto samt årets avsättningar och ianspråktaga avsättningar.

Resultat efter skatteintäkter och finansnetto 2002-2006, mnkr

	2002	2003	2004	2005	2006
Förändring av eget kapital	2 000	5	-243	-114	855
Årets resultat enligt balanskravet	398	11	2	7	132

Resultatet enligt balanskravet uppgick till 132 mnkr. I resultatet ingår såväl årets avsättningar som ianspråktaga avsättningar. Resultatet visar att staden uppfyller kommunallagens krav på en ekonomi i balans. Staden har uppfyllt det kommunala balanskravet sedan det infördes 2000.

I årets resultat enligt balanskravet är inte jämförelsestörande poster i form av realisationsvinster om 4 995 mnkr, kostnader för kompetensfonden (883 mnkr) och kostnader för stadsdelsförnyelse (189 mnkr) medräknade. Avsättningar om 3 200 mnkr som inte är medräknade i årets resultat har gjorts för infrastruktur, utbyggnad av förskola, utbyggnad av omsorgsboenden, omstrukturering, IT-utveckling i stadens verksamheter, Ytterstadssatsning/Järvalyftet samt nytt pensionsavtal.

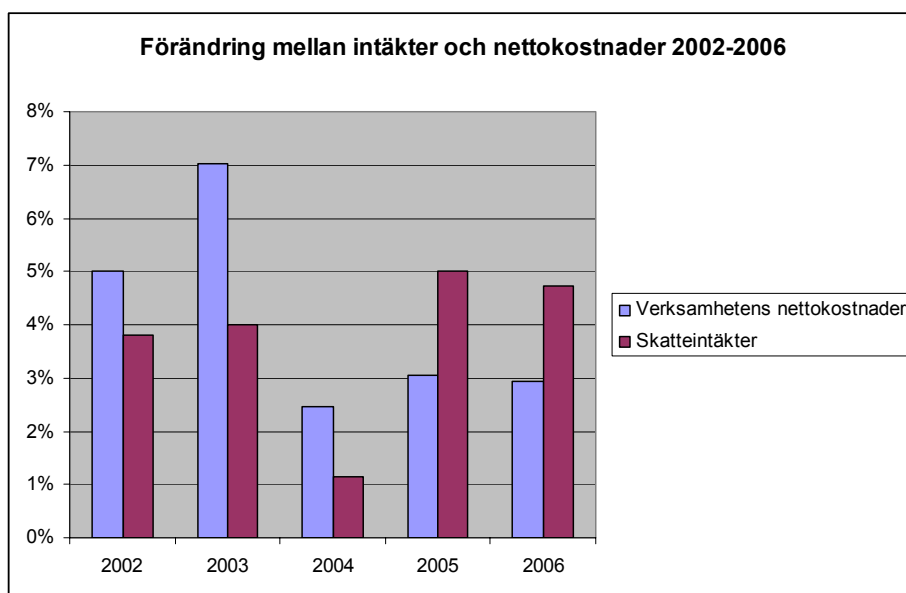
---

¹⁰ Se sida xx för en förklaring av balanskravet

Kostnaders och intäkters utveckling

För att stadens ekonomi ska vara fortsatt god är det viktigt att verksamhetens nettokostnader utvecklas i samma takt som finansiering i form av skatteintäkter, statsbidrag och finansnetto (nedan sammanfattat som skatteintäkter). Nettokostnadernas andel av skatteintäkterna ger ett mått på hur stor del av de löpande kostnaderna som finansieras av skatteintäkter. Överstiger nettokostnadernas andel av skatteintäkter 100 % måste finansiering göras genom disposition av det egna kapitalet, genom ett positivt finansnetto eller genom engångsintäkter. Vid det motsatta förhållandet kan staden finansiera till exempel investeringar utan nyupplåning.

Stadens mål för 2006 var att nettokostnadernas andel av skattintäkter inte skulle överstiga 100 %. Detta mål har uppfyllts eftersom nettokostnadernas andel av skatteintäkter uppgick till 99 %. Till följd av ökade skatteintäkter och ett positivt finansnetto har målet uppfyllts.

Verksamhetens nettokostnader exklusive jämförelsestörande poster har under året ökat med 3,0 %. Lönekostnaderna har under året ökat med 4,4 % jämfört med föregående år. Ökningen beror dels på avtalsenliga löneökningar, dels på att antalet anställda i staden har ökat något till en följd av arbetsmarknadsåtgärder.

Jämfört med föregående år har skatteintäkter, statsbidrag och finansnetto ökat med 4,9 %. Skattintäkterna för perioden har ökat med 1 224 mnkr vilket i huvudsak beror på en stark konjunktur med högre inkomster för stadens invånare. I årets skatteintäkter ingår prognostiserad slutskatteavräkning för skatteintäkter för 2005 som en kostnad med 207 mnkr.

Finansnetto

Finansnettot är skillnaden mellan stadens finansiella tillgångar och skulder. Stadens finansnetto, exklusive finansiella poster i form av aktieutdelning på 601 mnkr, uppgick till 526 mnkr, vilket är en ökning med 58 mnkr jämfört med föregående år. På sikt beräknas stadens överskott för det finansiella nettot att minska bland annat som en följd av den bibehållna investeringstakten.

Investeringar

Stadens investeringar uppgick till 2 969 mnkr. Utfallet var 838 mnkr lägre än budgeterat, vilket främst beror på senarelagda investeringsprojekt. Jämfört med 2005 ökade investeringarna med 136 mnkr. Den höga investeringstakten beror främst på bostadsbygget samt trafik- och infrastrukturinvesteringar.

Arbetet med bostadsprojekten har pågått i en hög takt under året. Huvuddelen av investeringarna inom marknämnden, 1 481 mnkr, avser bostadsprojekt. Jämfört med budget blev utfallet 593 mnkr lägre, främst beroende på senarelagda investeringsprojekt. I stadsutvecklingsområdena har stora investeringar gjorts. Ett stort antal bostadsprojekt pågår också i ytterstaden, allt från mindre projekt till byggandet av hela stadsdelar.

Investeringarna i trafik- och infrastruktur uppgick till 714 mnkr, vilket är 36 mnkr lägre än budgeterat budget. Orsaken till detta är främst tidsförskjutningar i planerade projekt samt brist på anläggningsingenjörer och trafikplanerare. Bland de stora infrastrukturprojekten kan nämnas Nord/sydaxeln, tillgänglighetsåtgärder, cykelåtgärder och trygghetsskapande belysning samt Ljus Natt och Natljusvisionen.

Idrottsinvesteringar om 240 mnkr har genomförts under året, vilket är 118 mnkr lägre jämfört med budget. Utfallet 2006 är i nivå med föregående år. Ett antal stora investeringsprojekt kommer att avslutas under våren 2007 som t.ex. Hässelbyhallen, upprustning av Eriksdalshallen, bandybanan på Gubbängens IP samt barnäventyrsbad i sim- och idrottshallarna i Skärholmen och Tensta.

Stadsdelsnämnderna tillfördes 55 mnkr för ökade insatser i parker och grönområden. Vid parkupprustningar har nämnderna bland annat tagit hänsyn till säkerhets- och trygghetsperspektivet samt synpunkter från stockholmarna.

Stadens inkomster i samband med investeringarna uppgick till 363 mnkr, vilket är 134 mnkr högre än budgeterat. Nettoinvesteringsutgiften för staden uppgick till 2 606 mnkr, 972 mnkr lägre än budgeterat. I jämförelse med 2005 minskade nettoinvesteringarna med 17 mnkr.

Större investeringsprojekt som färdigställts under året

Projekt	Prognos total utgift	Utfall 2006	Prognos 2007	Prognos 2008	Prognos 2009
Hammarby Sjöstad	4 194	286	393	609	529
Hjorthagen och hamnområdet	3 880	297	104	320	497
Nordvästra Kungsholmen - projekt Lindhagen	2 266	94	433	853	311
Norra Stationsområdet	3 549	4	564	12	25
Slussen	1 938	6	35	80	200
Årstadal	289	30	63	75	58
Liljeholmens Centrum	184	3	2	7	11
Lyftkranen, Ulvsunda industriområde	124	1			
Årstafältet	853	6	82	132	220
Sergels Torg	232	1	12	77	110
Norra Bantorgetområdet	151	31	32	45	35
Sabbatsberg	164	107	69	46	19
Gamen, Södermalm	86	30	10	8	
Persikan, Södermalm	769	1	6	58	200
Axelsberg - Örnberg, Hägerstensåsen	344	7	143	151	75
Ågesta Broväg, Farsta	91	6	51	29	7
Älvsjö Centrum	188	14	69	58	43
Telefonplan, Midsommarkransen, Västberga	49	19	25	15	1
Mariehäll	406	7	81	97	64
Lövstavägen, Hässelby Gård	73	20	10	17	17
Vällingby Centrum	155	106	51	34	3
Kista Företagsområde	642	9	105	226	112
Gyllene Ratten	220	4	190	15	12
Nord/sydaxeln	954	61	130	168	185
Norrbro	150	7	30	76	33
Norra Länken	477	17	28	70	89
Tillgänglighetsprojektet	100/år	100	100	100	100
Ombyggnad av Gärdets sjukhem	127	84	5		
Ombyggnad av Blackebergs gård , sjukhem	335	2			

Utbyte av ventilation och yteffektivisering i Stadsteatern/Kulturhuset	186	92	40		
Konstgräsplaner	124	74	34		
Af Chapman	85	17	65		
Skanstullshallen	44	0	2	28	14
Sätra ridanläggning	55		2	22	30
Upprustning skolidrottshallar	70		17	28	25
Ishall, ersättning Zinkensdamms IP	50			25	25
Utbyggnad av E18*	600	0	0	1	5

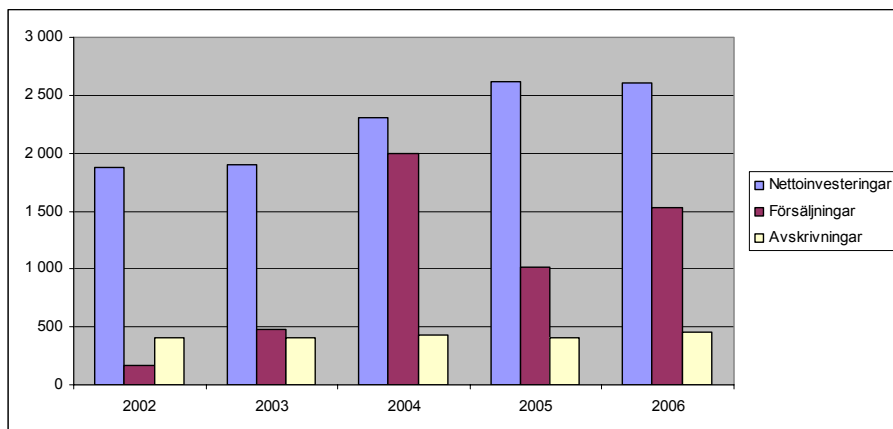
* stadens andel av investeringsutgiften har hittills uppskattats till cirka 600 mnkr.

Framtida investeringar

Staden står inför en rad stora nyinvesteringar samtidigt som det finns ett ökat reinvesteringarbehov. Investeringarna medför ökade driftkostnader i form av drift- och underhållskostnader samt kapitalkostnader. De ökade kostnaderna för investeringarna uppvägs inte av tillkommande inkomster/intäkter och om trenden fortsätter kommer de att ianspråka en allt större del av stadens ekonomiska utrymme. Det är därför nödvändigt att begränsa omfattningen av de icke lönsamma investeringarna genom att noggrant prioritera mellan projekten.

Investeringsvolym i förhållande till avskrivningar

Om investeringsvolymen överstiger resultaträkningens avskrivningar innebär detta att utrymmet för framtida driftskostnader tas i anspråk. Nettoinvesteringarna exklusive försäljningar uppgick till 2 606 mnkr vilket är i samma nivå som 2005. Anläggningstillgångarnas avskrivningar var 457 mnkr, vilket innebär att investeringarna översteg avskrivningarna. Målet är att investeringsvolymen i förhållande till avskrivningarna ska anpassas till en långsiktigt hållbar nivå. Vid beräkning ska även hänsyn tas till försäljningar, såväl kommunkoncerninterna som externa.

Soliditet

Soliditet definieras som det egna kapitalet i relation till tillgångarna. Är stadens soliditet hög, har tillgångarna i hög grad finansierats av egna medel och graden av lånefinansiering är låg. För att få en samlad och komplett bild bör detta mål redovisas både inklusive och exklusive pensionsåtaganden som inte redovisas i balansräkningen.

Soliditeten försämrades mellan 2005 och 2006 och uppgick till 49 % inklusive pensionsåtaganden och 55 % exklusive pensionsåtaganden. Försämringen beror huvudsakligen på ökad finansiell upplåning och vidareutlåning till stadens bolag. Detta har medfört att tillgångar och skulder ökat, vilket i sin tur medfört att det egna kapitalets andel av tillgångarna minskat.

Staden uppnår inte budgetens mål om att soliditeten ska uppgå till minst 60 % exklusive pensionsåtaganden utanför balansräkningen. Det är viktigt att notera att även om soliditeten är lägre än det finansiella målet behöver detta inte betyda att stadens ekonomi utvecklas negativt.

Stadens soliditet 2002-2006

	2002	2003	2004	2005	2006
Soliditet exkl. pensionsåtaganden	61%	62%	63%	57%	55%
Soliditet inkl. pensionsåtaganden	55%	55%	56%	51%	49%

Tillgångar

Anläggningstillgångarna har ökat med 2 999 mnkr under året. De materiella anläggningstillgångarna har till följd av investeringar ökat med 1 317 mnkr. Bland större utvecklingsområden är Hammarby Sjöstad det största, där investeringsutgifterna under året uppgick till 286 mnkr. I Hamnområdet (Värtan-Hjorthagen) uppgick investeringsutgifterna till 296 mnkr, vilket i sin helhet avser planeringsprojekt. Finansiella anläggningstillgångar har ökat med 1 682 mnkr och uppgår i bokslutet till 26 410 mnkr. För-

ändringen beror främst på att långfristiga fordringar i form av utlåning till koncernbolag inom Stockholms Stadshus AB har ökat.

Eget kapital – kompetensfonden

I samband med bokslut 2002 beslutades att disposition av eget kapital avseende Stockholms stads kompetensfond skulle ske med 2 000 mnkr. Under år 2003-2006 har 1 884 mnkr av dessa medel utnyttjats. Kvarstående reserverat belopp under eget kapital uppgår till 116 mnkr. (Läs mer om Kompetensfonden på sid xx-xx).

Pensioner

Pensionsavsättningar inklusive löneskatt uppgick till 1 513 mnkr. Avsättningen avser stadens pensionsskuld för pensionsförpliktelse för främst särskild ålderspension (SÅP), kompletterande ålderspension (KÅP) och garantipension. KÅP avser anställdas intjänade pensionsavgifter över 7,5 basbelopp, vilka inte betalas ut till de anställda utan istället redovisas som en avsättning i balansräkningen.

Från och med 1 januari 2006 blev ett nytt pensionsavtal giltigt. Syftet med avtalet är att öka den avgiftsbestämda pensionen och minska den förmånsbestämda pensionen. Avtalet är enhetligt för kommuner och landsting och för de olika avtalsområdena. Det nya avtalet ger lägre kostnader 2006 och högre kostnader 2007 jämfört med det tidigare avtalet. Som en följd av det nya avtalets effekter har avsättning för pensionskostnader gjorts i samband med bokslut 2006.

Kostnaden för intjänade pensionsförpliktelser uppgick under året till 577 mnkr inklusive löneskatt. De intjänade pensionerna betalas ut i mars 2007. Från och med 2002 har även timavlönad personal rätt till tjänstepension.

Pensionsskulden intjänad till och med 1997 utgör en ansvarsförbindelse i stadens bokslut och uppgick till 10 471 mnkr exklusive löneskatt.

Avsättningar

Staden har i föregående års bokslut gjort avsättningar för olika åtagande mot externa parter. För att en skuld ska karaktäriseras som en avsättning gäller, att åtagandet rör extern part, att utbetalningsdatum och belopp inte är kända, samt att åtagandet existerar till följd av inte vidtagna åtgärder inom det aktuella området.

Årets avsättningar avser omstruktureringskostnader, ombyggnad inom äldreomsorg och stöd och service till personer med funktionsnedsättning, infrastrukturella kostnader, utbyggnad av barnomsorg samt pensionskostnader. Beslut i kommunstyrelsen om ianspråktagande av tidigare gjorda avsättningar har i huvudsak fattats i samband med tertialrapporter och bokslut.

Specifikation av årets avsättningar, ianspråktagna avsättningar samt resterande avsatta medel återfinns i balansräkningens not 26.

Borgensåtagande

Stadens borgensåtagande fortsätter att minska och uppgår för perioden till 2 898 mnkr. Förändringen beror främst på bolagens minskade externa upplåning.

Transparensdirektivet

Den 1 januari år 2006 trädde lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. i kraft. Lagen ställer krav på öppen och separat redovisning i offentliga företag. Syftet med lagen är att implementera EU-kommissionens direktiv 80/723/EEG i svensk lag för att motverka otillbörlig konkurrens.

Lagen omfattar offentliga företag där staten, kommuner eller landsting har ett direkt eller indirekt dominerande inflytande genom ägande, finansiell medverkan eller genom de regler som gäller för företaget. Även ekonomisk eller kommersiell verksamhet som drivs i förvaltningsform kan omfattas av begreppet.

Syftet med en öppen redovisning är att på ett så tydligt sätt som möjligt redovisa vilka allmänna medel som myndigheter direkt eller indirekt tillfört företag samt på vilka sätt dessa medel använts.

Den öppna redovisningen bör göras i samband med varje årsbokslut, men det finns inga krav på att den ska ingå i den ordinarie redovisningen. Den tolkning som Sveriges Kommuner och Landsting gör är att kommuner och landsting och deras företag bör kunna hämta de uppgifter som ska redovisas ur sin befintliga redovisning.

Det finns i dagsläget inte någon praxis inom området eftersom lagen gäller från räkenskapsåret 2006. I nuläget omfattas ingen förvaltning av direktivet (och därmed uppgiftsskyldighet) år 2006. De nämnder som bedriver kommersiell verksamhet i störst omfattning är stadens fastighets- och saluhallsnämnd, samt stadens renhållningsnämnd. Ingen av dessa nämnder bedriver i nämnvärd omfattning handel med andra EES-länder, varför direktivet inte är tillämpligt. Renhållningsnämndens omsättning understiger dessutom 40 miljoner euro, vilket innebär att verksamheten även av detta skäl inte omfattas av direktivet.

Vidare bedrivs ekonomisk / kommersiell verksamhet av stadens enhet för finansstrategi. All upp- och utlåning till stadens bolag sker genom denna enhet. All ny upp- och utlåning sker på marknadsmässiga villkor, vilket innebär att inga kapitaltillskott, amorteringsfria lån eller förlustbidrag har lämnats.

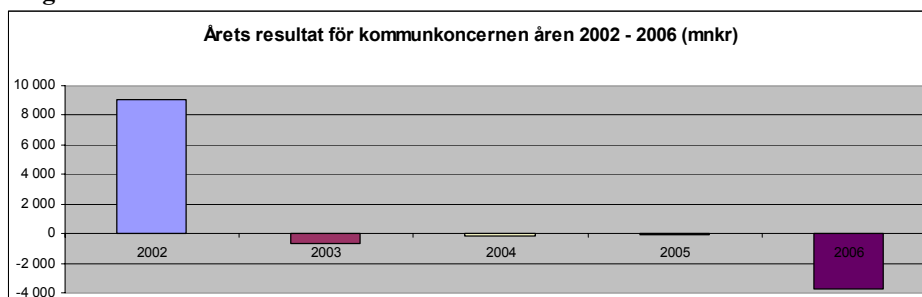
Ekonomisk analys för koncernkoncernen

Enligt den kommunala redovisningslagen ska årsredovisningen omfatta en sammanställd redovisning för koncernen Stockholms stad, koncernkoncernen. Med sammanställd redovisning avses den kommunala motsvarigheten till koncernredovisning. Syftet med koncernredovisningen är att ge en helhetsbild av hela koncernkoncernens ekonomi och åtaganden. Koncernredovisningen för koncernkoncernen omfattar förutom stadens egen verksamhet, även den verksamhet som bedrivs i aktiebolagsform. De bolag som ingår i koncernredovisningen framgår av avsnittet om stadens bolag på sidorna xx-xx.

Årets resultat

Staden redovisade en ökning av eget kapital om 855 mnkr och koncernen Stockholms Stadshus AB redovisade ett positivt resultat på 95 mnkr efter finansnetto. Efter att koncerninterna mellanhavanden eliminerats, inklusive reavinster och aktieutdelning, har ett negativt resultat om 3 757 mnkr uppkommit för kommunkoncernen. Resultatet kan till stor del förklaras av att staden gjort avsättningar för den reavinst som uppstod vid aktieförsäljning till moderbolaget Stockholms Stadshus AB. Reavinsten har sedan blivit eliminerad i kommunkoncernen, medan avsättningarna kvarstår. Genom planerade försäljningar under 2007 kommer kommunkoncernens eget kapital att återställas.

Diagram Årets resultat för kommunkoncernen åren 2002-2006

Kostnaders och intäkters utveckling

Under 2006 ökade kommunkoncernens intäkter med 499 mnkr till 18 320 mnkr. Under samma period ökade kostnaderna med 2 161 mnkr till 44 247 mnkr. Nettokostnaderna inklusive avskrivningar förändrades negativt med 1 657 mnkr under 2006 i jämförelse med föregående år. I jämförelse med 2005 ökade avskrivningarna med 13 mnkr. Till skillnad från 2005, understeg kommunkoncernens skatteintäkter och generella statsbidrag verksamhetens nettokostnader under 2006.

Realisations- och jämförelsestörande poster

Med realisations- och jämförelsestörande poster menas kostnader eller intäkter som är av engångskaraktär. Dessa stör en jämförelse mellan tidigare år och räknas därför bort för att få en bättre bild av hur kommunkoncernen utvecklas. Till största delen består posterna av stadens resultat vid försäljning av anläggningstillgångar, motsvarande förhållande gällde även under 2005. I resultatet för 2006 redovisades realisations- och jämförelsestörande poster sammanlagt till 701 mnkr, nivån för motsvarande poster 2005 var 684 mnkr.

Finansnetto

Kommunkoncernens finansnetto försämrades under 2006 med 208 mnkr. Nettot var negativt och uppgick till 501 mnkr vid årets slut. Försämringen beror främst på att kommunkoncernens nettolåneskuld ökade under 2006. Resultat från andelar i intresseföretag ökade med 3 mnkr mellan 2006 och 2005.

Investeringsvolym och avskrivningar

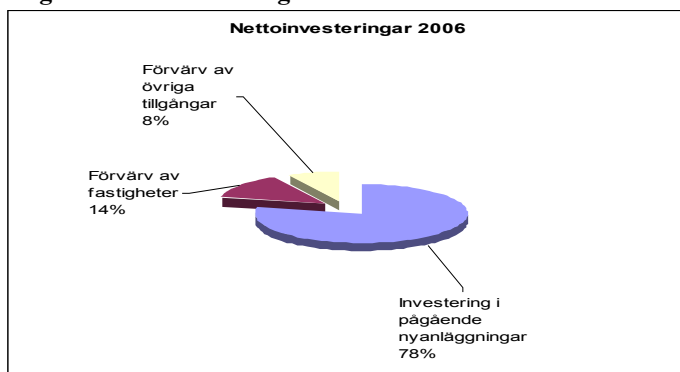
Kommunkoncernens bruttoinvesteringar ökade med 2 015 mnkr jämfört med 2005 och uppgick till 10 955 mnkr.

Nettoinvesteringarna ökade med 1 663 mnkr jämfört med 2005 och uppgick till 9 167 mnkr.

Avskrivningarna på anläggningstillgångar ökade med 13 mnkr jämfört med 2005 och uppgick till 2 216 mnkr. Att avskrivningarna inte ökar mer, trots ökade investeringar beror främst på att investeringarna sker i pågående nyanläggningar som inte börjar avskrivas förrän de är helt färdigställda.

Diagrammet nedan visar en översikt över hur nettoinvesteringarna fördelades under 2006. Investeringarna i pågående nyanläggningar avser anläggningstillgångar av väsentligt värde som är under uppförande, men ännu inte färdigställda. Investeringarna avser främst bostadsbyggande.

Diagram nettoinvesteringar 2006

Balansomslutning

Kommunkoncernens balansomslutning ökade under 2006 från 99 117 mnkr till 107 310 mnkr. Ökningen på 8 193 mnkr kan i första hand hänföras till investeringar i materiella anläggningstillgångar. De materiella anläggningstillgångarna ökade under 2006 från 91 819 mnkr till 99 359 mnkr.

Eget kapital

Det egna kapitalet i kommunkoncernen uppgick i slutet av året till 65 742 mnkr, vilket är en minskning med 3 757 mnkr jämfört med 2005. Minskningen är hänförlig till det negativa periodresultatet på 3 756 mnkr och utdelning på 1 mnkr.

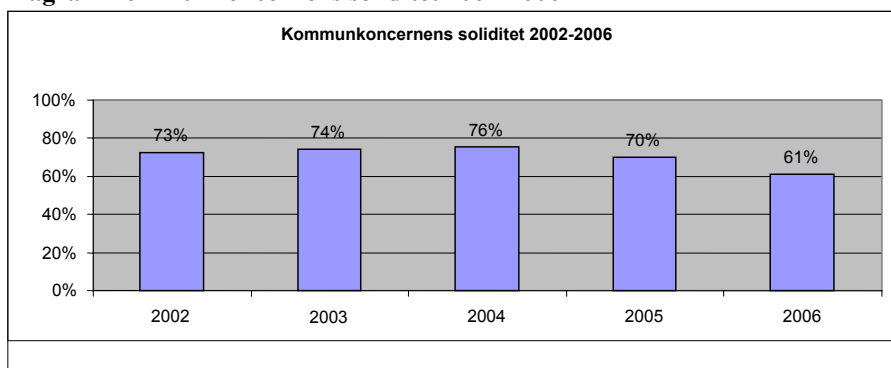
Soliditet

Kommunkoncernens soliditet försämrades med 9 procentenheter under året, från 70 % till 61 %. Den försämrade soliditeten förklaras främst av det negativa resultatet och därmed det minskade egna kapitalet samt den ökade nettoupplåningen. En stabil soli-

ditet är viktig för kommunkoncernen för att ge ökad betalningsförmåga på lång sikt och därmed en stark finansiell handlingsberedskap för framtiden.

Diagram kommunkoncernens soliditet 2002-2006

Finansförvaltning

Kommunkoncernen Stockholms stad har stora tillgångar, inte minst i de kommunala bolagen. Finansiellt sett är dock kommunkoncernen en stor låntagare med en skuldportfölj på 18 972 mnkr. Genom en central upplåning ska kommunkoncernens behov av kapital tillgodoses samt räntekostnaderna för skulden minimeras

Kort räntebindningstid

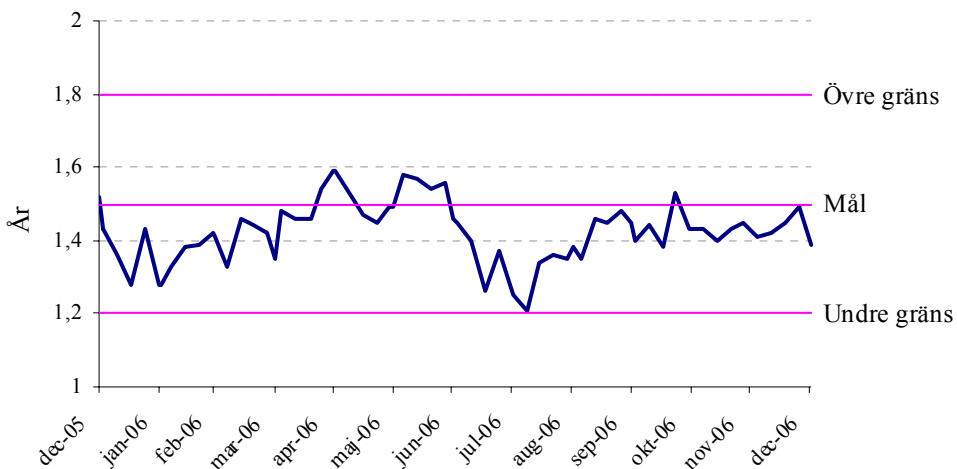
Att välja strategi för hur kommunkoncernens skuld ska förvaltas skiljer sig egentligen inte så mycket från hur det är att ha lån på sin bostad. Det viktigaste är att avgöra hur mycket av lånen som ska bindas och hur mycket som ska ligga med rörlig ränta.

Normalt blir räntekostnaderna lägre på lång sikt med rörlig ränta (eller kort räntebindningstid) än med lång räntebindningstid. Däremot kommer de förmodligen att variera mer, risken blir större. Har kommunkoncernen en bra ekonomi och klarar av att räntekostnaderna stiger en hel del är det därför rimligt att välja en kort räntebindningstid.

Kommunkoncernen har starka finanser och räntekostnaderna är en förhållandevis liten del av de totala kostnaderna. Därför har en relativt kort räntebindningstid valts. Målet är att skuldportföljen ska ha en genomsnittlig räntebindningstid på 1,5 år. Det är kortare än många andra jämförbara organisationer. För att hantera kortsiktiga in- och utflöden av pengar på ett effektivt sätt tillåts en avvikelse på $\pm 0,3$ år.

Den genomsnittliga räntebindningstiden på 1,5 år är ett långsiktigt mål. Det är i första hand om kommunkoncernen skulle få förändrade ekonomiska förutsättningar som målet bör ändras. Den 31 december 2006 var den genomsnittliga räntebindningstiden 1,38 år för kommunkoncernen.

Genomsnittlig räntebindningstid

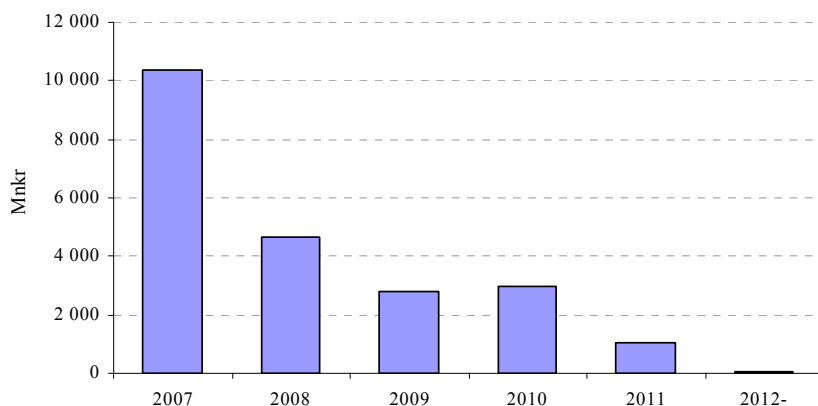
Det långsiktiga målet är en genomsnittlig räntebindningstid på 1,5 år. För att vi ska kunna hantera kortsiktiga in- och utflöden av pengar på ett effektivt sätt tillåts en avvikelse på $\pm 0,3$ år.

Enkelhet ger låga upplåningskostnader

Genom att låna på ett strukturerat och konsekvent sätt minimeras kostnaderna. Kommunkoncernen använder enkla finansiella instrument utan avgifter som är standard på marknaden. Dessutom är tydlighet mot investerarna om vilka förutsättningar som gäller när kommunkoncernen lånar och om framtida planer.

För att hålla den genomsnittliga räntebindningstiden inom intervallet tas regelbundet nya lån upp med olika löptid och räntebindningstid. De flesta lånen är korta, mellan 3 och 6 månader. En del av lånen är längre med en löptid och räntebindningstid på mellan 2 och 5 år. Normalt har kommunkoncernen ett 40-tal utestående lån.

Skuldens räntefalloprofil

Ungefär hälften av lånen har en räntebindningstid som är kortare än 1 år.

Kommunkoncernen lånar genom att hålla auktioner där banker och andra investerare får delta. Den som erbjuder lägst ränta vinner. Det gör att koncernen lånar så billigt som möjligt vid varje tillfälle. Varje månad hålls 3-4 auktioner varje månad där koncernen tar upp korta lån. Lång upplåning sker mer sällan, ungefär varannan månad.

Bra prognoser grunden för god kassahantering

Genom att regelbundet ta upp nya lån tillgodoses det långsiktiga behovet av pengar inom kommunkoncernen. För att hantera de dagliga svängningarna på kommunkoncernens bankkonto används riktigt korta lån, 1-14 dagar. Målet med den kortsiktiga upplåningen är att ligga mellan 100 och 500 mnkr minus på kontot varje dag. Det beloppet lånas genom att utnyttja koncernens kontokredit.

Grunden för en god kassahantering är bra prognoser över koncernens kassaflöden. Bolagen och de stora förvaltningarna i kommunkoncernen skickar varje vecka in prognoser för deras kassaflöden.

Kreditlöfte som extra säkerhet

Kommunkoncernen har en stark finansiell ställning. Risken är väldigt liten för att koncernen inte ska kunna leva upp till åtaganden och betala i tid. För säkerhets skull har koncernen ett kreditlöfte utställt av en grupp banker som garanterar tillgång till 3 600 mnkr.

Hög kreditvärdighet

Kommunkoncernen har en mycket hög kreditvärdighet. Med det menas att koncernen med största sannolikhet kommer att klara av att betala tillbaka lån och andra förpliktelser i tid. Kreditvärdigheten bedöms löpande av världens två ledande kreditvärderingsinstitut, Moody's och Standard & Poor's. På kort sikt ger båda instituten koncernen högsta möjliga betyg. Vår långsiktiga kreditvärdighet får högsta betyg av Moody's (Aaa) och näst högsta betyg av Standard & Poor's (AA+).

För investeringarna innebär det att det är förknippat med mycket låg risk att låna ut pengar till kommunkoncernen. Den låga risken gör att de inte kräver så hög ränta på lånen. En sämre kreditvärdighet medför att investeringarna är tvungna kompensera den högre risken genom att kräva en högre ränta.

Finanspolicy sätter ramarna

All finansiell verksamhet är förknippad med risker. Kommunkoncernens finanspolicy anger mål och ramar för finansverksamheten inom koncernen. Policyn identifierar även de finansiella risker vi är utsatta för och hur de ska hanteras. Riskerna följs upp löpande av en oberoende riskcontroller och rapporteras till kommunstyrelsen.

Låneprogram

(mnkr)

	Rambelopp	Utnyttjat
Kommuncertifikat (KC)	12 000	8 000
Euro commercial paper (ECP), 500 mn usd	3 425	0
Medium term note (MTN)	10 000	7 650
Euro medium term note (EMTN), 2 000 mn euro	18 060	3 413
Totalt	43 485	19 063

Kommunkoncernen lånar i huvudsak genom att ge ut certifikat (korta lån) och obligationer (långa lån) i våra låneprogram. Lån i programmen har standardiserade villkor som förenklar administrationen och gör att vi inte behöver skriva nya avtal varje gång vi lånar. KC och ECP har normalt en löptid mellan 3 och 6 månader. MTN och EMTN har normalt en löptid på mellan 2 och 5 år.

Årsbokslut

RESULTATRÄKNING

mnkr	Staden			Kommunkoncernen		
	Hot	2006	2005	Hot	2006	2005
Verksamhetens intäkter	1	8 424	7 824		18 320	17 821
Jämförelsestörande intäkter	2	4 995	722		701	684
Verksamhetens kostnader	3	-35 867	-34 529		-44 247	-42 086
Jämförelsestörande kostnader	4	-1 453	-936		0	0
Avskrivningar	5	-457	-402	36	-2 216	-2 203
Verksamhetens nettokostnader		-24 358	-27 321		-27 442	-25 785
Skatteintäkter	6	26 627	25 403		26 627	25 403
Generella statsbidrag	7	412	416		412	416
Resultat från andelar i intresseföretag					94	91
Finansiella intäkter	8	2 173	1 970		349	350
Finansiella kostnader	9	-1 046	-901	37	-850	-643
Resultat före extraordinära poster		3 808	-433	38	-809	-167
Extraordinära kostnader	10	0	-1 776		0	-1 776
lanspråktaga avsättningar från föregående år	11	507	2 142		507	2 142
Avsättningar	11	-3 460	-47		-3 460	-47
Skatt				39	11	-263
Minoritesandel i årets resultat					-4	-8
ÅRETS RESULTAT		855	-114		-3 756	-119
Avgår: Jämförelsestörande intäkter		-4 995	-722		-	-
Avgår: Jämförelsestörande kostn exkl reaförluster		1 072	842		-	-
Avgår: Avsättningar till följd av jämförelsestörande intäkter		3 200	0		-	-
Årets resultat enligt balanskravet		132	7		-	-

FINANSIERINGSANALYS

mnkr	Staden			Kommunkoncernen		
	Hot	2006	2005	Hot	2006	2005
Likvida medel vid årets början		13	15		294	331
Tillförda medel						
Årets resultat		855	-114		-3 756	-119
Skattekostnader		-	-		-149	-297
Avskrivningar som belastar detta resultat		448	396		2 216	2 203
Nedskrivningar som belastar detta resultat		8	6		157	35
Reavinst netto vid försäljning av anläggningstillgångar		-4 873	-629		-707	-685
Förändring av avsättningar		3 081	-1 758		3 210	-1 450
Övriga ej likvidpåverkande poster		0	-4	40	-94	-91
Summa		-481	-2 102		877	-404
Förändring rörelsekapital (exkl likvida medel)						
Ökning (-) eller minskning (+) av varulager		0	-1		3	-11
Ökning (-) eller minskning (+) av pågående arbeten		9	-6		9	-6
Ökning (-) eller minskning (+) av kortfristiga fordringar		4 475	-1 950		-608	902
Ökning (+) eller minskning (-) av kortfristiga skulder		-3 569	6 823		6 413	6 233
Summa		915	4 867		5 818	7 118
Nettoinvesteringar						
Investeringar i aktier och andelar		-8	-1		-8	0
Investeringar i övriga anläggningstillgångar		-2 641	-2 306		-10 947	-8 940
Erhållen likvid vid försäljning av anläggningstillgångar		5 776	1 640		1 788	1 436
Summa		3 127	-666		-9 167	-7 504
Återstår efter investeringar		3 562	2 099		-2 472	-791
Finansiering						
Ökning (-) eller minskning (+) av långfristiga fordringar		-1 710	-3 719		32	-1 823
Ökning (+) eller minskning (-) av långfristiga skulder		4 878	1 618		2 514	2 463
Övriga tillförda medel		-	-		-23	113
Summa		3 168	-2 101		2 523	754
Förändring av likvida medel		6 729	-2		51	-37
LIKVIDA MEDEL VID ÅRETS SLUT		6 742	13		345	294

BALANSRÄKNING

mnkr	Staden			Kommunkoncernen		
	Hot	2006	2005	Hot	2006	2005
TILLGÅNGAR						
Immateriella anläggningstillgångar						
Immateriella anläggningstillgångar		-	-	41	19	21
Summa immateriella anläggningstillgångar		-	-		19	21
Materiella anläggningstillgångar						
Mark, byggnader och tekniska anläggningar	12	37 442	38 138	42	85 970	83 112
Maskiner och inventarier	13	304	325	43	3 903	3 471
Pågående ny-, till- och ombyggnader	14	2 669	634	44	9 486	5 235
Summa materiella anläggningstillgångar		40 415	39 098		99 359	91 819
Finansiella anläggningstillgångar						
Aktier och andelar	15	3 680	3 708		191	184
Kapitalandel intresseföretag					426	334
Långfristiga fordringar	16	22 730	21 020		2 163	2 260
Placeringar i obligationer	17	0	0		-	-
Summa finansiella anläggningstillgångar		26 410	24 728		2 781	2 778
Summa anläggningstillgångar		66 825	63 826		102 158	94 618
Omsättningstillgångar						
Tomträttsmark	18	0	29		0	29
Varulager och pågående arbete	19	12	22		63	75
Kortfristiga fordringar	20	4 424	4 297		4 676	4 039
Kortfristig utlåning	21	8 773	13 352		0	0
Kortfristiga placeringar	22	67	60		68	62
Kassa och bank	23	6 742	13		345	294
Summa omsättningstillgångar		20 018	17 773		5 152	4 500
SUMMA TILLGÅNGAR		86 843	81 599		107 310	99 117
EGET KAPITAL OCH SKULDER						
Eget kapital		46 808	46 921		69 499	69 628
Förändring av eget kapital enligt resultaträkningen		855	-114		-3 756	-119
Övriga justeringar		0	0		-1	-9
Summa eget kapital	24	47 662	46 808		65 742	69 499
Avsättningar						
Pensioner och liknande förpliktelser	25	1 523	1 396		2 807	2 532
Uppskjuten skatteskuld					1 084	1 325
Övriga avsättningar	26	5 643	2 690		5 721	2 888
Summa avsättningar		7 167	4 086		9 612	8 393
Minoritetsintresse i eget kapital		-	-		134	129
Långfristiga skulder						
Obligationslån	27	8 863	5 050		8 836	5 050
Reverslån	28	5 072	3 285		370	430
Stättiga lån		-	-		17	17
Övriga långfristiga skulder	29	17	738	45	336	1 513
Summa långfristiga skulder		13 951	9 073		9 560	7 009
Kortfristiga skulder						
Kortfristiga skulder	30	5 772	6 018	46	11 277	14 911
Kortfristiga lån	31	11 641	14 985		10 986	824
Stadens semesterlöneskuld m m	32	650	629		-	-
Summa kortfristiga skulder		18 063	21 632		22 263	15 735
SUMMA EGET KAPITAL OCH SKULDER		86 843	81 599		107 310	99 117
Ställda pantar		-	-		300	250
Ansvars- och borgensförbindelser	33	2 898	3 446		12 132	11 469
Stadens pensionsskuld	34	10 471	9 590		10 471	9 590
Derivatinstrument	35	-234	-21		-	-

Anmärkning: siffrorna i tabellen är avrundade och summerar därför inte exakt.

Redovisningsprinciper

Kommunal redovisningslag

Årsredovisningen har upprättats i enlighet med den kommunala redovisningslagen (SFS 1997:614) och Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer med de undantag som redovisas under rubriken "Avvikande redovisningsprinciper".

Avskrivningar

Staden följer Sveriges Kommuner och Landstings rekommendationer för avskrivning av anläggningstillgångar.

Värderingsprinciper

Anläggningstillgångar har redovisats till anskaffningsvärdet. *Omsättningstillgångar* har redovisats till det lägsta av anskaffningsvärdet och verkligt värde på balansdagen.

Klassificering

Kortfristiga fordringar och skulder förfaller till betalning inom tolv månader från balansdagen. *Långfristiga fordringar och skulder* förfaller till betalning efter mer än tolv månader efter balansdagen.

Jämförelsestörande poster

Som jämförelsestörande poster redovisas realisationsvinter- och förluster samt poster av engångskaraktär som inte tillhör den normala verksamheten.

Pensionsåtaganden

Stadens pensionsskuld redovisas dels som en avsättning i balansräkningen, dels som en ansvarsförbindelse. Pensioner intjänade till och med år 1997 redovisas som en ansvarsförbindelse. Den individuella intjänade pensionskostnaden under året redovisas i balansräkningen som en upplupen kostnad. I enlighet med god redovisningssed belastar förändringen av intjänade respektive utbetalda pensioner årets resultat som verksamhetens kostnader.

Leasing

I enlighet med Rådet för kommunal redovisnings rekommendation nr 13.1 2002 "Redovisning av leasingavtal" redovisar staden kommande kostnader enligt leasingavtal. I bokslut 2006 uppgår leasingkostnaderna till ca 42,4 mnkr.

Sammanställd redovisning

Enligt den kommunala redovisningslagen ska årsredovisningen även omfatta sådan verksamhet som bedrivs av andra juridiska personer. Syftet med den sammanställda redovisningen är att ge en samlad bild av nämnderna och bolagens verksamheter och ekonomiska ställning. De koncerninterna transaktionerna, det vill säga interna fordringar, skulder, köp och försäljningar har eliminerats för att ge en för koncernen rättvisande bild.

I den sammanställda redovisningen har stadens förvaltningar konsoliderats med stadens hel- och majoritetsägda aktiebolag och indirekt ägda intressebolag. Dessutom ingår de direktägda intressebolag, i vilka staden har en röstandel om minst 20 procent.

Metod för sammanställd redovisning

Stadens sammanställda redovisning har upprättats enligt förvärvsmetoden. Det innebär att stadens anskaffningskostnader för aktier i dotterbolag har eliminerats mot dotterbolagens eget kapital. Över- eller undervärden som uppstått vid förvärvet har fördelats på byggnader, mark, goodwill samt koncernreserv. Vid konsolidering av hel- och majoritetsägda aktiebolag har konventionell metod används. Den proportionella konsolideringsmetoden har använts avseende de av staden direktägda intressebolagen. För intressebolag som är indirekt ägda genom stadens bolag har kapitalandelsmetoden använts. Även för AB Fortum värme Holding samägt med Stockholms stad har kapitalandelsmetoden använts.

Stadens nämnder och aktiebolag kan tillämpa olika redovisnings- och värderingsprinciper.

Avvikande redovisningsprinciper

Skatteintäkter

Slutskatteavräkningen beräknas enligt Sveriges Kommuners och Landstings prognos. Staden avviker i detta fall från Rådet för kommunal redovisnings rekommendation som anger att Ekonomistyrningsverkets (ESV) prognos ska användas. Sveriges kommuner och Landstings prognos lämnas senare än ESV:s varför den bör vara med aktuell. Eventuell avvikelse från prognosen kommer att påverka resultatet för år 2007.

Investeringar

Inom staden sker inte redovisning av investeringar på samtliga nämnder. Från och med 2006 har verksamhet (parkmiljö) som kräver investeringsredovisning överförs till stadsdelsnämnderna.

Statsbidrag

I redovisningen av statsbidrag ingår ersättning för nyanställnings- och tillfälligt sysselsättningsstöd med 411,9 mnkr. Utbetalningen som görs 2007 har inte periodiserats. Bidraget anses inte hänförligt till 2006 och påverkar därför resultatet 2007.

Definitioner till årsbokslut

Anläggningstillgångar är tillgångar som är avsedda för stadigvarande bruk i verksamheten. Kan vara immateriella (till exempel goodwill), materiella (till exempel byggnader) eller finansiella (till exempel aktier).

Avskrivning enligt plan är den fördelade totalutgiften för en anläggningstillgång. Kostnaden fördelas över de antal som tillgången används i verksamheten.

Avsättningar är förpliktelser som är hänförliga till räkenskapsåret eller tidigare räkenskapsår och som på balansdagen är säkra eller sannolika till sin förekomst men ovissa till belopp eller till den tidpunkt då de ska infrias.

Balanskravet är kopplat till resultaträkningen. Enligt kommunallagen ska budgeten upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna (KL 8 kap. 4 §). Om det redovisade

resultatet blir negativt, det vill säga om kostnader för ett visst räkenskapsår överstiger intäkterna, ska det negativa resultatet regleras senast under det andra året efter det att det negativa resultatet redovisades. Huvudprincipen är att realisationsvinster inte ska inräknas i intäkterna då avstämning med balanskravet görs. Undantag kan dock göras om det står i överenskommelse med god ekonomisk hushållning, till exempel om försäljningen är ett led i en omstrukturering. Vad gäller realisationsförluster är huvudprincipen att dessa ska inräknas i kostnaderna då avstämning mot balanskravet görs.

Balansräkningen (BR) är en sammanställning av tillgångar, eget kapital, avsättningar och skulder på balansdagen, det vill säga redovisningsperiodens sista dag.

Certifikat kan emitteras av till exempel kommuner och företag. Lån kan upptas genom utgivande, emission, av löpande skuldebrev i form av certifikat med löptider upp till ett år.

Eget kapital utgör skillnaden mellan tillgångar och skulder. Visar hur stor del av tillgångarna som inte finansierats med skulder.

Eliminering innebär att interna poster tas bort, så att uppgifterna om intäkter, kostnader, fordringar och skulder inte anger ”uppblåsta” värden.

Euro Commercial Paper (ECP) är kommuncertifikat eller företagscertifikat som emitterats på euromarknaden.

Euro Medium Term Note (EMTN) är Medium Term Notes som emitterats på euromarknaden.

Finansieringsanalys visar kassaflöde från verksamheten inklusive förändring av rörelsekapitalet, kassaflöde från investeringsverksamheten samt finansieringen. Summan av dessa poster utgör förändringen av likvida medel.

Finansnetto är skillnaden mellan posterna finansiella intäkter och finansiella kostnader i resultaträkningen.

Medium Term Note (MTN) är lån som kan upptas genom utgivande, emission, av löpande skuldebrev i form av obligationer med löptider im lägst ett år och högst femton år.

Nettoinvesteringar innebär gjorda investeringar minskat med avyttrade anläggningar inklusive återförda avskrivningar för dessa.

Omsättningstillgångar är tillgångar som inte innehas för stadigvarande bruk, utan förbrukas i samband med framställning av produkter eller tjänster eller på annat sätt används i rörelsen.

Resultaträkningen (RR) är en sammanställning av intäkter, kostnader och resultat för en viss period.

Soliditeten är ett mått på betalningsförmågan på lång sikt och kan sägas visa den finansiella styrkan. Anger andelen av eget kapital av totala tillgångar.

Årets resultat visar förändringen av det egna kapitalet.